ISSN 2453-7349

art3.

18
AKIMYTAKAAKU:
Generačná spoveď z Bystrice

46
IN C pod taktovkou
VENI ACADEMY

76
MODELOVANIE
S CAMILLE CLAUDEL

ECHOau
foto: Maximiliána Gontková

OBSAH

2 EDITORIÁL: POHYB

6 MEDZINÁRODNÝ WORKSHOP SOUND DESIGN AND RECORDING 2025

8 NEKONVENČNÁ POÉZIA

9 AKO SA CÍTIME V ŠKOLE, KDE UČÍME A TVORÍME? WELL-BEING NA AKADEMICKEJ PÔDE

10 ÚČASŤ AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI NA DRUHOM ROČNÍKU MINI-VEĽTRHOV ALMA MATER 2025

12 MEDZINÁRODNÝ DEŇ ŽIEN NA AKADÉMII UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

13 TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

14 TRETÍ ROČNÍK CELOAKADEMICKÉHO PLESU AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

16 ŠTUDENTSKÉ PREDSTAVENIE CORRELATION NA FESTIVALE V BORDEAUX

18 AKIMYTAKAAKU: GENERAČNÁ SPOVEĎ Z BYSTRICE

20 KEĎ SA DIVADLO STÁVA DIALÓGOM

21 KONFERENCIA PROMĚNY DRAMATURGIE

22 KTO JE TO KREATÍVNA PRODUCENTKA?

23 LÁSKA SA NEDELÍ, LÁSKA SA NÁSOBÍ

24 RECITÁCIA JE MOSTOM MLADÝCH K LITERATÚRE

26 VÝNIMOČNÝ ÚSPECH SLOVENSKÝCH ŠTUDENTIEK NA FESTIVALE V PODĚBRADOCH

28 FILMOVÍ SCENÁRISTI A MEDZINÁRODNÝ PROJEKT „LIVING OUR LITERATURE“

29 INTERCOMP 2024

30 SLNKO V SIETI AJ V RUKÁCH NAŠEJ ŠTUDENTKY

31 SPOLUPRÁCA S VOJENSKOU POLÍCIOU

32 AKADEMICI NA MFF ROTTERDAME

33 ŠTUDENTI FDU NA MEDGAMES JUNIOR

34 V TIENI EINSTEINA – PRÍBEH ŽENY, KTORÚ DEJINY ZABUDLI SPOMENÚŤ

40 WORKSHOP ACROYOGA DANCE NA FAKULTE DRAMATICKÝCH UMENÍ

37 ČLÁNOK Z AKADÉMIE UMENÍ REPREZENTUJE SLOVENSKO NA MEDZINÁRODNEJ SÚŤAŽI

38 „HUSĽOVÉ SOIRÉE“ V KATEDRÁLE SV. FRANTIŠKA XAVERSKÉHO

39 5. ROČNÍK DOKTORANDSKEJ KONFERENCIE FMU

40 AGNUS DEI: PRÍBEH MÁRIE, VŠETKÝCH ŽIEN A SKRYTEJ BOLESTI

42 PRÍLEŽITOSŤ MLADÝM INTERPRETOM V CYKLE JUNIOR A ŠANCA MLADÝM

44 HUDOBNÝ NÁSTROJ – MÔJ SPRIEVODCA VO SVETE HUDBY

46 IN C POD TAKTOVKOU VENI ACADEMY

48 INTERPRETAČNÝ KURZ PROFESORA FRANTIŠKA NOVOTNÉHO NA KATEDRE STRUNOVÝCH NÁSTROJOV

49 JAZZ AMBASSADORS: HUDBA PERCEPCIOU DIPLOMACIE

50 JESUS CHRIST SUPERSTAR

52 KONCERT K ŽIVOTNÉMU JUBILEU PROFESORKY EVY BLAHOVEJ BOL POCTOU VÝZNAMNEJ OSOBNOSTI VOKÁLNEHO UMENIA

54 AKU PERCUSSION GROUP OPÄŤ ZAŽIARILA NA DIVERTIMENTO MUSICALE 2025

56 BIP – BLENDED INTENSIV PROGRAM GRANADA 2025

57 VENI ENSEMBLE: SAVE OUR SOULS → (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ #10

58 ROK 2025 V ZNAMENÍ BOHATÝCH HUDOBNÝCH AKTIVÍT ADAMA MARCA

60 SILNÁ DESIATKA OPERNÉHO ŠTÚDIA KATEDRY VOKÁLNEJ INTERPRETÁCIE FAKULTY MÚZICKÝCH UMENÍ AKADÉMIE UMENÍ – OD FIGARA PO FIGARA

63 NOVÁ PUBLIKÁCIA TRÉMA HUDOBNÍKA ALEBO UHV

64 SPOLUPRÁCA FMU AU S UNIVERZITOU IVANA FRANKA V MESTE DROHOBYČ (UKRAJINA)

65 TELO V TÓNE: O POHYBE, KTORÝ ZNIE

66 VEĽKONOČNÉ KONCERTY CANSONA NEOSOLIENSIS: HUDBA, KTORÚ VIDIEŤ V PRIESTORE

68 BODKA ZA VÝSTAVOU, PETER DECHEŤ: RÉFLEXION DU CHÂTEAU

70 GRAPHIC ART LAB²: MEDZINÁRODNÉ GRAFICKÉ LABORATÓRIUM NA PÔDE AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

73 ECHOAU: KEĎ SA TELO STÁVA NÁSTROJOM A HLINA PARTITÚROU

74 MAĽBA – SONDA DO PAMÄTI PRIESTORU

76 MODELOVANIE S CAMILLE CLAUDEL

80 THE DOCTORS

82 VAŠE PROBLÉMY NA NAŠE HLAVY

84 VÝSTAVA GRAFIKY NA HRIŇOVSKÝCH DŇOCH DIVADLA 2025

86 ŠTVRTÝ TECHNOLOGICKÝ WORKSHOP ŠPERKU S MILOŠOM CETTLOM NA FAKULTE VÝTVARNÝCH UMENÍ

88 VÝSTAVA MARECKA SIENKIEWICZA V GALÉRII FX

Definuj đemokraciu:
đemo k raciu.

Editoriál

POHYB

Téma tohto čísla POHYB nevznikla náhodne. Pohyb je jedným zo základných stavebných kameňov umeleckej činnosti naprieč disciplínami. Je prítomný v každom štádiu tvorivého procesu – od prvotného impulzu až po finálnu podobu diela. Nie je len výsledkom alebo nástrojom; je často aj samotným obsahom, metódou a spôsobom myslenia.

Vo výtvarnom umení sa pohyb prejavuje v línii, rytme, proporcii či v práci s médiom a časom. Výraznosť gesta, transformácia materiálu, práca s objektom v priestore – to všetko sú formy pohybu, ktoré pretvárajú statické do dynamického. V súčasnom výtvarnom diskurze už nejde len o zachytenie pohybu, ale často aj o jeho priamu realizáciu v akcii, performancii, alebo v samotnej forme tvorby, ktorá je procesom.

V hudobnom (múzickom) umení je pohyb nevyhnutnosťou. V časovej štruktúre diela je zakódovaná zmena, vývoj, kontinuita aj narušenie. Interpretačný akt je sám o sebe pohybový: nie len telesne, ale aj v prenose emócie, výstavbe fráz a v práci s dynamikou. Pohyb tu nie je iba technický, ale aj výrazový a mentálny. Je súčasťou špecifického hudobného myslenia, ktoré sa mení v čase a v priestore.

V dramatickom umení sa pohyb spája s telom, hlasom a priestorom. Herecká činnosť je vo svojej podstate akcia, zmena stavu, prechod medzi pozíciami, prácou s gestom, postojom, napätím. Mizanscéna, choreografia, fyzické divadlo či performatívne formy – všetky tieto prístupy vnímajú pohyb ako základ komunikácie medzi telom a divákom. Ide nielen o formálny prvok, ale aj o výpoveď, schopnosť artikulovať význam neverbálne a priamo.

Pre všetky tri fakulty (výtvarnú, múzickú a dramatickú) má pohyb síce rôzne funkcie, ale spoločnú váhu. V kontexte súčasného umeleckého vzdelávania, ktoré čoraz častejšie presahuje tradičné hranice disciplín, je pohyb aj možnosťou prepájania. Umenie sa dnes pohybuje v priestore medzi médiami, medzi analýzou a intuíciou, medzi formálnou štruktúrou a živou skúsenosťou.

Toto číslo časopisu reflektuje komplexnosť pohybu. Nájdete v ňom texty, ktoré skúmajú pohyb z rôznych perspektív: ako fyzický jav, ako dramaturgickú stratégiu, ako nástroj výrazu či ako filozofický princíp. Autori a autorky prichádzajú s rôznymi prístupmi – analytickými, reflexívnymi, esejistickými aj praktickými. Spoločne vytvárajú priestor pre dialóg naprieč odbormi, generáciami aj typmi umeleckej skúsenosti.

Veríme, že téma pohybu bude pre čitateľov nielen relevantná, ale aj podnetná. Či už ako impulz na nové otázky, alebo ako nástroj prehlbovania vlastnej tvorivej praxe.

Redakcia

UMENIE A UMELÁ INTELIGENCIA: NOVÝ PROFESIJNE ORIENTOVANÝ ŠTUDIJNÝ PROGRAM, KTORÝ PREKRAČUJE HRANICE MOŽNÉHO

Začalo sa to ako vízia rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici a dekana fakulty dramatických umení. Postupne na kolégiách rektora, v akademických diskusiách a pri neformálnych rozhovoroch sa vízia postupne presúvala k realite. A dnes, len niekoľko mesiacov po prvých oficiálnych žiadostiach, sa sen stal skutočnosťou – študijný program umenie a umelá inteligencia na Akadémii umení v Banskej Bystrici je akreditovaný a od septembra 2025 otvorený pre novú generáciu študentov.

Od myšlienky k činu: intenzívna spolupráca naprieč fakultami

Zámer vytvoriť nový interdisciplinárny program spojil pedagogické a výskumné sily troch fakúlt Akadémie umení v Banskej Bystrici – výtvarnej, dramatickej a hudobnej. Prvé formálne kroky boli urobené začiatkom januára 2025, keď dekan FDU Ľubomír Viluda a dekan FVU Igor Benca predložili Akreditačnej rade Akadémie umení v Banskej Bystrici žiadosti o schválenie nového programu s prof. Michalom Murinom ako zodpovednou osobou. Už vo februári Akreditačná rada AU BB jednohlasne podporila túto iniciatívu a tvorba nového študijného programu mohla začať.

Vznikla Programová rada, ktorá sa stala motorom celého procesu. Je zložená z 18 členov, ktorí reprezentujú široké spektrum odborností a prístupov. Okrem interných pedagógov z fakulty výtvarných, dramatických a hudobných umení v nej pôsobia aj renomovaní externí experti z oblasti umelej inteligencie (SAV), filozofie (SAV, UMB), kultúrneho manažmentu (BBSK) či medzinárodnej umeleckej praxe (Poľsko). Zastúpenie majú aj študenti bakalárskeho, magisterského a doktorandského stupňa štúdia, čím sa zabezpečuje dialóg naprieč generáciami. Rada funguje ako poradný orgán osoby zodpovednej za študijný program a zohrala kľúčovú úlohu pri návrhu a príprave akreditačného spisu.

V priebehu piatich marcových týždňov sa podarilo to, čo na iných školách trvá niekedy celé roky: intenzívnou prácou v tematických skupinách, pod odborným vedením prorektora Petra Vítka, interných a externých expertov, vznikol akreditačný spis, ktorý komplexne definuje filozofiu, štruktúru, predmety a ciele programu. Už 11. apríla 2025 ho Akreditačná rada AU BB schválila. Odvtedy sa všetko sústredí na spustenie výučby.

Prečo práve teraz? A prečo takto?

Žijeme v dobe, keď umelá inteligencia už nie je len pomocníkom, ale stáva sa partnerom, inšpiráciou aj výzvou pre tvorivé povolania. Umenie čelí otázkam autorstva, zodpovednosti, autenticity, ale aj nových možností vizuality, zvuku, interaktivity. Na tieto výzvy nestačí reagovať tradičnými študijnými plánmi – musíme ich nanovo koncipovať.

Študijný program umenie a umelá inteligencia preto nie je „update“ starého, ale nový jazyk umeleckého vzdelávania. Postavený je na štyroch profilových oblastiach – video, hudba, grafika a digitálne a interaktívne médiá, teda na oblastiach v ktorých je akadémia umení v rámci Slovenska a Európy jedinečná. Program prepája oblasť teórie a dejín umenia, umeleckej tvorby, technológií, etiky, práva, podnikania, technológií a tímovej práce. Študenti sa od začiatku pohybujú v prostredí, kde sa médiá prelínajú, kde sa experimentuje s novými formami, kde sa prepája

umenie, výskum, etika a spoločenská zodpovednosť.

Srdcom výučby sú tzv. LABy – ateliérové kurzy, ktoré budú študentov sprevádzať celé štyri roky. Nie sú to len technické workshopy, ale priestory pre výskum, reflexiu a tvorbu. Študenti si môžu voliť vlastnú trajektóriu – buď sa špecializovať, alebo prepájať rôzne oblasti. V každom prípade však smerujú k záverečnému bakalárskemu projektu, ktorý má podobu verejne prezentovaného diela s technickým aj spoločenským presahom.

Unikátnosť programu je aj v jeho profesijnej orientácii. Umenie a umelá inteligencia je prvý profesijne orientovaný študijný program na akadémii. To znamená, že v rámci študijných plánov je súčasťou štúdia povinná profesijná prax. Tá je zaradená do zimného semestra 4. ročníka. Študenti môžu pôsobiť napríklad v galériách, herných štúdiách, produkčných domoch, umeleckých startupoch alebo v simulačnom centre AU BB.

Nový začiatok

Program umenie a umelá inteligencia je viac než len reakcia na dobu. Je to pozvánka k spoluúčasti na jej formovaní. Veríme, že tento program bude rásť spolu so svojimi študentmi, pedagógmi, spolupracovníkmi. A že sa stane živým dôkazom toho, že aj na malej škole v Banskej Bystrici môže vzniknúť niečo výnimočné – odvážne, vizionárske, ale najmä zmysluplné.

viac na:
www.aku.sk/uui

Autor: Peter Vítko

MEDZINÁRODNÝ WORKSHOP SOUND DESIGN AND RECORDING 2025

Od 31. marca do 4. apríla 2025 sa na Akadémii umení v Banskej Bystrici opäť uskutočnil intenzívny vzdelávací workshop zameraný na zvukový dizajn a profesionálne nahrávanie, ktorí viedli fínski odborníci Heikki Timonen a Jukka Lappalainen z produkčnej spoločnosti QuetzalCoatl LTD v Oulu. Podujatie nadviazalo na viac než desaťročnú tradíciu medzinárodnej spolupráce a bolo súčasťou praktickej výučby v rámci aktivít Simulačného centra Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Päťdňový workshop kombinoval prednášky so zameraním na mikrofóny, akustiku priestorov, nahrávacie zariadenia a softvér pre úpravu zvuku s dôrazom na praktické úlohy priamo v teréne. Študenti pracovali v tímoch, analyzovali akustické podmienky koncertných priestorov, realizovali viacstopové nahrávky živých koncertov vrátane surround zvuku a venovali sa aj postprodukcii a archivácii zvukových dát.

Jednotlivé problémové úlohy boli zamerané na zaznamenávanie ambientného zvuku a foley, priestorovú akustiku koncertných priestorov, ale aj na zvukové nahrávky živých hudobných vystúpení študentov FMU a FVU.

Workshop bol otvorený pre študentov zo všetkých troch fakúlt AU BB a rôznych študijných programov – od dokumentárneho filmu až po hudobné a výtvarné umenie. Táto rôznorodosť vytvorila prostredie pre medziodborovú spoluprácu, čím sa simuloval reálny profesionálny proces v umeleckej produkcii. Vyučovacím jazykom bola angličtina.

Zvláštny dôraz bol kladený na kritické počúvanie a analýzu – každý deň sa začínal skupinovou reflexiou predchádzajúceho zadania. Táto forma spätnej väzby napomáhala rozvíjať sluchovú citlivosť a schopnosť hodnotiť technickú i umeleckú kvalitu zvukového materiálu.

Heikki Timonen, ktorý viedol kurz, bol už na AU BB viac ako desiatykrát, uviedol: *„Cieľom tohto kurzu je prepojiť teoretické poznatky s praktickými skúsenosťami v reálnych podmienkach. Vaši študenti boli aj tento rok veľmi motivovaní a schopní pracovať ako profesionálny tím.“*

Na záver workshopu zaznelo od oboch lektorov želanie pokračovať v tejto spolupráci aj v nasledujúcich ročníkoch. *„Je vzácne vidieť takú úroveň záujmu a zapojenia od študentov. Tímy boli veľmi dobre zorganizované a úroveň výstupov bola profesionálna,“* doplnil Jukka Lappalainen.

Workshop „Sound Design and Recording“ sa tak stáva stabilnou platformou pre rozvoj praktických zručností, medzinárodnej výmeny a profesionálnej orientácie študentov Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Informujte sa už teraz o ďalšom ročníku: peter.vitko@aku.sk

PaedDr. Peter Vítko
foto z akcií: Maximiliána Gontková
foto úvod (z priestorov Simulačného centra): Irena Glézlová

NEKONVENČNÁ POÉZIA

PILOTNÝ PROJEKT SPOLUPRÁCE AU BB A LITTERRA

Komentovaná prehliadka výstavy Nekonvenčná poézia pre účastníkov vernisáže.

Michal Murin, kurátor výstavy, improvizácia na zvukovom objekte Milana Adamčiaka počas vernisáže výstavy Nekonvenčná poézia, Litterra, Revúca, 2025.

V piatok 21. marca 2025 bola v priestoroch kultúrneho centra Litterra v Revúcej slávnostne otvorená výstava „Nekonvenčná poézia", ktorá vznikla v spolupráci s Akadémiou umení v Banskej Bystrici. Podujatie uviedli rektor AU BB prof. Michal Murin a riaditeľ Litterry Mgr. Jozef Balužinský. Výstava ponúkla publiku jedinečné prepojenie literatúry, výtvarného umenia a vizuálneho priestoru a predstavila nové možnosti vnímania poézie.

Výstavu kurátorsky realizoval prof. Michal Murin, ktorý počas vernisáže pripravil aj hudobný vstup v podobe prezentácie zvukového objektu Milana Adamčiaka (pozri foto). Podstatnú časť vernisáže tvorila komentovaná prehliadka, kde sa publikum mohlo oboznámiť s interpretačným rámcom a kurátorskou stratégiou, ktoré stáli za výberom diel a ich inštaláciou.

Ako uvádza kurátorský text, výstava nadväzuje na viac ako desaťročný umelecko-historický výskum vizuálnej poézie na Slovensku. Tento výskum mapuje prepojenia výtvarného umenia a poézie naprieč dekádami – od konkrétnej a fónickej poézie cez performatívne a intermediálne diela až po súčasné digitálne formy, ako je generatívna či kódová poézia.

Výstava zároveň nadväzuje na predchádzajúce výskumné a výstavné aktivity Michala Murina, ako boli *Poe(vi)zia* (2015), retrospektíva v Slovenskej národnej galérii *Adamčiak, začni!* (2017) a antologický projekt *Vizuálna poézia – 50 rokov vzťahu výtvarného umenia a poézie na Slovensku* (2017). Projekt v Revúcej však po prvý raz ponúkol výstavný formát zameraný na vizuálnu poéziu v decentralizovanom kultúrnom priestore, mimo veľkých galerijných centier.

Výstava sprostredkovala okrem ukážok vizuálnych básní tridsiatky slovenských autorov aj diela Milana Adamčiaka (1946 – 2017), výraznej postavy slovenského intermediálneho umenia. Adamčiak bol muzikológ a zároveň slovenský konceptuálny umelec, skladateľ a vizuálny básnik, známy experimentovaním s grafickými partitúrami, experimentálnou poéziou a hudobnou performanciou.

Podujatie bolo realizované ako pro bono spolupráca partnerských inštitúcií Akadémie umení a Litterry a každá strana prispela svojím dielom k organizačnému zabezpečeniu podujatia. Tento model podporil vznik výskumno-prezentačného formátu mimo veľkých kultúrnych centier, čím prispel k rozvoju decentralizovanej umeleckej infraštruktúry. Inovatívny projekt rekonštrukcie a revitalizácie pôvodného historického gymnázia pod patronátom BB SK prostredníctvom aktivít AU BB má priamy prínos pre región.

Litterra, je nezisková organizácia pôsobiaca v historickej budove Prvého slovenského gymnázia v Revúcej. Funguje ako interaktívne kultúrno-vzdelávacie centrum, ktoré prepája literatúru, výtvarné umenie a zážitkové vzdelávanie.

Prof. Michal Murin
foto: Gabriela Birošová

AKO SA CÍTIME V ŠKOLE, KDE UČÍME A TVORÍME? WELL-BEING NA AKADEMICKEJ PÔDE

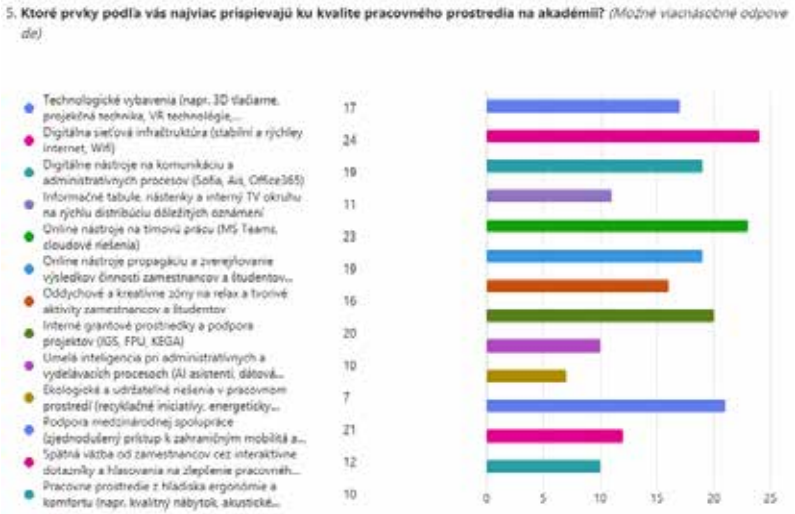

Well-being – pojem, ktorý označuje duševnú pohodu a spokojnosť v práci – sa stáva čoraz dôležitejšou témou aj v akademickom prostredí. Nejde len o individuálny pocit, ale o systémový ukazovateľ, ktorý ovplyvňuje kvalitu vzdelávania, výskumu a medziľudských vzťahov na univerzitách.

Dňa 4. februára 2025 sa zamestnankyňa Akadémie umení v Banskej Bystrici Zuzana Mečiarová zúčastnila odborného seminára OECD a MŠVVaM SR na VŠMU v Bratislave, ktorý bol venovaný práve podmienkam akademických kariér, ich atraktivite a podpore duševnej pohody vysokoškolských pracovníkov. Hlavnými témami seminára boli: Nábor, kariérny rozvoj a rast zamestnancov; Manažment ľudských zdrojov v akademickom prostredí a spolupatričnosť a well-being. Účastníci zo Slovenska i zahraničia – napríklad z Lotyšska, Českej republiky a Nórska – ponúkli pohľady na štrukturálne prekážky aj pozitívne príklady systémových zmien. Zazneli konkrétne výzvy ako nízky záujem o akademickú kariéru, vysoká administratívna záťaž či nedostatok systematickej podpory manažérskych zručností vedúcich pracovníkov.

Téma well-beingu sa ukázala ako kľúčová: podľa analytikov OECD mnohí akademici naprieč Európou čelia rastúcej záťaži, častej práci mimo pracovného času, nerovnováhe medzi profesijným a osobným životom, nízkej miere uznania a neistote zamestnania. Tieto faktory môžu viesť k frustrácii, vyčerpaniu a strate motivácie – a v konečnom dôsledku ovplyvniť aj vzdelávací proces a atmosféru na škole.

Akadémia umení v Banskej Bystrici reagovala na túto tému aj vlastnou iniciatívou: v marci 2025 sme medzi všetkých zamestnancov rozoslali dotazník, ktorého cieľom bolo získať spätnú väzbu na stav pracovného prostredia a identifikovať podnety na jeho zlepšenie. Do prieskumu sa zapojilo 37 respondentov z radov pedagogických a odborných pracovníkov. Hoci ide o menšiu vzorku, výsledky poskytli hodnotný prehľad o tom, čo zamestnanci vnímajú ako silné stránky, a čo naopak, ako výzvy.

Medzi pozitíva respondenti uviedli najmä:

- flexibilitu a dôveru pri organizácii práce,
- akademickú slobodu a podporu tvorivosti,
- možnosť umeleckého a medzinárodného rozvoja,
- kvalitné ateliéry a technologické zázemie v niektorých oblastiach.

Zároveň však zaznelo viacero podnetov na zlepšenie:

- potreba efektívnejšej administratívy a digitalizácie procesov,
- modernizácia vybavenia učební a ateliérov (akustika, klimatizácia, nástroje),
- zlepšenie hygienických a priestorových podmienok,
- podpora grantového a projektového manažmentu,
- vyváženejšie rozdelenie pracovných úloh a transparentné oceňovanie úsilia,
- kvalitnejšia komunikácia, etika a otvorený dialóg v akademickej komunite.

Zamestnanci tiež volajú po lepšej psychologickej podpore, možnostiach ďalšieho vzdelávania (najmä v oblasti IKT), ale aj vytváraní oddychových a zelených zón na pracovisku, ktoré by mohli napomôcť k regenerácii a neformálnej spolupráci.

Akadémia už v súčasnosti podniká viaceré kroky: ponúka psychologickú asistenciu (len pre študentov), kurzy angličtiny, organizuje cvičenia pre zamestnancov a pripravuje návrhy opatrení v spolupráci s fakultami. Cieľom je posunúť pracovné prostredie smerom k modernej, inkluzívnej a ľudsky udržateľnej inštitúcii.

Téma well-beingu nie je o „komforte“, ale o vytváraní podmienok, v ktorých sa dá kvalitne učiť, tvoriť a rozvíjať. Je to otázka kultúry, dôvery, férovosti ... a ochoty počúvať jeden druhého. Prvé kroky sme už urobili. Veríme, že ďalšie budeme robiť spolu.

Peter Vítko, Zuzana Mečiarová

ÚČASŤ AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI NA DRUHOM ROČNÍKU MINI-VEĽTRHOV ALMA MATER 2025

Alma Mater Košice
foto: Irena Glézlová

Akadémia umení v Banskej Bystrici sa aj v roku 2025 aktívne zúčastnila 2. ročníka mini-veľtrhov vysokých škôl ALMA MATER, ktorý organizovalo Ministerstvo školstva, výskumu, vývoja a mládeže SR v 12-tich mestách na Slovensku. Druhý ročník, ktorý sa uskutočnil v marci a apríli 2025, prilákal takmer 13 000 návštevníkov z celého Slovenska.

Akadémia umení sa na veľtrhoch ALMA MATER prezentovala ako moderná a otvorená inštitúcia, ktorá ponúka študentom nielen kvalitné vzdelanie, ale aj priestor na umelecký rast a spoločenskú angažovanosť. Zástupcovia všetkých troch fakúlt poskytovali návštevníkom informácie o študijných programoch, priebehu prijímacieho konania, možnostiach študentskej mobility a zaujímavých workshopoch realizovaných na jednotlivých fakultách. Záujem vzbudil aj nový študijný program *umenie a umelá inteligencia*.

Účasť Akadémie umení v Banskej Bystrici na veľtrhoch ALMA MATER bola súčasťou širšej stratégie univerzity zviditeľniť sa medzi stredoškolákmi a motivovať ich k štúdiu na našej škole. Prostredníctvom osobného kontaktu a prezentácie konkrétnych umeleckých projektov sa AU podarilo osloviť mnohých návštevníkov a ukázať, že štúdium umenia môže byť nielen tvorivé, ale aj spoločensky relevantné.

Irena Glézlová

Alma Mater Banská Bystrica
foto: Irena Glézlová

Alma Mater Rožňava
foto: Irena Glézlová

Alma Mater Žilina
foto: MŠVVaM

MEDZINÁRODNÝ DEŇ ŽIEN NA AKADÉMII UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

Aj tento rok si Akadémia umení v Banskej Bystrici pripomenula Medzinárodný deň žien, sviatok venovaný uznaniu prínosu a práce žien, ktoré každodennou činnosťou zabezpečujú chod administratívy a prevádzky Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Pri tejto príležitosti rektor AU BB prof. Ing. MgA. Michal Murin, ArtD. osobne poďakoval zamestnankyniam za ich prácu, spoľahlivosť a ľudský prístup, ktorý je neoddeliteľnou súčasťou akademického prostredia.

Stretnutie sa nieslo v srdečnej a pokojnej atmosfére, ktorá pripomenula, že aj jednoduché gesto uznania a vďaky má veľký význam. Akadémia umení v Banskej Bystrici tak opäť potvrdila, že si váži každú jednu ženu, ktorá je súčasťou jej akademickej rodiny.

Irena Glézlová
foto: Irena Glézlová

TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC

Týždeň slovenských knižníc sa pod tradičným mottom „KNIŽNICE PRE VŠETKÝCH“ uskutočnil v dňoch 3. marca – 9. marca 2025 aj v Akademickej knižnici Akadémie umení v Banskej Bystrici. Cieľom podujatia bolo prepojiť generácie čitateľov, zvyšovať povedomie o knižniciach ako inštitúciách pre všestranné využitie v každodennom živote spoločnosti a poukázať na to, že knižnica je viac než len miesto, kde sú uskladnené knihy. Je to priestor, ktorý otvára dvere do sveta poznania, fantázie a inšpirácie. Knižnica nie je len o hľadaní informácií, ale aj o pocite bezpečia a pokoja, kde si každý môže nájsť svoje vlastné miesto na rozjímanie alebo na chvíľu oddychu a pokoja.

HLAVNÁ TÉMA TÝŽDŇA SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC: *KNIŽNICA, PRIESTOR ISTOTY*

Týždeň slovenských knižníc tradične nemení svoj základný cieľ, ktorým je pozitívne zviditeľňovať knižnice ako kultúrne a vzdelávacie inštitúcie prostredníctvom najrozmanitejšieho spektra aktivít a podujatí. Knižnice 21. storočia nadväzujú na svoje historicky overené miesto v spoločnosti a zároveň sú modernými inštitúciami s aktívnym vplyvom na spoločenský a kultúrny rozvoj. Flexibilne reagujú na aktuálne potreby používateľov. Týždeň slovenských knižníc predstavuje počtom zapojených knižníc neprehliadnuteľný signál pre celú spoločnosť, že knižnice zohrávajú svoju významnú rolu aj v dnešnom digitálnom veku.

V rámci 26. ročníka celoslovenského podujatia TÝŽDEŇ SLOVENSKÝCH KNIŽNÍC bola v Akademickej knižnici Akadémie umení umožnená registrácia nových čitateľských preukazov a prolongácia existujúcich čitateľských preukazov ZDARMA.

Počas Týždňa slovenských knižníc bola v knižnici AU vyhlásená *Knihomoľská súťaž*, ktorej výherca získal balík vecných cien. Výhercom sa stal Tibor Szalona, študent FDU.

Srdečne blahoželáme!

Ivana Badinská
foto: Lenka Bojtošová

TRETÍ ROČNÍK CELOAKADEMICKÉHO PLESU AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

Dňa 26. februára 2025 prežili hostia v priestoroch ikonického hotela Národný dom v Banskej Bystrici výnimočný večer, ktorý sa niesol v znamení 3. ročníka celoakademického plesu Akadémie umení v Banskej Bystrici. Ples sa konal pod záštitou rektora Akadémie umení v Banskej Bystrici prof. MgA. Ing. Michala Murina, ArtD. a bol organizovaný v spolupráci so Študentskou úniou. Ples spojil študentov, pedagógov, absolventov a priateľov školy v spoločnej oslave umeleckej komunity, tvorivosti a elegancie.

Program večera otvorila jedna z najúspešnejších absolventiek fakulty múzických umení muzikálová speváčka Tereza Králiková. O zaujímavý program sa postaral aj komorný súbor AKU Percussion Group, ktorý je držiteľom mnohých prestížnych ocenení a pravidelne účinkuje na medzinárodných hudobných podujatiach. Umelecký program večera obohatila Vanesa Šanková, ktorá predniesla literárnu prózu Slepá láska od významnej španielskej autorky Rosy Montero. Práve s týmto textom sa stala laureátkou Podebradských dní poézie a prózy v roku 2024.

Celý večer ples sprevádzalo moderátorské duo Vanesa Šanková a Lukáš Strašík z fakulty dramatických umení.

Súčasťou programu bola tombola plná atraktívnych cien, ktoré venovali partneri plesu. Tombola dodala večeru hravý rozmer a nadchla všetkých hostí – nielen tých, ktorí si odniesli výhru, ale aj tých, ktorí s napätím sledovali losovanie.

Tretí ročník celoakademického plesu opäť potvrdil, že Akadémia umení v Banskej Bystrici nie je len vzdelávacia inštitúcia, ale predovšetkým živé a pulzujúce spoločenstvo, ktoré vie oslavovať život s noblesou a vášňou.

Irena Glézlová
foto: Martin Jombík

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

Akadémia
umení
v Banskej
Bystrici

Akadémia
umení

ŠTUDENTSKÉ PREDSTAVENIE CORRELATION NA FESTIVALE V BORDEAUX

V máji sa študenti a študentky fakulty dramatických umení zúčastnili 3. ročníka divadelného festivalu PLANCHES, ktorý organizuje Univerzita Bordeaux Montaigne v Pessacu, mestskej časti metropolitného Bordeaux. Festival sa konal v termíne 19. – 23. mája 2025 a podľa slov organizátorov je zatiaľ jediným študentským festivalom vo Francúzsku s medzinárodnou účasťou, čo ho v tamojšom kultúrno-akademickom kontexte výrazne odlišuje od iných prestížnych, no výlučne národných podujatí.

Do tohto projektu sa fakulta zapojila cez zmiešaný intenzívny program Erasmus+ začiatkom januára, kedy prebiehalo prihlasovanie inscenácií do užšieho výberu. Po dôkladnom posúdení prihlásených materiálov – vrátane audiovizuálneho záznamu inscenácie a technického ridera – vybrali organizátori medzi niekoľko reprezentatívnych zahraničných produkcií aj slovenskú autorskú inscenáciu CORRELATION.

Medzinárodný výber a dramaturgická pestrosť

Festivalový program zahŕňal produkcie univerzít z Francúzska, Maroka, Bulharska, Rumunska a Slovenska, čím sa vytvorila platforma pre dialóg naprieč kultúrnymi a pedagogickými kontextmi. Slovenskú výpravu tvorili študenti a študentky Martina Chmelanová, Marián Hric, Soňa Tuchyňová, Mahdalyna Buriadnyk, Stella Šuranská a hosťujúci študent Adam Litvík z Konzervatória Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici. Pedagogickú a odbornú podporu počas festivalu zabezpečili Petra Kovalčíková (režijná supervízia) a Richard Sanitra (herecká supervízia a technická podpora).

Program otvorilo predstavenie *Beauty Beyond Praise* z Mohammedovej VI Polytechnickej univerzity v Maroku, a pňom nasledovala produkcia Shakespeare Carousell študentov Divadelnej školy Lyuben Grois z Bulharska. V ďalších dňoch nasledovali inscenácie *O.R.E.S.T.E.I.A* (Univerzita Bordeaux Montaigne), *Noyade* (ISADAC, Maroko), To sit (Univerzita Paula Valéryho, Montpellier), *Cord* (Univerzita umení Georgea Enescu, Rumunsko) a *Angry*

Hearts (Univerzita tanca, Bordeaux). Inscenácia *CORRELATION* bola uvedená počas štvrtého festivalového dňa.

CORRELATION: Introspektívna eko-dráma mladej generácie

Autorský projekt *CORRELATION*, ktorého koncept a hlavné interpretačné spracovanie vytvorila Martina Chmelanová sa zameriava na tematiku vzťahu medzi moderným človekom a prírodným prostredím v kontexte sociálnych, technologických a kultúrnych premien nového milénia. Prostredníctvom fyzického herectva, hudobnej kompozície a audiovizuálnych projekcií vznikla „performancia oslavujúca život", ktorá v piatich obrazoch rozvíja ekologické, filozofické a psychologické vrstvy vzťahu človeka a prírody. Zároveň kladie dôležité otázky.

Ako sociálno-technologický pokrok zmenil naše puto s prírodným svetom?

Odráža príroda stav nášho vnútra?

Je príroda výlučne dobrotivou silou, alebo v sebe nesie zložitosti, ktoré presahujú naše idealizované vnímanie?

CORRELATION tematizuje aj vplyv globalizácie, urbanizácie a digitalizácie na stav mysle a tela, pričom kľúčovým motívom ostáva introspektívna ekologická empatia – nielen voči vonkajšiemu prostrediu, ale aj voči sebe samému.

Projekt vznikol pod pedagogickým a režijným vedením Petry Kovalčíkovej, ktorá zabezpečila podporu a umelecký dohľad nad inscenačným procesom.

Medzinárodné presahy študentskej tvorby

Účasť našich študentov na festivale PLANCHES potvrdzuje nielen rastúcu kvalitu študentskej divadelnej tvorby, ale aj medzinárodnú otvorenosť a rozvoj fakulty v oblasti zahraničných spoluprác a partnerstiev. Študentská inscenácia CORRELATION je dôkazom toho, že pokiaľ mladá generácia tvorcov disponuje citlivosťou, interdisciplinárnym jazykom a spoločenským rozhľadom, môže plnohodnotne vstupovať do odbornej reflexie na medzinárodnej úrovni.

Táto skúsenosť znamenala pre študentov nielen prezentáciu ich práce v zahraničí, ale aj možnosť výmeny skúseností, umeleckej inšpirácie a nadviazania nových kontaktov, o čom svedčí odpoveď Martiny Chmelanovej, študentky 1. ročníka II. Stupňa štúdia na otázku: **„Ako hodnotíte účasť na Planches festivale vo francúzskom Bordeaux z perspektívy študentky, a čo vám táto účasť priniesla v rámci vášho umeleckého rozvoja?"**

„Festival Planches v Bordeaux bol pre mňa ako tvorkyňu a performerku zásadným zážitkom. Po prvý raz som mala možnosť získať spätnú väzbu na svoju tvorbu od medzinárodného publika, čo si nesmierne cením. Túžim byť umelkyňou, ktorej práca presahuje hranice Slovenska – a tento festival mi ukázal, že je to možné. Veľkou inšpiráciou pre mňa boli študentské predstavenia z Maroka, Bulharska a francúzskych vysokých škôl. Uvedomila som si, ako často sa my, študenti, podceňujeme. Vďaka tejto skúsenosti som nadobudla presvedčenie, že tvorba našej školy môže hravo držať krok s produkciou iných európskych umeleckých škôl. Rovnako dôležitý bol pre mňa aj networking. Festival mi umožnil nadviazať nové kontakty, napríklad so študentkami z Maroka. Veríme, že sa nám v budúcnosti podarí vytvoriť spoločný projekt alebo vycestovať za umeleckou spoluprácou…" (Martina Chmelanová, študentka 1. roč., II. stupňa, divadelné umenie)

Petra Kovalčíková
foto: Stella Šuranská

AKIMYTAKAAKU: GENERAČNÁ SPOVEĎ Z BYSTRICE

Premiérový večer 5. mája v Divadle Akadémie umení v Banskej Bystrici nebol len o predstavení novej inscenácie. Bol to moment, keď sa otvoril priestor na úprimný, odvážny a miestami bolestne pravdivý dialóg medzi mladou generáciou hercov a mestom, v ktorom vyrástli ako umelci. Už samotný názov inscenácie **AKIMYTAKAAKU** napovedá, že je to viac než len magisterský projekt. Je generačnou výpoveďou, umeleckou správou o stave vecí a zároveň hravou, ironickou, no hlboko osobnou kolážou.

Ako sa dá vyštudovať herectvo v meste, ktoré nemá vlastné činoherné divadlo? Kam ísť po škole, keď chcete zostať, ale nie je kde? Východiskom projektu sú lokálne príbehy z bansko-bystrického regiónu, ktoré sa organicky prelínajú s osobnými výpoveďami protagonistiek a protagonistov, ale aj komunikáciou s vedeniami profesionálnych divadelných inštitúcií. V centre umeleckého skúmania nestojí len samotné mesto, ale aj skúsenosť so štúdiom herectva na Akadémii umení. Ako ich ovplyvnilo? Čo im dalo? Inscenácia otvorila otázku, či je vôbec možné po škole v Bystrici ostať, keďže tu chýba činohra a aké možnosti uplatnenia majú v profesionálnych divadlách na Slovensku.

Projekt vznikal metódou kolektívnej tvorby. Text sa formoval postupne, v spoločnom procese, z ktorého vzišla koláž názorov, príhod, zásad a pocitov. Výsledkom je živý divadelný dokument, v ktorom vystupujú herci ako hovorcovia generácie s „tekutými" charaktermi oscilujúcimi medzi intímnym a verejným. Predstavenie nie je len umeleckou rekapituláciou štúdia, ale aj kultúrnou sondou do (ne)možností mladých umelcov zostať tam, kde študovali. Podáva divadelnú správu o generácii, ktorá ešte nevie, kde skončí, ale veľmi dobre vie, odkiaľ vychádza. Nie je to len herecký výkon, ale prítomnosť. Nie je to len divadlo, ale výskum identity.

Autenticita je základným režijným princípom Silvie Vollmann, ktorá inscenáciu viedla. Jej tvorivý rukopis je známy kombináciou humoru, irónie a divadelnej skratky a sama ho označuje ako „divadelný dark pop". Tento populárny štýl spracovania vážnych tém sa v inscenácii prepája s výzvou pre herečky a hercov byť na javisku sami za seba, vo viacerých hereckých polohách, s maximálnou prítomnosťou a bez pátosu. Formálne ide o členitú stavbu založenú na rytme, dynamike a situačnom vtipe, ktorá divákom ponúkla interaktívny a bezprostredný zážitok.

Režisérka predstavenia sa dlhodobo venuje autorskému divadlu. Vyštudovala bábkarskú réžiu a dramaturgiu na VŠMU v Bratislave, počas štúdia absolvovala semester na RESAD v Madride. Jej debutová dokumentárna inscenácia *Hola, Madrid!* (2013) zaujala divadelnú verejnosť a získala nomináciu na cenu Dosky v kategórii Objav sezóny. Počas svojej kariéry spolupracovala so zriaďovanými i nezriaďovanými divadlami na Slovensku a v Česku, napríklad Mestské divadlo Žilina, DAB Nitra, Divadlo X10 Praha či Divadlo DPM Bratislava. Od

roku 2017 pôsobí ako umelecká šéfka Divadla na cucky v Olomouci, ktoré je známe svojou progresívnou dramaturgiou a spoločenským presahom. V súčasnosti sa venuje televíznej scenáristike a doktorandskému štúdiu na VŠMU.

Základom výtvarnej koncepcie inscenácie je znakovosť, práca s médiami a silný vizuálny jazyk, no bez toho, aby zatienil to najpodstatnejšie – živého herca a jeho výpoveď. Dominantou zostáva herecká akcia. O scénografiu a kostýmy sa postarala doc. Ivana Macková, absolventka doktorandského štúdia na VŠMU, dlhodobo pôsobiaca na viacerých slovenských scénach, s bohatými skúsenosťami doma i v zahraničí.

V inscenácii zaznieva hudba tvorcov KozNaC, Trick Richard a kapela Homo Fobo Disharmonic. Herecký koučing viedol Richard Sanitra, produkciu zastrešili Zuzana Budinská a Michal Ditte.

Na javisku sa predstavili študenti Viktória Čoláková, Filip Ďuriš, Peter Furda, Marián Hric, Martina Chmelanová, Ivana Kmecová, Júlia Miciková, Lea Mračková, Benjamín Ogurčák, Vanesa Šanková, Patrik Štancel, Júlia Šidlovská, Lukáš Strašík a Soňa Tuchyňová.

V čase, keď sa regionálnosť a zázemie často stávajú len kulisou veľkých príbehov, predstavenie ponúka opačný pohľad. Stavia lokálne a osobné do centra divadelného sveta. Vytvára priestor pre intímno, no zároveň ho otvára spoločenskému kontextu. A práve v tom tkvie jeho sila.

Inscenácia vznikla s finančnou podporou Nadácie Tatra banky.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
prodekanka pre rozvoj FDU
foto: Archív FDU

KEĎ SA DIVADLO STÁVA DIALÓGOM

Zlín opäť ožil divadlom! Festival SETKÁNÍ STRETNUTIE sa už 29. krát stal miestom, kde sa české a slovenské divadlo stretáva bez hraníc, bez prekladov a hlavne bez pomlčky.

V dňoch od 13. do 17. mája 2025 sa v Zlíne zišli divadelní nadšenci, profesionálne súbory aj študenti umeleckých škôl, aby spoločne oslávili vášeň pre divadelné umenie. Nechýbali ani herci Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorí festival obohatili autorským projektom UMENIE ŽIVÝCH SLOV.

Na zlínske javisko priniesli Júlia Micíková, Eva Kubaliaková, Veronika Gašperanová a Laura Rumanská jedinečné umelecké interpretácie súčasných textov. Pod pedagogickým vedením Zuzany Budinskej vznikol večer plný emócií a kreativity, ktorý sa niesol v znamení experimentu a hľadania nových výrazových foriem. Predstavenie bolo navyše prepojené hudobnými vstupmi, ktoré na klavíri sprevádzal Igor Timko, frontman skupiny NO NAME a vysokoškolský pedagóg.

Festival nie je len prehliadkou profesionálnych divadelných súborov – je to živý priestor pre mladé talenty, kde sa študenti môžu učiť od skúsenejších kolegov a konfrontovať svoje umenie s novými pohľadmi. Dôležité nie je len vystupovať, ale aj vnímať, diskutovať a hľadať nové cesty, ako divadlo tvoriť.

V tomto duchu sa niesli aj ďalšie študentské vystúpenia. Ateliér muzikálového herectva na JAMU v Brne pod vedením režiséra Doda Gombára priniesol divákom energický program plný ansámblovej hudby. Činoherci 3. ročníka VŠMU v Bratislave zas ponúkli pohľad do svojej tvorivej dielne prostredníctvom autorského predstavenia *Ohorky*.

SETKÁNÍ STRETNUTIE nie je len festival. Je to komunita, priestor na umelecký dialóg, miesto, kde sa rodia nové spolupráce a kde divadlo dýcha naplno. Genius loci Zlína, vynikajúca festivalová atmosféra a skvelý organizačný tím sú dôvody, prečo sa sem študenti i pedagógovia FDU vracajú každý rok. A niet pochýb, že prídu aj nabudúce.

Divadlo nie je len o predstavení. Je o stretnutí. A SETKÁNÍ STRETNUTIE je toho dôkazom.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
prodekanka pre rozvoj FDU
foto: archív FDU

KONFERENCIA PROMĚNY DRAMATURGIE

Študenti Akadémie umení v Banskej Bystrici sa pod vedením vedúceho katedry scenáristiky a dramaturgie Mgr. art. Mareka Janičíka ,ArtD. zúčastnili 7. ročníka konferencie Proměny dramaturgie. Podujatie, ktoré sa uskutočnilo 2. a 3. decembra 2024 v Opave na pôde Slezskej univerzity privítalo odborníkov i študentov z viacerých univerzít. Delegáciu z Banskej Bystrice tvorili vybraní študenti scenáristiky, ako aj doktorandka Mgr. art. Laura Gubalová.

Konferencia, ktorá sa už tradične stala miestom výmeny skúseností a nápadov medzi odborníkmi i študentmi, ponúkla aj tento rok pestrý program. Prvý deň bol venovaný premietaniu študentských filmov a následným pitchingom pripravovaným filmov. Hoci naši študenti sa pitchingu nezúčastnili, bolo pre nich dôležité vidieť, ako správne prezentovať film, organizovať diskusiu o ňom a, čo je najdôležitejšie, vedieť profesionálne argumentovať svoje myšlienky a analyzovať práce iných. Táto skúsenosť sa stala cennou lekciou pre ich budúcu prácu. Diskusie vedené pedagógmi-dramaturgmi poskytli študentom unikátny pohľad na súčasné trendy vo filmovej dramaturgii.

Druhý deň konferencie bol venovaný prednáškam a panelovým diskusiám. MgA. Václav Kadrnka sa v prednáške Příběh, pohled, čas – film jako trinitární sloučenina zaoberal prepojením príbehu, pohľadu a času vo filme. Doc. MgA. Jan Gogola ml., Ph.D. prostredníctvom prednášky Dvorní dámy Diega Velázqueze jako obraz participativní dramaturgie predviedol, ako prebiehajú dramaturgické semináre na Sliezskej univerzite. Prof. MgA. Marek Jícha predstavil nové trendy v prezentačnej dramaturgii historických filmov v Európe.

Z pedagógov Akadémie umení na konferencii vystúpil Mgr. Art. Marek Janičík, ArtD., ktorý sa vo svojej prednáške zameral na Zber materiálu pri vývoji scenára s historickou tematikou. Táto téma oslovila študentov, ktorí ocenili jej praktický prínos. Z konferencie bol vydaný aj zborník príspevkov, v ktorom je možné nájsť o. i. prácu nášho pedagóga.

Študenti sa z konferencie vrátili plní entuziazmu a odhodlania aplikovať získané poznatky do svojich projektov. Účasť na podujatí vnímali nielen ako príležitosť na odborný rast, ale aj ako motiváciu k ďalšiemu rozvoju. Marek Janičík sa na záver konferencie poďakoval organizátorom za vysokú úroveň podujatia. Dodal, že plánom banskobystrickej katedry scenáristiky a dramaturgie je pokračovať v účasti na podobných akciách a zároveň vytvoriť priestor na organizovanie podobných podujatí na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Mariana Motiienko
Katedra filmovej dramaturgie a scenáristiky
foto: archív autorky

KTO JE TO KREATÍVNA PRODUCENTKA?

Katarína Vargová je úspešná mladá spisovateľka, scenáristka a kreatívna producentka, ktorá v marci 2025 zavítala na Fakultu dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Jej beseda mala dve časti: v prvej sa venovala práci v televízii a práci pre produkčné spoločnosti.

Katarína začínala v RTVS, kde získala vedomosti o medzinárodných akvizíciách – o predaji televíznych relácií. Študentom prezentovala svoje poznatky, ktoré získala po tom, čo sa jej podarilo na Slovensko preniesť úspešný televízny projekt Pečie celé Slovensko, ktorý pôvodne vznikol v dielni britskej BBC. Jej kroky viedli ďalej do televízií Markíza a Nova, kde dnes vyvíja niekoľko významných reality show. Študentov jej skúsenosti veľmi zaujali, čo potvrdila aj dlhá beseda s tvorkyňou.

Katarína Vargová však na našu fakultu prišla aj ako uznávaná spisovateľka. A práve jej literárnej tvorbe bola venovaná druhá časť besedy, ktorú zároveň moderovala študentka prvého ročníka filmovej dramaturgie a scenáristiky Klárka Drobňáková. Katarína je jednou zo zakladateliek literárneho programu MEDZIRIADKY, ktorý úspešne vychováva mladých spisovateľov už niekoľko rokov. V tejto uznávanej literárnej súťaži musela prečítať a zhodnotiť tisíce prihlásených prác. Jej skúsenosť sa pretavila aj do úspechu vo forme prvého románu s názvom Severné more, ktorý získal Cenu René. Cena René je literárnym ocenením, o ktorom raz ročne rozhodujú študenti vybraných gymnázií a stredných škôl na Slovensku. Jeho poslaním je motivácia mladých ľudí k čítaniu hodnotnej slovenskej literatúry. Katarína Vargová študentom ukázala. ako sa nebáť príležitostí, ako využívať rôzne súťaže, workshopy či iné možnosti vzdelania. A jej tvorba zase študentov scenáristiky inšpirovala k tomu, aby skúsili svoje diela vydať v podobe knihy. Po návšteve Kataríny Vargovej na našej fakulte sa viacerí študenti prihlásili so svojimi prácami do literárnych súťaží, ako sú práve spomínané Medziriadky. Beseda mala teda veľký úspech.

Marek Janičík
foto: Marek Janičík

LÁSKA SA NEDELÍ, LÁSKA SA NÁSOBÍ

Valentín, Deň zamilovaných, so sebou priniesol nielen romantické chvíle, ale aj originálne spôsoby, ako vyjadriť svoje city. Jedným z týchto netradičných spôsobov bol opäť Valentínsky express – vyzdobený autobus, ktorý sa stal obľúbenou atrakciou obyvateľov mesta Banská Bystrica. S mottom „Láska sa nedelí, láska sa násobí" ponúkol tento špeciálne tematizovaný dopravný prostriedok opäť unikátny zážitok, ktorý spojil jazdu mestom s atmosférou romantiky. V piatok 14. februára 2025 v skorých ranných hodinách začal autobus premávať na linkách MHD Banská Bystrica číslo 21/22. V dopoludňajších hodinách vniesol do Banskej Bystrice „valentínskeho ducha" a poslúžil ako netypická fotostena, aby si v ňom a aj pri ňom mohli obyvatelia mesta urobiť „zamilované" fotografie na pamiatku. Dopravca cestujúcich obdaroval tiež drobnými darčekmi.

V popoludňajších hodinách do Valentínskeho expressu nastúpili aj študenti herectva FDU, Júlia Miciková, Vanesa Šanková, Romana Babicová, Adela Gaľová, Veronika Gašperanová, Eva Kubaliaková, Anna Suráková, Eliška Hlaváčová, Tibor Szalona a Timotej Taraba. Pod vedením pedagogičky Mgr. art. Sone Kočanovej, ArtD. pripravili pre cestujúcich hudobný program, ktorým 3 hodiny spríjemňovali cestujúcim jazdu. Mnohým vyčarili úsmev, spríjemnili deň a mnohí si tiež so študentami zaspievali. Ďakujeme všetkým cestujúcim za ich milé reakcie a pozitívnu spätnú väzbu.

Vzájomná spolupráca medzi FDU AU BB a SAD Zvolen bola spečatená podpísaním Memoranda o spolupráci dňa 12. 02. 2024.

Tešíme sa zasa o rok.

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD. (FDU)
foto: archív autorky

RECITÁCIA JE MOSTOM MLADÝCH K LITERATÚRE

Môže mať umelecký prednes svoje miesto aj v modernej dobe?

Študenti Katedry herectva Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici opäť dokázali, že áno. Hudobno-poetickými programami UMENIE ŽIVÝCH SLOV a RIEKA, ČO PRÁZDNOM NEPRETEKÁ, ktoré sa uskutočnili 25. marca v Kultúrnom a kreatívnom centre Hviezda v Trenčíne a 23. apríla v Kultúrnom dome v Uhrovci dokázali, že slovo, hudba a emócia môžu osloviť aj dnešné publikum.

Podujatie sa zameralo na umeleckú interpretáciu súčasnej poézie a prózy, pričom malo nielen kultúrny, ale aj vzdelávací rozmer. V hľadisku totiž sedeli aj účastníci 71. ročníka regionálnej súťaže Hviezdoslav Kubín, pre ktorých bola táto umelecká skúsenosť obohacujúcim zážitkom.

Riaditeľka Trenčianskeho osvetového strediska v Trenčíne Žaneta Múdra Šebíková sa po programe vyjadrila: *„Tešíme sa z tejto aktivity. Mladí herci z fakulty dramatických umení predviedli rôznorodé spracovanie literárnych textov, ktoré boli súčasťou vzdelávacej časti recitačnej súťaže. Cieľom bolo inšpirovať divákov, a to sa skutočne podarilo. Uvoľnená atmosféra a dobrá nálada naplnili priestor komornej divadelnej scény a prítomní odmenili účinkujúcich zaslúženým potleskom."*

V programe vystúpili talentovaní študenti herectva Vanesa Šanková, Filip Ďuriš, Anna Suráková, Dávid Krajčík, Romana Babicová, Eva Kubaliaková a Laura Rumanská, ktorí svojím prednesom priniesli autentické a emotívne interpretácie. O hudobné osvieženie sa postarali Júlia Miciková a Tibor Szalona.

Podujatia sa uskutočnili vďaka podpore Fondu na podporu umenia a boli zároveň ďalším krokom v napĺňaní memoranda dvoch inštitúcií – Akadémie umení v Banskej Bystrici a Trenčianskeho osvetového strediska v Trenčíne. Spolupráca umožňuje mladým hercom a recitátorom rozvíjať svoj talent a súčasne prispievať k popularizácii umeleckého slova medzi širším publikom. Táto cesta je dôkazom, že živé slovo má aj dnes silu osloviť, nadchnúť a inšpirovať.

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
prodekanka pre rozvoj FDU
foto: Lukáš Kubičina

HVIEZDA

VÝNIMOČNÝ ÚSPECH SLOVENSKÝCH ŠTUDENTIEK NA FESTIVALE V PODĚBRADOCH

Kúpeľné mesto Poděbrady sa už desaťročia stáva centrom umeleckého slova, kde sa každoročne stretávajú mladí interpreti a skúsení profesionáli. Podebradské dni poézie a prózy sú festivalom, ktorý spája nadaných recitátorov z Česka a Slovenska, pričom súťaž v prednese je jedným z jeho vrcholov. Tento rok sa do 62. ročníka opäť zapojili aj študentky Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktoré si odniesli hneď niekoľko prestížnych ocenení.

Najvýraznejším talentom festivalu sa tento rok stala Anna Suráková, poslucháčka 3. ročníka herectva, ktorá si odniesla dve ocenenia: Cenu za mimoriadny umelecký výkon a Cenu Viliama Záborského za vytríbený jazykový prejav spojený s majstrovstvom javiskovej reči. Jej interpretáciu montáže básní Jána Botta a Wislavy Szymborskej s názvom *Mlčíme…* ocenila odborná porota veľmi vysoko a v hodnotení od známych odborníkov ako Aleš Vrzák, Martina Longinová, Apolena Veldová, Viera Kučerová či Lucia Vráblicová zaznelo množstvo superlatívov. Suráková dokázala nielen dokonale pracovať s textom, ale aj sprostredkovať jeho emocionálnu hĺbku. *„Pre niekoho, kto nikdy nezažil Podebradské dni poézie, je možno náročné predstaviť si, čo všetko sa za týmto pojmom skrýva. Nejde tu len o súťaž alebo o ceny. Je toho oveľa viac. Hneď po príchode vás doslova ovalí atmosféra prijatia a pocitu rodinného prostredia. A je úplne jedno, či ste tu prvý, piaty alebo desiatykrát. Všetci súťažiaci, ako aj porotcovia, vytvárajú priestor pre slobodnú tvorbu a prehliadku schopností. Vďaka tomu sa dostanete do momentu, kedy aj napriek stresu na to javisko priam túžite vyjsť a vypovedať publiku odkaz svojho textu. Takto nejako som sa cítila aj ja. Chcela som im priniesť svoj pohľad skrze slová autorov básní, ktoré som prednášala. Nemôžem povedať, že by ma získané ceny nepotešili, lebo by som klamala. Ale to, čo sa dialo na pozadí súťaže bolo pre mňa oveľa viac. Ľudskosť, blízkosť, prijatie a autentické pocity… To je to, čo si odnášam z Podebradských dní poézie. Vďaka za to!“* (A. Suráková)

V silnej česko-slovenskej konkurencii sa nestratili ani ďalšie talentované recitátorky z Akadémie umení v Banskej Bystrici. Júlia Miciková získala Cenu za voľbu výrazových prostriedkov a Cenu publika za svoj pôsobivý prednes textu Haliny Pawlowskej *Skoro vždy mám pravdu*.

Podebradské dni poézie sú predovšetkým o umeleckom raste, tvorivej atmosfére a nezabudnuteľných zážitkoch. *„Sú pre mňa priestorom, kde sa stretnem s ľuďmi, ktorých baví umenie slova a venujú sa mu s láskou. A aj keď sa bavíme o súťaži, tak tam vládne veľmi prajná a príjemná atmosféra. Vďaka prednesu môžem slobodne vyjadriť svoj názor. Každé dielo v sebe nesie určitý odkaz a ja ho rada skrz poéziu či prózu posúvam ďalej“.* (J. Micíková)

Vanesa Šanková si odniesla Cenu za dramaturgiu za interpretáciu textu Roalda Dahla *Aj jahňa môže zabiť.*

Festival nie je len súťažou, ale najmä priestorom na stretnutie a výmenu skúseností medzi interpretmi z Česka, Moravy a Slovenska. Každoročne láka množstvo mladých talentov, ktorí tu dostávajú príležitosť konfrontovať svoje schopnosti s rovesníkmi a učiť sa od najlepších. Okrem mladých recitátorov sa oceňujú aj významné osobnosti za celoživotný prínos v oblasti umeleckého slova. Tento rok si najvyššie ocenenie Krištáľová ruža za slovenskú stranu prevzal herec Vladimír Jedľovský.

Projekt z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia a aj vďaka tejto podpore môžu študenti úspešne reprezentovať slovenskú umeleckú scénu v zahraničí a súčasne rozvíjať svoj talent. S rastúcim záujmom o festival sa dá očakávať, že aj budúce ročníky prinesú ďalšie inšpiratívne výkony a nové umelecké osobnosti.

Poděbrady opäť potvrdili, že sú miestom, kde sa rodia skvelí interpreti a kde umenie nachádza svoje hlboké, autentické prejavy.

Z verejných zdrojov podporil fond na podporu umenia

Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD.
prodekanka pre rozvoj FDU
foto: archív FDU

FILMOVÍ SCENÁRISTI A MEDZINÁRODNÝ PROJEKT „LIVING OUR LITERATURE“

Študentom prvého ročníka scenáristiky a dramaturgie fakulty dramatických umení bola ponúknutá unikátna príležitosť zúčastniť sa na medzinárodnom projekte „Living Our Literature“ v Taliansku. Ponuka prišla od organizácie ADEL Slovakia, pričom projekt L.O.L. je súčasťou programu Erasmus+. Jeho základným cieľom je spájať a zbližovať mladých ľudí a študentov z rôznych krajín Európskej únie. Na tomto projekte boli okrem Slovenska zúčastnené krajiny Chorvátsko, Taliansko, Španielsko a Portugalsko.

Program sa uskutočnil na ostrove Ischia v blízkosti veľkomesta Neapol, v historickej obci Forio. Prebiehal dvanásť dní v duchu neformálneho vzdelávania a bol rozdelený na dva bloky. Prvá časť bola zameraná na zoznámenie sa s ostatnými účastníkmi, na prezentáciu krajín a na celkové vytvorenie komunity. V druhej časti išlo o vytvorenie a následnú prezentáciu divadelného projektu.

Témou projektu bolo slovné spojenie „faraway“ (vzdialenosť); vzdialiť sa od jazyka, práce, miesta a od podmienok, v ktorých sa v domovine nachádzame a premeniť ich v niečo kreatívne. Prvkami kreatívneho procesu sledovali zúčastnení pocity, čas, priestor, telo, hlas a pohyb. Táto metóda im dovolila dostať sa do kreatívnej zóny mysle a experimentovať s rôznymi nástrojmi, ktoré im pomôžu aj v každodennom živote.

Tým, že vyslaní študenti z Akadémie umení v Banskej Bystrici sú študentmi scenáristiky, poskytol im program šancu vystúpiť zo svojej komfortnej zóny a vyskúšať si divadelné cvičenia, ktoré rozvíjali ich schopnosť improvizovať a pohybovať sa v novom priestore. To ale neznamená, že sa nemohli uplatniť vo vlastnej sfére. Viacerí pracovali s filmovou technikou, písali scenáre, pracovali na scénografii a mizanscéne a režírovali hercov v krátkych etudách.

Zúčastnení mali priniesť literárne dielo, hudobnú skladbu a originálny predmet, ktorý mal slúžiť ako prepojenie s témou „faraway“. Tieto materiály boli neskôr použité ako inšpirácia k vytvoreniu finálneho projektu. Samotné predstavovanie týchto predmetov bolo koncipované netradične, napríklad cez verejnú prezentáciu na ulici, improvizované divadelné inscenácie a podobne.

Vo voľnom čase objavovali študenti mesto, iné kultúry, spoznávali sa s ostatnými účastníkmi vzdelávania a reprezentovali Slovensko a Akadémiu umení v Banskej Bystrici.

Program vyvrcholil vo Ville La Colombaia, ktorú v minulosti vlastnil taliansky významný neorealistický filmový režisér a scenárista Luchino Visconti. Priamo v nej boli prezentované výsledky vzdelávania spojením všetkých disciplín: krátky hraný film, krátky dokumentárny film a divadelná hra. Dokumentárny film fungoval ako reportáž z priebehu tvorivého procesu. Na ňom sa podieľala predovšetkým naša študentka Mariana Motiienko. Na hranom filme pracoval Filip Mihok, Samuel Demko, Maxim Záborský a Mária Anastázia Filová, ktorí do tejto práce priniesli skúsenosti z akademického prostredia a práce v televíznom štúdiu fakulty dramatických umení.

„Sme vďační za unikátnu príležitosť, ktorá rozvinula naše schopnosti v kreatívnom prostredí a spojila nás s viacerými zaujímavými ľuďmi. Chceli by sme sa poďakovať organizácii ADEL Slovakia za to, že ju ponúkla práve nám, lektorskému a organizačnému tímu za vedenie a podporu a našim spoluúčastníkom za spoluprácu, inšpiráciu a kultúrne obohatenie,“ zhodnotil účastník projektu a študent prvého ročníka Samuel Demko.

Andrej Hagyari
foto: Andrej Hagyari

INTERCOMP 2024

Medzinárodný festival InterComp organizovaný Fakultou múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici, ktorého cieľom je prepájať vzdelávanie v oblasti hudby so svetom profesionálnej interpretácie a kompozície, privítal priaznivcov interpretačného a kompozičného umenia v priebehu uplynulého kalendárneho roku až dvakrát. Podujatie ponúka mladým hudobníkom, interpretom aj skladateľom, priestor na umelecký rast, výmenu skúseností a praktické stretnutie so súčasnou tvorbou slovenských aj svetových skladateľov prostredníctvom interpretačných kurzov, workshopov a prednášok pod vedením renomovaných domácich i zahraničných lektorov. InterComp tak vytvára živý priestor, kde sa stretáva výučba, tvorba a umelecká prax v jedinečnej synergii.

4. ročník festivalu ovládla medzinárodná súťaž v skladbe a v komornej hre, ktorej sa zúčastnil rekordný počet súťažiacich. Jarná časť festivalu (26. – 28. apríl 2024) na pôde FMU patrila majstrovským kurzom. Zúčastnili sa ich budúci umelci rôznych vekových kategórií a pod vedením skúsených pedagógov a interpretov (doc. Marcin Kopczyński, doc. Ivica Gabrišová, ArtD., doc. Eva Varhaníková, ArtD., doc. Peter Pažický, ArtD., doc. Peter Špilák, ArtD. a Mgr. art. Ladislav Fančovič, ArtD.) získali podnetné skúsenosti a cenné rady. Počas podujatia odzneli dve odborné prednášky na tému Adolphe Sax história vzniku a vývoj saxofónu Mgr. art. Ladislava Fančoviča, ArtD., M.M. a Proces kompozícií vybraných klavírnych sonát doc. Marcina Kopczyńského.

V rámci Medzinárodnej súťaže v komornej hre (10. – 12. decembra 2024) sa predstavilo 25 zoskupení s viac ako deväťdesiatimi účastníkmi. Nepochybne mimoriadny záujem, vysoká umelecká úroveň a pripravenosť súťažiacich telies priniesla nielen porote (Dr. Marica Gáspárné Tóth, doc. Iveta Sabová, ArtD., doc. Eva Varhaníková, ArtD., Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD., Mgr. art. Ladislav Fančovič, ArtD., doc. Peter Špilák, ArtD., doc. Jana Škvarková, ArtD.), ale aj obecenstvu jedinečný umelecký zážitok. Významný úspech zaznamenali aj študenti z usporiadateľskej školy, ktorí súťažili v najvyššej tretej kategórii. Z nich si nakoniec ocenenia odniesli:

1. miesto
Duo desima (Andrej Simanchuk – saxofón, Peter Dekrét – klavír),

1. miesto
AKU Percussion Group (Kristína Falisová, Ivan Timko, Matúš Tuček, Orbán Attila Bakoš, Adam Vrecko, Martin Zajac),

čestné uznanie + Cena za najlepšiu interpretáciu diela slovenského skladateľa Š. Jurovského
Ventorum ensemble (Ivana Klesniaková, Babora Lacová, Sára Juríková, Marek Schrom, Martin Panák).

V 2. medzinárodnej skladateľskej súťaži bolo 2. miesto udelené bývalému absolventovi FMU Jaroslavovi Hellovi. Ďalšie ocenenia v jednotlivých kategóriách získali žiaci a študenti zo škôl zo Slovenska, Maďarska a Poľska.

Záverečný koncert festivalu InterComp 2024 venovaný tvorbe českých a slovenských hudobných skladateľov bol zároveň pripomenutím Roka českej hudby. V programe z komornej tvorby A. Dvořáka, B. Smetanu, J. Pauera, R. Macudzinského sa predstavili členovia poroty a odznela aj premiéra diela Dodekafónky pre sólový klavír Jevgenija Iršaia v podaní Ladislava Fančoviča.

Medzinárodný festival interpretačného a kompozičného umenia INTERCOMP každým rokom upevňuje svoju pozíciu, rastie nielen úroveň podujatia, ale aj záujem zo strany účastníkov a poslucháčov. Už dnes možno prepodkladať, že ďalší ročník tento trend len potvrdí.

Mgr. art. Eva Miškovičová PhD.

SLNKO V SIETI AJ V RUKÁCH NAŠEJ ŠTUDENTKY

Rebeka Bizubová je mladá nádejná filmová tvorkyňa, ktorej cesta začala práve na dokumentárnej katedre fakulty dramatických umení. V apríli 2025 získal jej film SPOVEĎ najvýznamnejšiu slovenskú filmovú cenu SLNKO V SIETI v kategórii najlepší krátko alebo stredometrážny film.

Ocenený dokumentárny film otvára tému sexuálneho obťažovania v cirkvi, ktoré autorka zažila na vlastnej koži. *„Môj film som počas jeho vzniku familiárne volala „film-terapeutka“. Je to zároveň môj autoportrét aj portrét mnohých ľudí, ktorí prešli podobnou skúsenosťou. Zachytáva vnútorný duševný proces človeka, ktorý v sebe nesie hlboko zakorenené tajomstvo. Zároveň sa však snaží vytvoriť bezpečný priestor pre každého, kto ešte potrebuje čas, aby mohol svoje vlastné príbehy zdieľať alebo im porozumieť,“* dodáva tvorkyňa Rebeka Bizubová.

S filmom Spoveď režisérka absolvovala magisterský stupeň na Vysokej škole múzických umení v Bratislave, na ktorý prešla po bakalárskom ročníku práve z Akadémie umení v Banskej Bystrici. *„Postupne som sa posunula od praktickej stránky filmovej tvorby k jej filozofickému a symbolickému uchopeniu. Myslím si, že pre filmára je veľmi dôležité poznať jednotlivé fázy výroby, aby vedel presne komunikovať svoju víziu, či už s členmi štábu alebo pri prezentáciách a pitchingoch. Tieto zručnosti a poznatky zo štúdia boli pre mňa veľmi hodnotné,“* spomína aj na štúdium na našej škole režisérka filmu.

Intímny príbeh Rebeky Bizubovej oslovil porotcov a publiku nielen kvalitným technickým spracovaním, ale aj hodnotnou osobnou výpoveďou. Autorka priznáva, že počas produkcie diela zabudla na divákov a skôr sa sústredila na to, ako vypovedať túto bolestivú a traumatizujúcu skúsenosť svojim vlastným rodičom. Zároveň dodáva: *„Umenie je pre mňa spôsob, ako sa vyrovnávam s vnútorným nepokojom a problémami, cez ktoré sa neviem preniesť. Mám to tak odmalička.“*

Rebeka nedávno ukončila svoju absolventskú stáž v českej produkčnej spoločnosti a plánuje sa vrátiť na Slovensko, kde realizuje svoj nový krátky film 315 a ja. Tento film síce nie je dokumentárny, ale nesie v sebe silný autobiografický rozmer, nakoľko reflektuje prítomnosť, ktorú Rebeka momentálne žije. Film je už v postprodukčnej fáze a onedlho Rebeka predstaví výsledok.

Marek Janičík

foto: Rebeka Bizubová, osobný archív

SPOLUPRÁCA S VOJENSKOU POLÍCIOU

V rámci Zmluvy o vzájomnej spolupráci s Vojenskou políciou študenti katedry herectva v dňoch 7. a 8. apríla 2025 participovali ako figuranti v rámci záverečných skúšok Vstupného odborného kurzu Vojenskej polície pre novoprijatých príslušníkov. Cieľom kurzu bolo pripraviť príslušníkov na výkon služby v štruktúrach Vojenskej polície. Kurz bol zameraný na získavanie praktických návykov pri streľbe, vedenie vozidla s právom prednostnej jazdy, rôzne techniky vykonávania služobných zákrokov, základy kriminalistiky a na poradovú prípravu. Súčasťou záverečnej skúšky kurzu boli aj modelové situácie, ktoré vďaka študentom herectva nadobudli reálny charakter.

Pod vedením pedagogičky Mgr. art. Sone Kočanovej, ArtD. sa modelových situácií zúčastnili študenti Júlia Micková, Vanesa Šanková, Daniela Rakytová, Jakub Petrík, Lukáš Strašík, Lukas Proksa a Benjamín Gábor.

Ďakujeme za obohacujúce skúsenosti a tešíme sa na budúce spoločné podujatie.

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD. (FDU)
foto: archív autorky

AKADEMICI NA MFF ROTTERDAME

Medzinárodný filmový festival Rotterdam (MFF Rotterdam) patrí medzi najvýznamnejšie filmové podujatia v Európe, známe svojím dôrazom na nezávislú a experimentálnu kinematografiu. Festival vznikol v roku 1972 a odvtedy sa etabloval ako platforma pre začínajúcich aj etablovaných tvorcov z celého sveta. Každoročne ponúka pestrú paletu hraných filmov, dokumentov, krátkych snímok i multimediálnych projektov. Rotterdamský festival sa odlišuje svojou otvorenosťou voči odvážnym a nekonvenčným formám filmového vyjadrenia. Jeho cieľom nie je len premietať filmy, ale aj vytvárať priestor pre dialóg medzi tvorcami a divákmi.

Jubilejný päťdesiaty ročník priniesol v januári 2025 aj niekoľko slovenských filmov, medzi ktorými bol aj film študenta štvrtého ročníka filmovej dramaturgie a scenáristiky Igora Kovácsa. Ten si ešte pred pôsobením na Akadémii umení v Banskej Bystrici založil produkčnú spoločnosť a ako producent pôsobil na filmoch ako Socialistický Zombi Mord (2014) alebo na dokumentárnej snímke Králi videa z roku 2020. Išlo o festivalovo oceňovaný film, ktorý sa zároveň prezentoval aj na tohtoročnom festivale v Rotterdame za osobnej účasti Igora Kovácsa a strihača filmu Petra Pavlíka, ktorý je zároveň tiež absolventom Akadémie umení v Banskej Bystrici. „Film bol publikom prijatý veľmi kladne, keďže téma pašovania videokaziet a rýchlo-dabingu je pre nich neznáma. Filmu predchádzala debata a prednáška, ktorej účastníkom bol aj dramaturg filmu Petr Svodoba spolu s inými hosťami so zahraničia“, spomína na priebeh prezentácie filmu Igor Kovács.

Po nástupe na odbor filmová dramaturgia a scenáristika na fakulte dramatických umení sa Igor Kovács začal venovať aj písaniu hraných snímok. Jeho bakalársky hraný scenár s názvom INTERVIEW mal dobré prijatie aj u producentov a momentálne ho Igor Kovács spolu so scenáristkou Monikou Šimkovičovou prepisujú a dolaďujú tak, aby bol pripravený na nakrúcanie.

Na MFF Rotterdame sa však tento rok predstavilo viacero snímok zo Slovenska. „Rotterdam je jedným z najväčších svetových festivalov s bohatým programom. Ale mali sme veľké šťastie, nakoľko sa nám podarilo stretnúť režiséra Tomáša Krupu, ktorý je tiež absolventom Akadémie umení“, dodáva s úsmevom Igor Kovács. Absolvent dokumentárnej tvorby Tomáš Krupa sa ako spolutvorca zúčastnil na filme PERLA. Ide o rakúsko-slovenský film režisérky Alexandry Makarovej, ktorý príde do kinodistribúcie ešte tento rok.

Marek Janičík
foto: osobný archív Igora Kovácsa

ŠTUDENTI FDU NA MEDGAMES JUNIOR

V piatok a v sobotu 14. a 15. marca 2025 sa na Jesseniovej lekárskej fakulte Univerzity Komenskéhl v Martine konal 3. ročník súťaže MedGames Junior, ktorá je určená pre študentov 1. až 3. ročníka všeobecného lekárstva.

V aktuálnom ročníku súťažilo 36 študentov v 12-tich trojčlenných tímoch. Okrem domácich zástupcov sa podujatia zúčastnili aj študenti zo Slovenskej zdravotníckej univerzity v Bratislave a z Lekárskej fakulty Ostravskej univerzity. Organizátori MedGames Junior sa každý ročník snažia priniesť nové a originálne úlohy, ktoré pokrývajú prvé tri roky štúdia medicíny. Súťaž ukázala, že aj teoretické a predklinické vedomosti vedia študenti využiť pri reálnych prípadoch v praxi. Tento rok sa zapojili ústavy anatómie, biochémie, biofyziky a histológie. Súčasťou boli aj úlohy z prvej pomoci a „rozstrelová" úloha – hromadné nešťastie.

Cieľom súťaže je zvýšiť praktické zručnosti budúcich lekárov. Použili sa kazuistiky, ktoré vychádzali zo skutočných skúseností lekárov z rôznych odborov. Úlohou medikov bolo v stresových podmienkach a v stanovenom čase správne vyhodnotiť situáciu, zranenia a rozhodnúť sa, aké ošetrenie figuranti na mieste dostanú. Rýchle správne rozhodnutie na základe analytického a kritického myslenia je v podobných prípadoch veľmi dôležité. Všetko prebiehalo pod dohľadom skúsených pedagógov a klinických pracovníkov v spolupráci s ďalšími záchrannými zložkami.

Simulované vzdelávanie umožňuje študentom alebo profesionálom získať bez rizika skúsenosti a zručnosti, ktoré by mohli byť spojené s reálnym prostredím. Chyby, ktoré študenti medicíny urobili počas MedGames, už v praxi nezopakujú. Herci v simulovaných situáciách zohrávajú kľúčovú úlohu. Je dôležité, aby čo najvernejšie reagovali na rôzne možné scenáre. Študenti fakulty dramatických umení mali možnosť simulovať čo najautentickejšie rôzne situácie v novom prostredí, flexibilne reagovať na neočakávané zmeny a výzvy a pohotovo v daných okolnostiach improvizovať, konať. Zodpovedným prístupom a skvelými hereckými výkonmi sa im podarilo pre budúcich zdravotníkov vytvoriť situácie veľmi podobné praxi.

Kooperácia medzi lekárskymi a divadelnými odbormi nám ponúka príležitosť posúvať hranice, učiť sa od seba navzájom, nadobúdať jedinečné praktické skúsenosti a využívať naše schopnosti, zručnosti a talenty na vytváranie pozitívnej zmeny pre celú spoločnosť.

MedGames Junior 2025 sa pod vedením pedagogičky Mgr. art. Sone Kočanovej, ArtD. zúčastnilo 7 študentov, menovite Vanesa Šanková, Viktória Čoláková, Daniela Rakytová, Vanesa Fellegiová, Natália Gladišová, Lukáš Strašík a Benjamín Gábor. O súťaži MedGames 2004 informovali aj rôzne médiá.

Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD. (FDU)
foto: archív autorky

V TIENI EINSTEINA – PRÍBEH ŽENY, KTORÚ DEJINY ZABUDLI SPOMENÚŤ

Monodráma V tieni Einsteina mala premiéru 18. 12. 2024 o 17:00 v malom štúdiu Divadla Akadémie umení. Táto inscenácia inšpirovaná rovnomenným románom Marie Benedict otvára dvere do sveta geniality výnimočnej ženy. V centre príbehu stojí Mileva Maićová – mimoriadna matematička a fyzička, ktorá stála po boku Alberta Einsteina v období, keď vznikala prelomová teória relativity. Jej intelekt, túžba po poznaní a zápas o miesto vo svete ovládanom mužmi vytvárajú silný dramatický oblúk. Monodráma ponúka introspektívny pohľad na vnútorný svet ženy, ktorej meno zatienila sláva jej manžela, no ktorej prínos nemožno ignorovať.

Inscenácia kladie otázky a podnecuje diváka k zamysleniu. Ako vplývajú dobové predsudky, spoločenské očakávania, rodová nerovnosť, ale aj rola manželky, matky a nečakaná strata dieťaťa na vývoj geniálnej mysle? Kde končí spolupráca a začína vymazávanie zásluh? A čo všetko musí žena obetovať, aby mohla byť uznaná vo svete vedy? Citát Alberta Einsteina znie ako ironický tieň celého príbehu: „Niekedy sa pýtam sám seba, ako sa mohlo stať, že práve ja som vymyslel teóriu relativity.“ Réžiu inscenácie citlivo a premysle-

V tieni Einsteina
foto: Samuel Janiš

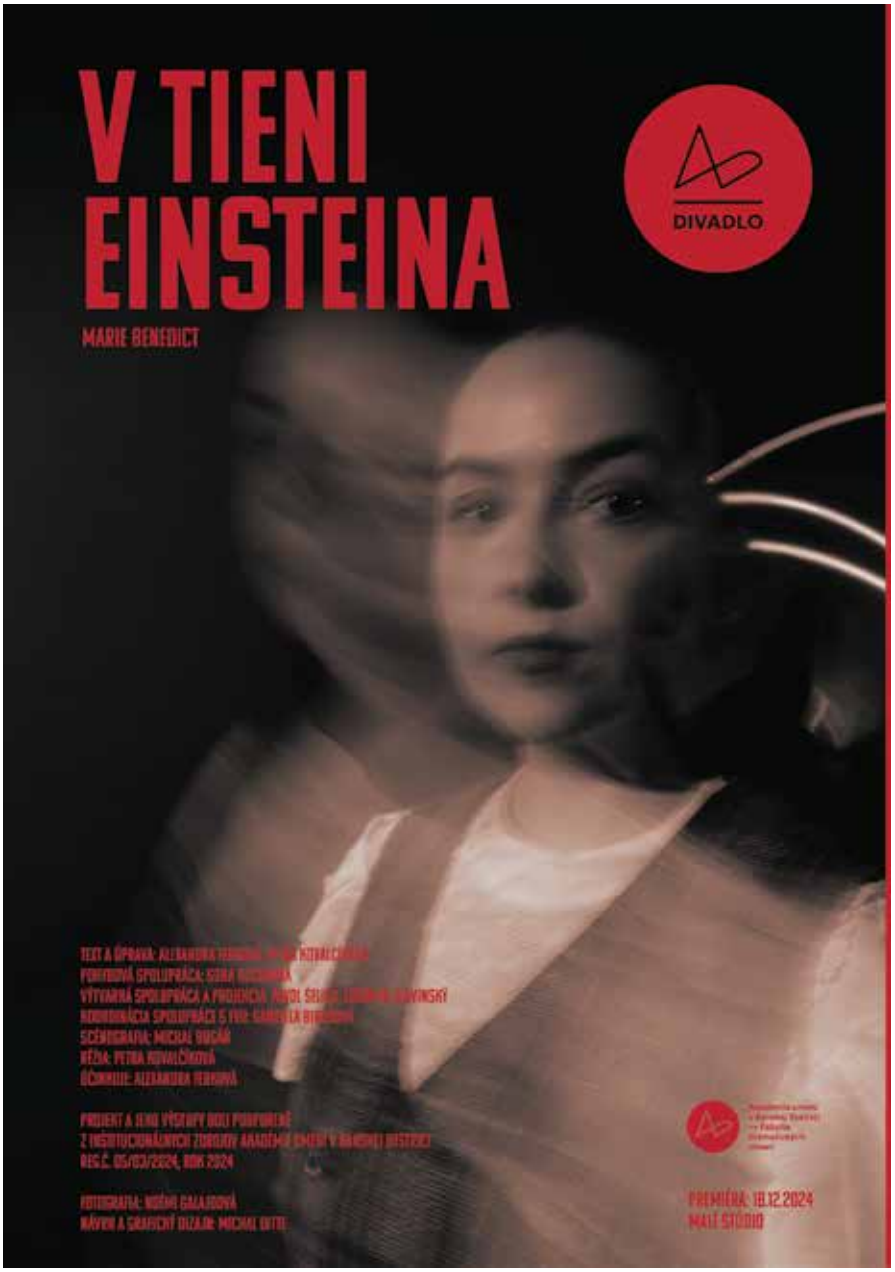

Poster k monodráme V tieni Einsteina.
Fotografia plagátu: Noémi Galajdová, grafický dizajn: Michal Ditte.

ne viedla Petra Kovalčíková. Na javisku sa v jedinej hereckej roli predstavila Alexandra Ferková. Vzájomnou spoluprácou vznikala aj samotná textová stránka monodrámy.

Na výslednej podobe inscenácie sa však podieľal celý tvorivý tím. Pohybovú stránku hereckého prejavu formovala Soňa Kočanová. Pavol Šeliga obohatil predstavenie videoprojekciami a spolu s Ľubomírom Slovinským sa podieľali na výtvarnej spolupráci. Na koordinácii spolupráce fakulty dramatických umení s fakultou výtvarných umení sa podieľala Gabriela Birošová a výslednú scénografiu vytvoril Michal Bugáň. O svetlá sa postaral Marián Vereš a na technickej spolupráci sa podieľali Martin Matouš a Jozef Mituch. Fotografiu plagátu vytvorila Noémi Galajdová, o návrh a grafický dizajn sa postaral Michal Ditte. Inscenáciu zachytil na fotografiách Samuel Janiš a videozáznam inscenácie pripravil Valery Neskaradziany.

Projekt a jeho výstupy boli podporené z inštitucionálnych zdrojov Akadémie umení v Banskej Bystrici, reg. č. 05/03/2024.

Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD. a Bc. Alexandra Ferková, Dis. art.

WORKSHOP ACROYOGA DANCE NA FAKULTE DRAMATICKÝCH UMENÍ

Fakulta dramatických umení ponúka v rámci svojho študijného plánu voliteľný predmet workshop, vďaka ktorému majú študenti možnosť absolvovať špecifické praktické workshopy či interaktívne prednášky s lektormi z externého prostredia. 23. novembra 2024 naši študenti absolvovali workshop Acroyoga Dance.

Workshop bol zameraný na tanečné prvky. Veľa ľudí si spája acroyogu s L-basom, kde jeden, tzv. baser, leží na chrbte a dvíha na nohách a rukách druhého, tzv. flyera. Ale na ceste k párovej akrobacii v stoji je dlhá cesta, ktorá sa dá vyplniť aj rôznymi menej náročnými prvkami. Acro dance prvky (v Latinskej Amerike ich volajú Acrodanza) sú svojou pestrosťou a škálou náročnosti veľmi bohatým priestorom na učenie sa acro materiálu špecificky v stoji.

Dvíhačky, rôzne pozície a dynamické prechody v stoji, ktoré sa študenti naučili, môžu využívať už počas štúdia alebo v umeleckej praxi pri tvorbe predstavení či tanečných choreografií. Ďakujeme Lucii Černej a Martinovi Štepánkovi, lektorom z Acro Srdcom.

Soňa Kočanová, FDU
foto: archív autorky

ČLÁNOK Z AKADÉMIE UMENÍ REPREZENTUJE SLOVENSKO NA MEDZINÁRODNEJ SÚŤAŽI

Mladí reportéri pre životné prostredie je celosvetová organizácia, ktorá sa snaží vzdelávať a podporovať študentov v oblasti tvorby žurnalistických príspevkov s tematikou životného prostredia. Na Slovensku pôsobí už viac ako desaťročie a za tú dobu vytvorila desiatky workshopov s odborníkmi na tvorbu článkov, fotografií či videí za účasti stoviek účastníkov. Viacerí z nich dnes študujú alebo pôsobia v mediálnych oblastiach. Táto organizácia zároveň každoročne vytvára aj medzinárodnú súťaž v tvorbe žurnalistických výstupov, pričom Slovensko sa v rámci nej každoročne ocitá na víťazných priečkach. Tieto úspechy ocenila v roku 2019 aj na osobnej audiencii prezidentka Zuzana Čaputová.

Do súťaže sa tento rok po prvýkrát zapojili aj študenti druhého ročníka filmovej dramaturgie a scenáristiky a hneď zaznamenali veľký úspech. Na predmete kreatívne písanie sa pod vedením pedagóga Mareka Janičíka učili tvoriť články, pričom dvaja študenti Šimon Dobeš a Nina Pekárová svoje práce zapojili aj do národného kola súťaže Mladí reportéri pre životné prostredie. Práca Šimona Dobeša nakoniec skončila na treťom mieste v rámci svojej kategórie. Článok Niny Pekárovej s názvom KTO CHRÁNI A KTO LOVÍ získal prvé miesto v rámci celoslovenského kola a zároveň postup do medzinárodného kola. V ňom si budú merať sily články z viac ako 40 krajín celého sveta.

Nina Pekárová si ako tému svojho oceneného článku vybrala lov chráneného vlka, ktorého je od roku 2025 povolené odstreliť podobne ako inú lovnú zver. Odborníci však varujú, že populácia tohto vzácneho zvieraťa sa môže takýmto rozhodnutím ministerstva prudko oslabiť. *„Tému vlka som si vybrala, pretože ide o zviera, ktoré vyvoláva silné a často protichodné názory – najmä medzi ochranármi a poľovníkmi. Jedni ho vnímajú ako dôležitú súčasť ekosystému, ktorá pomáha udržiavať rovnováhu a podporuje biodiverzitu, zatiaľ čo druhí ho považujú za hrozbu pre divú zver a hospodárske zvieratá. Práve táto polarizácia ma zaujala. Nemala som k tejto téme osobitne blízky vzťah, ale postupom času som sa do nej ponorila hlbšie a chcela som zistiť viac, vytvoriť si vlastný názor. Taktiež som mala šťastie na protagonistov, bez ktorých by táto reportáž neexistovala“*, vyjadruje sa k téme autorka.

Nina Pekárová musela pri tvorbe reportáží osloviť nielen niekoľko odborníkov na tento problém v oblasti ochrany prírody, ale dala priestor aj poľovníkom a zároveň sa pre článok snažila získať aj kvalitné fotografie. Vyskúšala si teda prácu reportéra, ktorý pôsobí v teréne a netvorí článok len za svojím počítačom. Jej článok zároveň ukazuje, ako sa dokáže z vlka či inej dravej zveri stať politická otázka.

Článok Niny Pekárovej bol preložený do anglického jazyka, prihlásený do medzinárodného kola ako jediný vo svojej kategórii zo Slovenska a momentálne čaká na vyhodnotenie zo strany medzinárodnej poroty. Celkové vyhlásenie prebehne počas leta 2025, kedy sa Nina zároveň zúčastní aj na žurnalistickom workshope Mladých reportérov pre životné prostredie, ktoré získala ako výhru v národnom kole.

Marek Janičík
Foto: zdroj www.yre.com

FEE
Young Reporters for the environment

„HUSĽOVÉ SOIRÉE“ V KATEDRÁLE SV. FRANTIŠKA XAVERSKÉHO

Dňa 23. februára 2025 sa v Katedrále svätého Františka Xaverského v Banskej Bystrici uskutočnil koncert „Husľové Soirée“ organizovaný Fakultou múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v rámci cyklu Hudba v katedrále. Podujatie ponúklo výnimočné hudobné výkony pod vedením husľovej virtuózky a pedagogičky Mgr. art. M. Mus Jolanty Sosnowskej-Kern, ArtD., ktorá vystúpila spolu so svojimi študentmi Máriou Kamenskou, Miroslavom Machom a Ladislavom Vartovníkom.

Program koncertu bol zostavený s dôrazom na zriedkavo uvádzané skladby pre husľové obsadenie, predovšetkým diela poľských skladateľov Witolda Lutosławského a Grażyny Bacewicz. Lutosławského kompozície charakterizovala modernistická expresivita, kombinujúca disonantné harmónie s rytmickou invenciou, pričom v interpretácii zoskupenia získali dynamický a emocionálne pôsobivý charakter. Diela Bacewicz priniesli melodickú eleganciu s náznakmi melanchólie, ktoré v priestore katedrály vytvorili intenzívny hudobný zážitok. Interpretácia týchto skladieb bola technicky precízna a zároveň citlivo vystavaná, čím podčiarkla ich estetickú a výrazovú hĺbku.

Významným momentom večera bolo vystúpenie husľového tria tvoreného mladými hudobníkmi, ktoré predviedlo diela slovenského skladateľa Jána Levoslava Bellu. Výkon hudobníkov sa vyznačoval pozoruhodnou súhrou, interpretačnou zrelosťou, technickou istotou a výraznou muzikálnosťou, čo ocenilo publikum spontánnym potleskom.

Súčasťou programu boli aj sólové diela Johanna Sebastiana Bacha zaradené do hudobného programu k 340. výročiu jeho narodenia. Skladby prednesené s precíznosťou a úctou k ich historickému významu vytvorili kontrast k modernistickým kompozíciám a podčiarkli univerzálnosť Bachovej hudby. Interpretácia odhalila ich nadčasovú výrazovú silu a technickú náročnosť.

Osobitné uznanie patrí Mgr. Andrejovi Šubovi, PhD. za jeho sprievodné slovo, ktoré poskytlo hlbší kontext k interpretovaným dielam a obohatilo zážitok poslucháčov o poznanie historických a estetických súvislostí. Študenti sa pod vedením Jolanty Sosnowskej-Kern prezentovali nielen ako technicky zdatní, ale aj schopní preniesť emócie skladieb na poslucháčov, čím potvrdili vysokú úroveň svojej hry na husliach.

Koncert „Husľové Soirée“ predstavil vyvážený program, ktorý skombinoval modernistické poľské kompozície, slovenské diela a barokovú klasiku. Vynikajúca organizácia cyklu Hudba v katedrále zo strany fakulty múzických umení prispela k vytvoreniu nezabudnuteľného hudobného zážitku. Tento večer demonštroval potenciál mladej generácie hudobníkov a potvrdil význam podobných podujatí pre rozvoj hudobnej kultúry na Slovensku.

Mgr. Art. M. Mus Jolanta Sosnowska-Kern, ArtD.
foto: Ivka Legíňová

5. ROČNÍK DOKTORANDSKEJ KONFERENCIE FMU

Jubilejný ročník Doktorandskej koferencie, ktorý sa konal 27. marca 2025 v koncertnej sále FMU predstavil hudobné umenie tvorby skladateľov 21. storočia cez interpretačné postrehy poslucháčov doktorandského štúdia. Hudba nového milénia, ako znela téma konferencie, poskytla bohaté možnosti k zdieľaniu skúseností a postrehov doktorandov nielen našej školy (L. Baranišinová, A. Brezániová, K. Burianová, P. Dekrét, L. Fančovič, Ľ. Richter, M. Rodriquez Brüllová, D. Rumler, V. Šembera), ale aj ich kolegov z HTF VŠMU v Bratislave (P. Torkošová, A. Svitač a Ľ. Gabčo).

Garant konferencie profesor Marián Lapšanský je zárukou úspešného projektu, ktorý si vyžaduje nemalú logistiku v zostavení programu nielen prednáškovej časti, ale aj samotného profilového koncertu, ktorý je zavŕšením projektového dňa. Neodmysliteľnou súčasťou konferencie je účasť významnej osobnosti z hudobného, či už interpretačného, skladateľského, muzikologického alebo organizátorského života. Tento rok prijali pozvanie česká hudobná skladateľka Sylvie Bodorová a jej manžel, pedagóg pražskej HAMU profesor Jiří Štilec. Česko-slovenská skladateľka, ako Sylvie Bodorová rada a s úprimným presvedčením zdôrazňuje, priniesla na akademickú pôdu nielen svoje umenie, ale s jej príznačnou otvorenosťou a srdečnosťou v predkoncertnej besede porozprávala o svojej tvorbe, plánoch, ako aj ceste k hudbe, ktorej začiatky získala práve v neďalekom Žiari nad Hronom, kde dlhé roky v čase svojho detstva žila.

Pani Bodorová s profesorom Štilcom si nenechali ujsť ani jeden z konferenčných príspevkov, ktorých rozmanité témy a obsažné a podrobné spracovanie študentami priniesli zaujímavé a aj nové skutočnosti z hudobného umenia po prelome tisícročí. Svojou prítomnosťou obohatil program aj prof. Štilec prednáškou na tému Premeny hudobného priemyslu. Na záver dňa v Komornej sále FMU odznel profilový Komorný koncert z tvorby Sylvie Bodorovej, ktorý bol výlučne v réžii samotných doktorandov.

Súčasťou Doktorandskej konferencie, nad ktorou záštitu každoročne preberá generálny riaditeľ Slovenskej filharmónie Marián Turner a v jeho zastúpení sa jej tento rok zúčastnil hlavný dramaturg Juraj Bubnáš, je Zborník príspevkov doktorandov. Zborník vychádza v dvojročných intervaloch pod editorským vedením Mgr. art. Evy Miškovičovej, PhD. v spolupráci s kolegom a muzikológom Mgr. Andrejom Šubom, PhD. a grafikom doc. Patrikom Ševčíkom, ArtD. z FVU. V práve vydanom 2. čísle je autorom úvodného slova muzikológ a bývalý dramaturg Slovenskej filharmónie, minuloročný hosť konferencie Dr. Ivan Marton.

Už dnes pracujeme na príprave nielen nasledujúceho čísla recenzovaného Zborníka, ale aj na príprave ďalšieho ročníka samotnej konferencie.

Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.
foto: Andrej Hanes

AGNUS DEI: PRÍBEH MÁRIE, VŠETKÝCH ŽIEN A SKRYTEJ BOLESTI

Skladba Agnus Dei slovenskej skladateľky Anny Kurekovej získala v podaní ženského akademického zboru Cansona Neosoliensis výnimočne silné hudobno-vizuálne spracovanie, ktoré odhaľuje hlboké témy ľudskej bolesti, utrpenia a spoločenského mlčania. Projekt vznikol v spolupráci so Simulačným centrom Fakulty dramatických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici a rímsko-katolíckym kláštorom kapucínov na Ponikách.

Zbor Cansona Neosoliensis sa špecializuje na interpretáciu zborových skladieb s dôrazom na ich vizuálne stvárnenie a vyjadrenie, čím sa odlišuje od tradičného prístupu. Tento umelecký kolektív spracúva témy, ktoré sú v spoločnosti často nepreberané, neriešené, no zároveň stále prítomné. Cansona chce byť hlasom žien – ich smútku, radosti, krívd, ako aj otázok postavenia žien v dnešnom svete. Je to hlas, ktorý nemôže zostať ticho. Klip Agnus Dei je vyjadrením odvahy hovoriť o utrpení a bolesti, ktoré sa v nás často skrývajú, ktoré nedokážeme, nevládzeme či nemôžeme vyjadriť. Cieľom tohto diela je poukázať na množstvo skrytého utrpenia, ktoré sa nachádza v ľuďoch okolo nás – utrpenia, ktoré sa nevie samo presadiť a ktoré je často ignorované. Tento smútok, skrytý v dušiach mnohých, čaká na to, aby sa odhalil svetu, no často sa stretáva s odmietaním a bezohľadnosťou zo strany tých, ktorí by mali byť ochotní ho vnímať. Klip sa tak stáva výzvou k empatii, porozumeniu a ochote vypočuť druhých.

Spevácky a umelecký prednes kompozície má dve výrazné roviny. Prvá z nich je úvodné intímne sólo, ktoré spieva Lenka Kubíková, absolventka operného spevu FMU AU. Jej koloratúrny soprán vyznieva mäkko a intímne, precítenosť jej prejavu svedčí o umeleckom vyzretí jej osobnosti a tiež o dokonalom ovládaní hlasového aparátu. Lenka Kubíková dokáže vytvoriť hlas jednoduchý, prostý a znejúci do ticha – ako hlások duše syna Márie odchádzajúceho po smrti do neba. Druhú rovinu, naturálne sólo, stvárňuje Terézia Králiková, pedagogička muzikálového spevu na FMU AU. Jej spevácky výraz zasadený do tzv. hebrejského naturelu chce byť výrazný a naliehavý, no naopak, bolesť v ňom je skľúčená a trpezlivá, jemne a citlivo vykreslená ako vnútro Božej matky, ktorá všetko prijímala s nepochopiteľnou pokorou. Bohatý hlasový fond Terézie Králikovej je tak dokonalo ovládaný, je s precíznosťou zameraný na momenty, v ktorých sa môže ako nevýslovná bolesť ženy naplno prejaviť, no tiež na momenty, kde je farebne ovládaný, dynamicky tvarovaný a vedený ako tichý a potláčaný smútok. Majstrovho speváckeho prednesu sólistky Terézie Krá-

Scenár a réžiu vytvorila Veronika Veverková, pedagogička katedry dirigovania a dirigentka zboru Cansona Neosoliensis, ktorá sa vo svojej tvorbe spojenej s interpretáciou venuje fúzii hudby, pohybu, herectva a symboliky do silného dramatického celku.

Kameru a strih spracoval Valery Neskaradziany zo Simulačného centra FDU AU, ktorý citlivo podčiarkol intímnosť aj dramatickosť klipu.

Klip Agnus Dei otvorene vyzýva divákov k väčšej empatii, k tomu, aby sme sa stali pozornými a citlivými voči bolesti, ktorá je okolo nás často skrytá a nevyjadrená.

Mgr. art. Veronika Veverková, ArtD.
foto: Mgr. art. Zuzana Máliková, ArtD.

likovej kopíruje dušu Márie a predkladá ju priamo poslucháčovi. Spevácky zbor v pozadí podporuje tento žalostný tón, vytvárajúc akúsi tmavú kulisu, ktorá je prítomná, ale nenásilná, a podčiarkuje skrytú, nevyslovenú bolesť.

Hlavnú postavu stvárňuje Miriama Trembáčová, sopranistka a takisto absolventka operného spevu AU v Banskej Bystri. Jej herecký prednes je obrovským prekvapením, sugestívnym vyjadrením Márie s emocionálnou hĺbkou a výnimočným hereckým výkonom. Je symbolom zosobňujúcim nielen utrpenie Matky Ježišovej, ale aj univerzálneho smútku a bolesti všetkých žien a matiek.

Zvyšné členky zboru herecky tvoria symbolický dav, ktorý prostredníctvom spoločnej pohybovej choreografie – napríklad zakrývaním očí, uší a úst – vyjadruje odmietnutie bolesti a ľahostajnosť spoločnosti voči utrpeniu iných.

PRÍLEŽITOSŤ MLADÝM INTERPRETOM V CYKLE JUNIOR A ŠANCA MLADÝM

Stáva sa dobrou tradíciou, že najúspešnejší študenti hudobných vysokých škôl dostávajú príležitosť predviesť svoje interpretačné umenie s niektorým slovenským profesionálnym orchestrálnym telesom. V rámci koncertnej sezóny umeleckých telies sa našiel priestor aj pre večery venované mladým umelcom, ktoré Slovenská filharmónia ponúka v rámci cyklu Junior a Štátny komorný orchester Žilina v Šanci mladým.

Akadémia umení v Banskej Bystrici a Vysoká škola múzických umení v Bratislave už po tretí raz umožnili vybraným študentom zúčastniť sa prehrávok pred vyslanými zástupcami –dramaturgom Jurajom Bubnášom zo Slovenskej filharmónie v Bratislave, Luciou Potokárovou riaditeľkou Štátnej filharmónie Košice a Petrou Kovačovskou z oddelenia dramaturgie Štátneho komorného orchestra v Žiline. Rozmanitosť výberu je najmä a aj vďaka banskobystrickej akadémii bohatá. Od roku 2022, odkedy projekt funguje, sa v bratislavskej Redute a žilinskej Fatre predstavili naši študenti Martin Pavlík (husle), Martina Pepuchová (flauta), Martin Panák (pozauna), Martin Zajac (marimba), Andrea Nemcová (mezzosoprán), Mária Tajtáková (soprán), Jakub Prokop (klarinet) či Andrei Simanchuk (saxofón).

Slovenská filharmónia pod dirigentskou taktovkou Ondreja Olosa hostila tohto roku na svojej pôde poslucháčov vysokých škôl 14. februára. Program rozdelený do dvoch častí patril najskôr reprezentantom bratislavskej VŠMU Alžbete Rehákovej (soprán), Filipovi Babičovi (gitara), Tereze Jaďuďovej (skladba), ktorej dielo Fantázia na Mor ho!, op. 60b skomponované pre túto príležitosť orchester premiéroval. Po prestávke prišli na rad študenti z FMU Bc. Cristian Rotaru z kontrabasovej triedy Mgr. art. Jána Krigovského, ArtD. a saxofonista, ktorý na tomto pódiu nebol nováčikom, Mgr. art. Andrei Simanchuk z triedy prof. Alexandra Stepanova.

Cristian Rotaru, študent magisterského štúdia, pôvodom z Moldavska, sa na koncerte predstavil jedným z najikonickejších koncertov napísaných pre kontrabas. Giovanni Bottesini, „Paganini kontrabasu“, vložil do Koncertu pre kontrabas a orchester č. 1 fis mol množstvo interpretačných, technicky a výrazovo náročných prvkov, ktoré mladý sólista zvládol bez väčších zaváhaní.

Dramatické rýchle pasáže, meditatívne expresívne úseky, ako aj lyrické bel cantové melódie inšpirované opernou tvorbou skladateľa, zneli autenticky a s nasadením. Náročný opus v podaní Christiana Rotaru v sprievode filharmonického orchestra bol pre začínajúceho umelca skutočnou výzvou, ktorú však zvládol so cťou a so zanechaním pozitívnych dojmov.

Dramaturgia programu priniesla na záver skutočnú gradáciu. Andrei Simanchuk, čerstvý absolvent FMU, pôvodom z bieloruského Minska, dosahoval už počas štúdia výnimočné výsledky, ktoré boli odmenené cenou rektora. V dnešnej dobe môžeme Andreia považovať za vyzretého umelca s množstvom sólových a komorných vystúpení. Je súčasťou saxofónového kvarteta a zároveň pôsobí ako pedagóg hry na saxofóne na banskobystrickom Konzervatóriu J. L. Bellu. Pocty zahrať si so Sloveskou filharmóniou sa mu v rámci tohto cyklu dostalo už druhý raz. Simanchuk bravúrne predviedol Koncert pre saxofón a sláčikový orchester Es dur, op. 109 Alexandra Glazunova. Jeho hra bola strhujúca, plná technického a interpretačného nadhľadu, s hlbokým až filozofickým ponorom, bez akéhokoľvek zaváhania. V umeleckom prejave bol absolútne presvedčivý a presný, obrátil na seba pozornosť nielen poslucháčov, ale aj samotného sprevádzajúceho telesa. Jeho vystúpenie bolo skutočným vrcholom celého večera so zaslúženým standing ovation.

Posledné z úspešných vystúpení, tento raz so Štátnym komorným orchestrom na ich domovskej pôde v žilinskej Fatre, sa konalo 22. mája. Popri interpretoch zo žilinského konzervatória Zdenke Barillovej (flauta) a z VŠMU Danielovi Radičovi (violončelo), sa plnému hľadisku predstavil čerstvý bakalár FMU AU Pavol Bohdan Zápotočný z klavírnej triedy profesora Mariána Lapšanského, ktorý je zároveň žiakom posledného ročníka Konzervatória Žilina v triede Dariny Švárnej. Pavol je výnimočný zjav, ktorý od útleho detstva zbiera ocenenia na národných, ale aj medzinárodných súťažiach. Má za sebou množstvo vystúpení, pričom jedným z posledých bol spoločný úspešný koncert pre dva klavíry s docentom Matejom Arendárikom práve v ŠKO v Žiline. V spolupráci s orchestrom pod vedením Rastislava Štúra uviedol Klavírny koncert č. 9 Es dur, KV 271 od Wolfganga Amadea Mozarta. Klavírny opus sa v podaní Zápočného vyznačoval dokonalým uchopením skladateľovho plánu, kde predstavil svoju mimoriadnu klavírnu techniku. Rýchle pasáže mu zneli virtuózne sebaisto, ľahko, bez zbytočných afektov a široké kantilény sa priblížili mozartovskému ideálu. Klaviristov zápal bol v mnohých momentoch hnacím motorom aj pre samotný, miestami upätý orchester. Rovnako ako v prípade Simanchuka, aj Zápotočný bol v rámci večera venovaného mladým umelcom pomyslenou „čerešničkou“ na záver.

Traja vyslaní mladí umelci reprezentovali Akadémiu umení v Banskej Bystrici na miestach, kde sa striedajú mená už etablovaných umelcov. Možnosť získať túto skúsenosť je pre nich samotných nepochybne motivujúcou príležitosťou a posunie ich k ďalšej tvorivej práci. Samotná FMU už dnes pracuje na ďalších memorandách, ktoré do rovnakej spolupráce orchestrov a poslucháčov školy prizve Štátna filharmónia Košice a Štátna opera Banská Bystrica.

Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.
foto: Reduta Bratislava: Ján Lukáš; ŠKO Žilina: Roderik Kučavík

HUDOBNÝ NÁSTROJ – MÔJ SPRIEVODCA VO SVETE HUDBY

Štúdium interpretačného umenia je každodenná cesta sebapoznávania a hľadania, objavovania sveta hudby. Struny, klávesy, klapky, ventily, paličky, sláčik či vlastný hlas sú pre mladých hudobníkov verným a spoľahlivým partnerom, ktorý im pomáha premeniť matériu notového zápisu na živé obohacujúce umelecké dielo. Ním napĺňajú svoj vnútorný svet a vytvárajú most k poslucháčovi.

V srdci každého muzikanta intenzívne pulzuje vzťah k nástroju. U niekoho sa rodil pod vplyvom rodiča, aktívneho amatérskeho hudobníka, u ďalšieho bol vzorom rodič/hudobný profesionál, alebo sa formoval v hudbymilovnom domácom prostredí. Viacerí si hľadali cestu postupne cez prvé nesmelé tóny a prácu na elementárnej technike až po verejné vystúpenia. U študentov FMU dlhými rokmi cvičenia a koncertovania prerástol vzťah k nástroju až do vzájomného osobitého intímneho súznenia. Ilustrujú to autentické výpovede/vyznania študentov končiacich ročníkov bakalárskeho a magisterského štúdia.

FAGOT

„... uchvátili ma zvukové kvality nástroja. Zvučná dunivá spodná poloha alebo stredný lyrický register... Viacero vecí ma vždy fascinuje na tomto mojom nástroji, ale už som sa s ním aj dosť natrápil. Neustále vyrábanie, skúšanie, menenie strojčekov. Náchylnosť nástroja na vonkajšiu teplotu, vlhkosť, tlak a iné faktory, veľké a ťažké puzdro... Nevymenil by som fagot za žiadny iný nástroj a viem, že som si vybral správne.“ (Marek Schrom)

AKORDEÓN

„... je nesmierne pestrý, ponúka širokú škálu registrov, ktoré menia farbu zvuku. A čo je pre mňa najdôležitejšie – je to nástroj plný možností, ktorý nikdy neomrzí.“ (Alina Rybak)

SAXOFÓN

„... v školskom orchestri som hrala na flaute. Počas jednej skúšky sa k nám pridal mladý hudobník so saxofónom. Ohúril ma samotný nástroj a v momente, keď začal hrať, bolo rozhodnuté... Dnes, keď sa obzriem späť, som vďačná za hudobnú cestu, ktorú som si vybrala. Každý tón, každá skúsenosť a každý koncert ma formovali nielen ako hudobníčku, ale aj ako človeka.“ (Anna Cinková)

OPERNÝ SPEV

„K opernému spevu ma pravdepodobne priviedla rozprávka Snehulienka a sedem trpaslíkov, ktorú som ako dieťa zbožňovala... Hudba a obzvlášť ten spev v nej ma úplne uchvátili a od svojich štyroch rokov som vedela, že sa chcem stať opernou speváčkou. Na opernom speve obdivujem jeho silu a emócie, ktoré dokáže vyjadriť. Fascinuje ma, ako speváci spievajú bez mikrofónu a ich hlasy napĺňajú celé divadlo. Krásne tóny, bohaté farby hlasu a hudba, ktorá sa ľuďom dostáva až do srdca. Páči sa mi, aká je opera rozmanitá, tie jej dojímavé melódie a príbehy plné lásky, túžby či osudových drám. Opera je pre mňa viac než len hudba, spája v sebe divadlo, krásne kostýmy a veľkolepú scénu, čo vždy vytvorí jedinečný a magický zážitok.“ (Stanislava Kočišová)

HUSLE

Ako huslistka *„som dostala možnosť zahrať si v rade kvalitných orchestrov, za čo som nesmierne vďačná. Pocítila som zmysel mojej voľby pre husle: je pre mňa obrovskou radosťou a prínosom byť súčasťou celku, ktorý tvorí hudobný zážitok pre publi-*

kum. Nadšené tváre a dojmy poslucháčov i samotných hudobníkov vytvárajú energiu, ktorá sa nesie priestorom koncertných sál a napĺňa a ovplyvňuje každého jedného človeka. Obdivujem schopnosť hudobníkov a dirigenta vniesť do notovej partitúry život. Každý orchester sa pod svoj koncert podpisuje svojím vlastným podpisom...“ (Janka Privarová)

KLAVÍR

„Až tu som pochopil, že je to celoživotná cesta objavovania, na ktorú som vykročil, a z ktorej nie je tak ľahké odísť. Hudba ma sprevádza na každom kroku a klavír je pre mňa najslobodnejším prostriedkom v mojom prejave. Na prvý pohľad sa môže zdať ako veľmi limitovaný, ba až obmedzujúci. Tento kráľovský nástroj však dokáže znieť ako orchester, organ či zbor. Klaviristi musia disponovať obrovskou fantáziou, ktorá oslobodzuje a otvára zvuk tohto nástroja. Preto je klavír mojím obľúbeným partnerom.“ (Pavol Bohdan Zápotočný)

BICIE NÁSTROJE

„Hudba ma sprevádza od útleho veku. V siedmich rokoch som začal chodiť na prvé hodiny hry na bicích nástrojoch. Vtedy som netušil, aká je táto skupina nástrojov veľká a bohatá. Širšie spektrum bicích nástrojov ako marimba, vibrafón, tympany, rôzne perkusie sa mi otvorilo na konzervatóriu... Posunul som sa na AU, kde toto všetko krásne v mojom živote pokračuje, no na vyššej úrovni... Tvorím hudbu a všetko, čo som dostal sa snažím posúvať ďalej. Nech žije hudba!“ (Adam Vrecko)

OPERNÝ SPEV

„Na opernom speve obdivujem predovšetkým intimitu, do ktorej sa interpret môže ponoriť, a možnosť hlboko prežívať každý okamih diela, ktoré práve interpretuje. Každá skladba je jedinečná, prináša nové, odlišné emócie a ponúka priestor na osobitý umelecký prístup. Práve táto sloboda výkladu umožňuje každému interpretovi uchopiť dielo vlastným spôsobom a vyjadriť cez neho svoju individualitu. Okrem toho ma fascinuje samotná krása operného spevu — jeho schopnosť preniesť emóciu s intenzitou, akú slová často nedokážu vystihnúť. Virtuózne pasáže sú pre mňa mimoriadne obdivuhodné, pretože si vyžadujú technickú vyspelosť, disciplínu a osobnostnú či umeleckú zrelosť.“ (Richard Vranec)

TRÚBKA

Na trúbke začal hrať vo veku štyroch rokov a dnes vymenúva všetky pozitíva trúbky ako zvuk, univerzálnosť, výrazové možnosti, fyzický a mentálny tréning, osobitosť: *„Trúbka má silný, jasný, prenikavý zvuk, ktorý dokáže strhnúť pozornosť; jeden nástroj, milión štýlov; výnimočná pozícia v kapele alebo orchestri; aj keď má len tri ventily, trúbka dokáže hrať obrovské množstvo tónov a dynamických odtieňov – od jemného pianissima až po dramatické fortissimo; precízne ladenie, kontrola dychu, rytmus, čítanie nôt – trúbka posilňuje koncentráciu a multitasking; trúbka má „charakter“ – je výrazná, niekedy drzá, inokedy vážna, jemná...“* (Ondrej Juraši)

Vo výpovediach študentov rezonuje obdiv, úcta a láska k hudobnému nástroju, ktorý im umožňuje priame prepojenie so svetom hudby. Nástroj sa pre inštrumentalistu aj speváka stáva partnerom na životnej ceste, pomôckou na prekonávanie prekážok a spoznávanie seba samého. Hra na nástroji je formou vyjadrenia vnútornej túžby po dokonalosti a kráse.

doc. Mgr. art. Mária Strenáčiková, CSc.

IN C POD TAKTOVKOU VENI ACADEMY

Kolískou vzdelávacieho projektu VENI ACADEMY je rok 2010, kedy myšlienka o súčasnej hudbe ako prirodzenej súčasti vzdelania mladých hudobníkov nabrala reálne kontúry. Jej umelecký a ideoví architekti sú skladateľ Daniel Matej, klavirista Ivan Šiller a dirigent Marián Lejava. V tomto roku VENI ACADEMY oslavuje 15 rokov svojej existencie. Počas nich sa pôvodne česko-slovenský projekt rozrástol na medzinárodný, uskutočnili sa kurzy a koncerty v rôznych mestách Slovenska na rôznych miestach od tradičných koncertných sál cez parky, nákupné centrá a iné neobvyklé priestory, s rôznymi lektormi a hosťami. Môžeme spomenúť aspoň niektoré zvučné mená: Hilary Jeffery (GB) – pozauna, Milan Paľa (SK) – husle, viola, Alex Guevara (PE) – digitálny umelec, Elliott Sharp (USA) – elektrická gitara, Jozef Lupták – (SK) violončelo, Danijel Jurišić (HR) – elektrická gitara, Anna Čonková – spev/pohyb, Balázs Horváth (HU) – dirigent a ďalší.

V ostatných troch rokoch VENI ACADEMY realizuje svoje vzdelávacie aktivity na pôde FMU AU v Banskej Bystrici, kde našla inšpiratívne zázemie aj vďaka podpore dekana fakulty doc. Mgr. et Mgr. art. Petra Špiláka, PhD., ArtD.

Aktuálny ročník VENI ACADEMY prebiehal 12. – 16. 2. 2025. Napriek istému rozčarovaniu organizátorov zo skutočnosti, že práve z domovskej inštitúcie sa neprihlásili žiadni študenti, záujemcovia pricestovali z Maďarska, Poľska a Slovensko zastupovali účastníci spriaznenej inštitúcie, Konzervatória Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici. Medzinárodný rozmer VENI ACADEMY garantujú aj lektori, ktorí tento ročník zastrešili: huslista David Danel (ČR), skladateľ a dirigent Robert Kurdybacha (PL), klarinetista Ronald Šebesta (SR), violista Péter Tornyai (HU), Tibor Feledi (SR) – syntetizátor, spoločne s umeleckým riaditeľom Danielom Matejom a výkonným riaditeľom Jurajom Berátsom.

Rôznorodosť ako krédo je filozofickým východiskom aj reálnou nevyhnutnosťou. Vo VENI ACADEMY ju nachádzame vo viacerých sémantikách. Zostava študentov sa nedá predpovedať, rôzne inštrumenty málokedy vytvoria nejaký tradičný ansámbel, skôr naopak. Je to ale vlastne želaná náhoda, ktorá určuje samotný spôsob práce; študujú sa najmä skladby s otvorenou inštrumentáciou, resp. pre nešpecifikované obsadenie. Okrem toho študenti prichádzajú z rôznych domácich a zahraničných prostredí, sú na odlišnej interpretačnej úrovni s rôznymi, alebo úplne minimálnymi vedomosťami a skúsenosťami s avantgardnou hudbou. Takémuto, spočiatku nekompatibilnému zoskupeniu, sa flexibilne prispôsobuje aj repertoár a počas kurzov sa z neho formuje koncertné teleso. Výsledok môžu posluchači zhodnotiť na spoločnom koncerte študentov so svojimi lektormi.

„Prečo by sme ne/mali tvoriť, interpretovať a počúvať súčasnú avantgardnú, experimentálnu hudbu? V čom tkvie jej čaro, čím by mohla byť príťažlivá, o čom vlastne nie/je? Ako ju ne/počúvať, ne/pozerať, ne/cítiť, ne/prijať? Kde nie/sú hranice ne/možného? Skladateľ alebo interpret? Otázky alebo odpovede? Aktuálnosť alebo módnosť?"

Odpoveďami sú samotné workshopy, počas ktorých účastníci interagujú, reagujú a interpretujú vybraný repertoár a zároveň spoznávajú a kreujú svoj vnútorný postoj. VENI ACADEMY ponúka akýsi manuál bez striktných pravidiel, napríklad ako pracovať s veľkou dávkou interpretačnej slobody. Prostredníctvom štúdia partitúr súčas-

nej hudby podáva kľúč k rozšifrovaniu estetiky zvukov súčasnej ne/hudby. Po absolvovaní kurzu zostáva pre mnohých interpretov súčasná hudba ich integrálnou súčasťou, aj vďaka vysoko profesionálnemu a zanietenému vedeniu skúsenými a etablovanými interpretmi, ktorí sa s účastníkmi delia nielen o svoje skúsenosti, ale aj o svoj vnútorný emočný svet.

Vošla som so svojimi študentmi do miestnosti, kde sedeli v kruhu muzikanti – študenti aj lektori bez nástrojov. Pred nami sa ukázal obraz skupiny ľudí, ktorí sa veľmi čudne správali -mľaskali, híkali, vrčali, vzdychali, škriekali, syčali... nepoznali sme súvislosť. Až po chvíli nám vysvetlili o čo ide. Každý z účastníkov mal nájsť akýkoľvek zvuk, alebo prejav, ktorý ho čo najlepšie vystihuje. Zamyslime sa: nie je to také jednoduché prejaviť sa a identifikovať navonok svoje vnútorné ja. Úvodné cvičenie tak otvára nový rozmer intimity, ktorú všetci spoločne zdieľajú a budujú si tak vzájomnú dôveru.

15. ročník VENI ACADEMY vyvrcholil už tradične spoločným koncertom, na ktorom sa predstavilo sebavedomé koncertné teleso nazvané Medzinárodný študentský ansámbel súčasnej hudby. Koncert s názvom IN C sa uskutočnil v rámci festivalu (NOVÁ) HUDBA NA RÁSCESTÍ. Rámcovali ho dve diela, na začiatku Studium in C (1964) Zbigniewa Rudzińskeho pod vedením poľského dirigenta a skladateľa Roberta Kurdybachu a na záver dielo Terryho Reileyho In C (1964), podľa ktorého bol pomenovaný celý koncert, pod vedením Daniela Mateja. Večer ovládla atmosféra 60. rokov minulého storočia. Nie náhodný výber a istá analógia týchto dvoch diel nepriamo priniesla edukačný moment aj k poslucháčom a umožnila im vnímať rozdielnosť a individualitu kompozičného a interpretačného riešenia podobného hudobného východiska. Kým Rudzińského štúdia najrozmanitejších výrazových, rozsahových a dynamických možností jediného tónu c má skoro symfonický charakter, Rileyho In C je farebné harmonické putovanie s dramatickým akcentom. Kurdybacha ansámbel nadchol, podarilo sa mu vytvoriť presvedčivú ilúziu symfonického znenia a dynamické kontrasty boli skutočne obrovské, rovnako ako agogické tvaroslovie rýchlych, či pomalých segmentov v extrémnych polohách. Autorské dielo Not Yet (2024) R. Kurdybacha skomponoval priamo pre potreby tohtoročnej VENI ACADEMY. Z grafickej partitúry obsahujúcej kontrastný materiál – krátke notové útržky barokovej hudby, stranu, ktorá vyzerá akoby na nej nič nebolo, je iba sivá, alebo tiež výtvor umelej inteligencie pod taktovkou autora, ansámbel sugestívne prepojil konkrétne tvary s tými abstraktnými. Miesto so sivou farbou pôsobilo magicky, bolo logickým vyústením kulminácie barokových figúr tvoriacich vrchol diela. Nasledovala skladba Cornelia Cardewa Treatise (1963-67), z ktorej zaznel 10 minútový výber a dve kratšie diela Yoko Ono Piece for Nam June Paik no. 1 - Water (1964) a Water Talk (1967) predstavujúce hnutie fluxus. Tento blok skladieb preniesol poslucháčov do prostredia happeningu. Pódium sa rozhýbalo, interpreti sa presúvali, mumlali, imitovali nielen zvuky, ale aj pohyb vody napríklad aj pitím z fliaš a pohárov. Obrazne povedané „rozliali sa“ a otvorili priestor. Záverečná ikonická skladba Reileyho In C pôsobila pod vedením D. Mateja dravo a energicky. Koncentrované tvaroslovie a zvuk pohltili celú sálu a 30-minútový intenzívny vír valiacich sa melodicko-rytmických modelov za neustáleho znenia dráždivého vysokého c bol interpretačným aj hudobným vyvrcholením večera.

Mgr. art. Katarína Koreňová, ArtD.
foto: archív autorky

INTERPRETAČNÝ KURZ PROFESORA FRANTIŠKA NOVOTNÉHO NA KATEDRE STRUNOVÝCH NÁSTROJOV

6. mája 2025 sa uskutočnilo na katedre strunových nástrojov našej akadémie výnimočné umelecké stretnutie. Našim hosťom bol vynikajúci huslista a pedagóg profesor František Novotný. Hudobník, ktorý dosiahol mnohé významné medzinárodné ocenenia (Concertino Praga, Čajkovského súťaž v Moskve, Pražská jar, Paganiniho súťaž v Janove, Tokio International a i.) je výraznou postavou nielen českej interpretačnej husľovej školy, ale je osobnosťou s medzinárodným renomé v oblasti koncertnej aj pedagogickej. V súčasnosti pôsobí ako pedagóg JAMU v Brne a VŠMU v Bratislave.

Základnou otázkou pri návšteve interpretačného kurzu je, či je možné v priebehu krátkeho, jednodňového stretnutia získať informácie, ktoré môžu významne ovplyvniť náhľad mladého adepta hudobného umenia na interpretované dielo. Ako sa ukázalo počas stretnutia mladých umelcov s výkonným umelcom a skúseným znalcom husľovej literatúry, tak aj v krátkom čase je možné vnímavému hudobníkovi priniesť zaujímavý podnet. Tento impulz nemusí byť vždy spracovaný priamo na mieste. Môže sa stať inšpiráciou, ktorá postupne dovedie žiaka do nového myšlienkového sveta. Umožní mu nazrieť na problematiku interpretovaného diela novým pohľadom a výsledný proces sa stáva súčasťou navýšeného interpretačného potenciálu hry študenta.

Kurz prof. Františka Novotného sa tešil veľkému záujmu poslucháčov katedry strunových nástrojov, ako aj žiakov a pedagógov z Konzervatória J. L. Bellu v Banskej Bystrice a z Konzervatória Žilina.

Možnosť vzájomne sa vypočuť, zvážiť navrhované riešenia najmä technickej problematiky interpretovaných diel bola cennou skúsenosťou pre všetkých zúčastnených.

Treba poďakovať vedeniu FMU za podporu, vďaka ktorej bolo možné toto inšpiratívne pracovné sústredenie uskutočniť, a taktiež vysloviť želanie, že pokračujúca podpora vytvorí možnosť pozvať ďalších významných interpretov ochotných podeliť sa o svoje profesionálne poznatky.

doc. Mgr. Zuzana Bouřová, Ph.D., ArtD.

JAZZ AMBASSADORS: HUDBA PERCEPCIOU DIPLOMACIE

V marci 2025 zabezpečil Referát doktorandského štúdia Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici odbornú akademickú prednášku spojenú s diskusiou pre študentov bakalárskych študijných programov s názvom *Hudobná diplomacia: Jazzoví ambasádori 20. storočia*. Prednášku realizovala PhDr. Barbora Krištofová, PhD., MLitt. a jej cieľom bolo priblížiť študentom kompozície a interpretačného umenia pozíciu a poslanie hudby v spoločenských a medzinárodných súvislostiach. Súčasťou prednášky bol krátky exkurz do diplomatickej praxe a šesť audiovizuálnych hudobných ukážok, ktoré mali študenti chápať a identifikovať v historickom a sociálno-politickom kontexte:

George Gershwin: Ária Summertime z opery Porgy and Bess,
John Birks „Dizzy" Gillespie: Hey Pete,
Louis Armstrong: All for You, Louis a Royal Garden Blues,
Iola Brubeck, Dave Brubeck: muzikál The Real Ambassadors.

Študentov najviac zaujala hudobná ukážka skladby My Funny Valentine, ktorú v roku 1994 v pražskom jazzovom klube Reduta interpretoval na saxofóne bývalý americký prezident Bill Clinton.

PhDr. Barbora Krištofová, PhD., MLitt

JESUS CHRIST SUPERSTAR

V dňoch od 12. 3. do 14. 3. 2025 sa v Divadle Akadémie umení uskutočnili úspešné premiéry jedného z najslávnejších muzikálov **Jesus Christ Superstar**, v ktorých účinkovali poslucháči študijného zamerania muzikálový spev na Katedre vokálnej interpretácie Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Svetoznámy príbeh, ktorý ukazuje posledných sedem dní Ježiša Krista vzbudil u divákov obrovský záujem, o čom svedčí plná sála na každej premiére a verejnej generálke.

Napriek tomu, že Tim Rice a Andrew Lloyd Weber vytvorili muzikál pred viac ako päťdesiatimi rokmi, je stále aktuálny a má čo ponúknuť dnešnému divákovi. Aj to bol jeden z dôvodov, prečo po tomto diele siahol režisér muzikálu Tomáš Krištof.

Nemožno opomenúť hudobnú zložku, ktorá prispela ku skvelému výsledku. Orchester a kapela pod vedením Daniela Simandla a Ľubomíra Richtera spolu vytvorili neopakovateľnú atmosféru.

Jednoduchosť a praktickosť. To sú slová, ktoré vystihujú prácu kostýmovej výtvarníčky Alexandry Siman Heldesovej a scénografa Milana Simana. Minimalizmus, na ktorý sa zamerali výborne zapadol do režijnej koncepcie muzikálu.

Choreografie zveril režisér poslucháčke Gabriele Angele Madejovej, ktorá dokázala citlivo podporiť význam jednotlivých obrazov.

Inscenáciu finančne podporila NADÁCIA TATRABANKA.

Libreto: TIM RICE
Hudba: ANDREW LLOYD WEBBER
Prebásnenie: JÁN ŠTRASSER
Réžia: TOMÁŠ KRIŠTOF
Hudobné naštudovanie: ĽUBOMÍR RICHTER, DANIEL SIMANDL
Dirigent: DANIEL SIMANDL
Kostýmy: ALEXANDRA SIMAN HELDESOVÁ
Scéna: MILAN SIMAN
Choreografia: GABRIELA ANGELA MADEJOVÁ
Dramaturgia: EDUARD VALAŠÍK

Obsadenie:
Ježiš – Marek Budinský
Mária Magdaléna – Emma Furimská/Marta Ďumbalová/Gabriela Angela Madejová
Judáš – Denis Sendrei
Šimon – Klaudia Chomisteková
Šéf – Lucia Kollárová
Kňaz – Magdaléna Matisová
Herodes – Dominik Zrubák
Adam – Katarína Kuracinová
Eva – Zuzka Olexová
Ja – Emma Furimská/Marta Ďumbalová/Gabriela Angela Madejová
Ty – Emma Furimská/Marta Ďumbalová/Gabriela Angela Madejová
Suseda – Henrieta Barčák
Žena – Alžbeta Šúrová
Muž – Natália Rotková
Obchodník – Chiara Moravčíková
Matka – Danica Ševčíková
Brat – Alžbeta Dirbáková
Vojak – Silvia Čuláková
Hriešnica – Sofia Anna Karšková
Človek – Zuzana Skoncová
Sudkyňa – Hana Zaujecová
Fanúšička – Anna Kováčová

Kapela:
Klávesové nástroje: Ľubomír Richter
Elektrická gitara: Ferdinand Gombkötö
Basgitara: Oleksii Katola
Akustická gitara: Matvei Anchugin
Bicie: Orbán Attila Bakoš
Perkusie: Matúš Tuček

Orchester:
Flauta – Sára Osvaldová
Trubka – Andrej Rázga
Trombón – Martin Panák
Husle I. – Jana Prívarová, Wong Wei Poh
Husle II. – Ladislav Vartovník, Veronika Špircová
Viola – Erika Gráfová, Radovan Milan
Violončelo – Saskia Kolesárová

I. premiéra – 12. 3. 2025 18:00
II. premiéra – 13. 3. 2025 18:00
III. premiéra – 14. 3. 2025 18:00

Mgr. art. Tomáš Krištof
foto: Samuel Janiš

KONCERT K ŽIVOTNÉMU JUBILEU PROFESORKY EVY BLAHOVEJ BOL POCTOU VÝZNAMNEJ OSOBNOSTI VOKÁLNEHO UMENIA

Sú osobnosti, ktoré svojím talentom, výnimočnými schopnosťami a zanietením zásadne ovplyvnia oblasť, v ktorej pôsobia. Jednou z nich je bezpochyby profesorka Eva Blahová. Vďaka svojej umeleckej, pedagogickej a organizačnej činnosti významne prispela k rozvoju operného umenia nielen na domácej, ale aj na medzinárodnej scéne. Vďaka svojej rozsiahlej a vytrvalej práci získala mnohé domáce a zahraničné ocenenia vrátane štátnych vyznamenaní od prezidentov Slovenska, Fínska a Rakúska, ktoré vyzdvihujú predovšetkým jej umelecký a pedagogický prínos doma i v zahraničí.

Počas svojej koncertnej kariéry vystúpila v mnohých krajinách Európy, Ázie, v Spojených štátoch a v Kanade, kde spolupracovala s významnými dirigentmi a interpretmi. Jej nahrávky piesňovej a oratoriálnej tvorby sú uchované v archívoch Slovenského rozhlasu, Slovenskej televízie, ako aj na hudobných nosičoch vydavateľstiev Opus a Supraphon. Svoje skúsenosti odovzdávala aj ako členka porôt na speváckych súťažiach, kde sa etablovala ako uznávaná odborníčka. Vďaka svojmu renomé zastávala viaceré významné funkcie.

Nepochybne unikátny odkaz profesorky Blahovej však ostáva v oblasti pedagogiky. Ako profesorka vokálnej interpretácie vyučovala na Vysokej škole múzických umení v Bratislave a od roku 2004 na Akadémii umení v Banskej Bystrici. Hosťujúcou profesorkou bola istý čas aj na Akadémii hudby v Krakove a na Univerzite v Turku. Ako hlasová poradkyňa pôsobila na popredných operných scénach v Bratislave, v Prahe či v Osle. Jej pedagogickým vedením prešlo mnoho vynikajúcich spevákov účinkujúcich na prestížnych javiskách sveta, medzi ktorými nájdeme také mená ako Magdaléna Kožená, Božena Ferancová, Piotr Beczała, Lawrence Brownlee a ďalší.

Vďaka pôsobeniu profesorky Blahovej na Katedre vokálnej interpretácie FMU AU v BB, kde bola garantkou študijného programu, získala AU najväčší počet zahraničných študentov. O jej pedagogické a umelecké vedenie mali záujem študenti z Fínska, Rakúska, Ruska, Poľska, Číny, Japonska a ďalších krajín. Významne sa podieľala aj na rozvoji doktorandského štúdia a na katedru pritiahla osobnosti ako Otokar Klein, Štefan Kocán, Miroslav Dvorský či Gustáv Beláček.

Týmto krátkym pripomenutím vykresľujem obraz o významnej umelkyni a pedagogičke Eve Blahovej, ktorá na sklonku predchádzajúceho kalendárneho roka oslávila svoje významné životné jubileum. Pri tejto príležitosti sa pod režijným vedením profesorky Márie Tomanovej a katedry vokálnej interpretácie uskutočnil 10. marca 2025 v Cikkerovej sieni banskobystrickej Radnice slávnostný *Koncert k jubileu profesorky Evy Blahovej*. Úvodné gratulácie a ďakovné slová dekana fakulty doc. Petra Špiláka a prof. Márie Tomanovej otvorili večer plný sviatočnej atmosféry. K zástupu gratulantov sa pridali aj bývalí študenti uznávanej profesorky a svojím vystúpením si uctili prínos, ktorý sa v ich prípade pretavil do lásky k opernému spevu. Pre banskobystrické publikum išlo nepochybne o ojedinelý vokálny koncert s bohatým programom a zvučnými menami, ktoré nachádzame v umeleckých súboroch operných scén, v programoch koncertných vystúpení či ako súčasť pedagogických zborov konzervatórií a umeleckých vysokých škôl. V podaní Kataríny Kurucovej, Miriam Žiarnej, Zoe Hippius, Elsy Voimy, Julie Radosz, Otokara Kleina, Ivana Zvaríka, Stanislava Matisa, Jozefa Gráfa, Tomáša Ondriáša, Andreja-Mareka Kaňu a Štefana Kocána odzneli diela z opernej tvorby G. F. Händla, C. Monteverdiho, W. a. Mozarta, G. Donizettiho, G. Rossiniho, G. Verdiho, Ch. Gounoda, R. Wagnera, F. von Flotowa, G. pucciniho, R. Leoncavalla, B. Smetanu či z operiet G. Dusíka a F. Lehára.

Výnimočnosť večera zakončila s dojatím a úprimným vyznaním k všetkým aktérom – organizátorom a účinkujúcim, samotná oslávenkyňa profesorka Eva Blahová. Vzájomne si môžeme priať, aby umenie neustále nachádzalo prieniky medzi tvorcami, interpretmi a poslucháčmi a zanechávalo v nás jedine radostné a obohacujúce pocity tak, ako to bolo v tento výnimočný večer.

Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD.
foto: Mgr. Igor Šimeg

AKU PERCUSSION GROUP OPÄŤ ZAŽIARILA NA DIVERTIMENTO MUSICALE 2025

Dňa 9. apríla 2025 sa v priestoroch Robotníckeho domu v Banskej Bystrici uskutočnilo krajské kolo prestížnej celoštátnej postupovej súťaže Divertimento musicale. Medzi súbormi, ktoré svojím výkonom zaujali nielen porotu, ale aj publikum, dominovalo zoskupenie bicích nástrojov AKU Percussion Group, ktoré pôsobí na Fakulte múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Súťaž Divertimento musicale patrí medzi vrcholné podujatia v oblasti neprofesionálnej komornej hudby na Slovensku. Jej história siaha až do roku 1973, kedy bola známa ako Festival komornej hudby. Od roku 2004 nesie svoj dnešný názov a každý ročník prináša konfrontáciu talentu, interpretácie a umeleckej vyspelosti hráčov z celého Slovenska. Súťaž podporuje mladých inštrumentalistov, ich umelecký rast a kvalitu práce vedúcich súborov.

Výkony súťažiacich hodnotila odborná porota zložená z osobností slovenskej hudobnej scény: Mgr. Ihor Vlakh, doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD., univ. prof. a doc. Mgr. art. Pavol Tužinský, ArtD. Svojou dlhoročnou umeleckou a pedagogickou praxou, ako aj rešpektovaným odborným zázemím, zabezpečili vysokú úroveň hodnotenia.

AKU Percussion Group vedená umeleckým vedúcim Mgr. art. Petrom Solárikom, ArtD. je dôkazom, že aj bicie nástroje majú v komornej hudbe svoje pevné miesto. Zoskupenie zložené zo študentov Katedry dychových nástrojov FMU AU sa na krajskom kole predstavilo s pestrým a náročným programom, ktorý prezentoval technickú vyspelosť i interpretačnú kreativitu účinkujúcich: Koji Kondo – The Legend of Zelda Suite, Maurice Ravel – String Quartet in F: II. Assez vif - très rythmé, Scott Joplin – Maple Leaf Rag (arr. M. Yoshikawa & M. Noguchi), Nigel Westlake – Omphalo Centric Lecture.

Aktuálne obsadenie zoskupenia – Kristína Falisová, Ivan Timko, Adam Vrecko, Orbán Attila Bakoš, Matúš Tuček a Martin Zajac – svojím výkonom nadchlo porotu a zaslúžene postúpilo do celoslovenského finále, ktoré sa uskutoční 13. – 14. júna 2025 v Synagóge v Lučenci.

AKU Percussion Group je už z minulosti známa svojimi úspechmi: v roku 2022 sa stali laureátmi tejto súťaže a pravidelne reprezentujú Fakultu múzických umení aj na medzinárodnej pôde, napríklad na Festivale bicích nástrojov na JAMU v Brne.

Ich úspech je dôkazom toho, že „vážna" hudba má stále svoje miesto medzi mladými interpretmi a že aj bicie nástroje môžu byť nositeľom hudobného výrazu, emócie a umeleckého odkazu. Prajeme im veľa šťastia a úspechov vo finálovom kole a tešíme sa na ich ďalšie koncerty a vystúpenia.

Mgr. art. Peter Solárik, ArtD.
foto: Róbert Ragan

BIP – BLENDED INTENSIV PROGRAM GRANADA 2025

Studijní stáž zaměřená na interpretační umění, na hru na kytaru, byla skvělou příležitostí pro studenty katedry strunných nástrojů společně s doprovodem děkana FMU doc. Mgr. art. Mgr. Petra Špiláka, PhD., ArtD. a vynikajícího pedagoga doc. Mgr. art. Adama Marca, ArtD. Na stáži participovali studenti bakalářského studia: Amália Jochimová, Ferdinand Gombkötö, Matvej Anchugin a doktorandského studia: Kristýna Burianová. Kromě účasti naší akademie se tohoto programu zúčastnili i další studenti z vysílajících uměleckých institucí z Itálie, Belgie, Francie a Finska. Program stáže začal sérií online přednášek na tyto témata:

Úvahy o kytaře v Granadě napříč historií,
Granada a Alhambra ve španělském kytarovém repertoáru a vliv Ángela Barriose,
Homenaje a Debussy Manuela de Fally: Kontext a analýza,
Flamenco DEsGRANAo (Dekonstruované Flamenco),
Transkripce pro kytaru Prélude op. 232 a Granada op. 47 - Isaac Albéniz.

Jedním z vrcholů programu byly masterclass vedené renomovanými pedagogy z Real Conservatorio Superior de Música „Victoria Eugenia" de Granada. Tyto individuální masterclass vedené pedagogy jako Miguel Ángel Jiménez Pérez, Alejandro López Márquez, José Luis Morillas Arques poskytly studentům vzácný vhled do problematiky tradiční španělské estetiky a pomohli jim zdokonalit své dovednosti. Trojici zmiňovaných pedagogů doplnil náš vynikající pedagog Adam Marec, který společně s dalšími pedagogy vedl individuální masterclass pro studenty Real Conservatoria. Dalším bodem tohoto programu bylo vytvoření kytarového orchestru z účastníků všech vysílajících institucí, jehož vrcholem byl závěrečný koncert.

Na tomto koncertu vystoupili účastníci programu se sólovým programem, včetně našich studentů bakalářského studia Amálie Jochimové a Matveia Anchugina. V podání kytarového orchestru zazněla premiéra díla Taracea pro kytarový orchestr a živou elektronickou hudbu. Tuto skladbu napsal skladatel José López Montes. Následovala známá skladba Canción del Fuego fatuo z baletu El amor brujo skladatele Manuela de Fally, kde se jako host představila sopranistka Elena Gallardo. Závěrečným číslem koncertu byla známá a velice často interpretovaná skladba Danza ritual del Fuego ze stejnojmenného baletu. Tento koncert byl pro všechny přítomné nezapomenutelným zážitkem. Publikum ocenilo nejen vysokou úroveň interpretace, ale i rozmanitost hudebního programu.

Organizace celé akce byla na vynikající úrovni a zahrnovala také bohatý kulturní program. Je velmi vzácné, že účastníci měli možnost navštívit ikonická místa Granady, jako je prohlídka paláce Alhambry a zahrad Generalife. Po prohlídkách zahrad měli všichni zúčastnění možnost zažít tradiční flamenco večer a okusit tak tuto neuvěřitelnou show na vlastní oči. Tyto návštěvy a zážitky poskytly inspiraci a hlubší porozumění kulturnímu kontextu, ve kterém se španělská hudba rozvíjela. Další inspirativní částí programu byla výstava mistrovských kytar současných mistrovských výrobců kytar v Granadě, která zahrnovala veřejnou přehrávku všech vystavených nástrojů. Tato akce umožnila všem přítomným obdivovat řemeslnou zručnost a zvukovou kvalitu různých kytar a zároveň poskytla možnost setkat se osobně s výrobci těchto skvostných nástrojů.

Studijní stáž v Granadě byla nesmírně úspěšná a obohatila všechny zúčastněné o nové poznatky, dovednosti a přátelství. Skvělá organizace a rozmanitý program udělaly z této akce nezapomenutelný zážitek, který bude ještě v nás dlouho rezonovat a inspirovat pro další umělecký a osobní růst.

Mgr. art. Kristýna Burianová
doc. Mgr.art. Adam Marec, ArtD.

VENI ENSEMBLE: SAVE OUR SOULS → (NOVÁ) HUDBA NA RÁZCESTÍ #10

V stredu 12. februára 2025 sa v Cikkerovej sieni Banskobystrickej Radnice uskutočnil (jubilejný) 10. koncert cyklu (Nová) Hudba na Rázcestí. Predstavoval pritom aj akýsi úvod do projektu VENI ACADEMY, ktorý v priestoroch Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici štartoval nasledujúcim dňom a vrcholil koncertom 16. februára 2025 na rovnakom mieste.

Na koncerte (12. februára) vystúpili interpreti z VENI ensemble, najstaršieho (*1987) súboru zameraného na súčasnú hudbu na Slovensku, a to Ivica Gabrišová (pikola, flauta), Ronald Šebesta (klarinet, basový klarinet) a Ivan Šiller (klavír), v pozícii umeleckého vedúceho Daniel Matej a za produkciu zodpovedal Juraj Beráts.

Program pozostával zo skladieb, ktoré patria do „dlhodobej repertoárovej výbavy" VENI ensemble, ale predstavil aj tri „nové" kompozície. Ako už býva pri podujatiach v rámci (Novej) Hudby na Rázcestí zvykom, aj tento koncert predostrel z hľadiska programu koherentný a z hľadiska interpretácie nadštandardný koncert na ploche štandardnej hodiny času. Priemerný rok narodenia skladateľov z programu bol 1962 a priemerný vek vzniku diel 2002. Úcty a nasledovania hodný príklad.

Úvod do prvej polovice koncertu a nastolenie atmosféry zabezpečila skladba Daniela Mateja *Save Our Souls* (2015) vo verzii pre pikolu a klavír, tlmočiaca auditóriu svoje posolstvá prostredníctvom (skladateľom obľúbenej) „morzeovky", „jantárovej harmónie" a subtílnej melodiky s naliehavou dynamickou škálou de-eskalačnej tendencie. Druhá skladba kontinuálne nadviazala na *Save Our Souls* – z hľadiska charakteru z jej záveru. Sciarrinova kompozícia *Let me die before I wake* (1982) pre klarinet je okrem svojej nekompromisnej náročnosti a subsekventnej krehkosti ikonická i po zvukovo-farebnej stránke. Charakterizuje ju prevažne dynamika pianissimo a „multifonický kontrapunkt". Umným predvedením tejto skladby v podaní Ronalda Šebestu sa zavŕšil v istom zmysle meditatívny úvod koncertu. Kompozícia Obraz I (2024) pre flautu od Lenky Novosedlíkovej osviežila večer flautou v polohe skôr klasickej, s prvkami rozšírených techník. Jednu líniu s ostatnými dielami zachovávala aj vďaka „rondovosti" a repetitívnosti. Občasné pasáže využívajúce multifóny vyvolávali „charakterové spomienky" na Sciarrina a jasné rytmicko-melodické, úderné, či repetitívne úseky zas (latentne) na prvú skladbu Mateja. V programovokontinuálnej línii sa následne ocitla i skladba Trblet (2012, rev. 2024) pre flautu a klarinet od Adriána Demoča. Repetitívnosť, subtílna dynamika, mikrotonalita, meditatívnosť, „unipolyfónia", (subjektívna) nekonfliktnosť. Ďalej sa v programe (po štvrťhodinke) opäť ocitá zvuk klavíra, tentokrát však sólo. Skladba s názvom *I tried them and they were all ROTTEN* (1995) od Daniela Mateja, s podtitulom *from „...morceaux en forme de poire* je jasným odkazom na Satieho Tri kusy v tvare hrušky. Sviežosť, fragmentácia, repetitívnosť, „postsatieckosť". Ďalšie dva body programu boli opäť skladbami Daniela Mateja: *Točivadlo* (1995), *from (TWO) LULLABIES* pre klarinet/basový klarinet a klavír.

Primárny sluchový zážitok z Točivadla determinovala populárne chytľavá repetitívna téma, respektíve opakovaný motív a celkovo hlavne lahodná harmónia. V nasledujúcej Matejovej skladbe – *LA musica 75* (2014), [Louisovi Andriessenovi k 75. narodeninám], verzia pre pikolu a basový klarinet – dominoval väčšmi rytmus, teda aspoň v jej najdlhšom, najintenzívnejšom a „najradikálnejšom" diele. Táto vskutku podmanivá „proto-funky-tanečná" hudba ukončila prvú časť programu a otvorila prestávku.

Po prestávke bol na rade „už len" Karlheinz Stockhausen s kompozíciou *Tierkreis* (1974/81), vo verzii pre flautu a klavír / klarinet a klavír, ktorá v sumáre svojimi dvanástimi časťami vyplnila bezmála celú nasledujúcu polhodinu. Zaujímavým počinom tu bolo „striedavé" radenie častí vo verzii pre klarinet a flautu (a klavír). Charakteristické skladby zverokruhu vytvorili v istom zmysle pomerne kontrastnú druhú polovicu koncertu so svojou primárne „seriálne-programovou melodikou" a „náladovostnou" podstatou. Opäť chceme vyzdvihnúť skvelé interpretačné umenie trojice inštrumentalistov.

Na dôvažok oceňujeme i dramaturgiu na pódiu, kde interpreti medzi jednotlivými číslami neopúšťali svoje miesta, lež „poslušne čakali", kým na nich nepríde rad. Jeden nemenovaný účinkujúci (Ivan Šiller) nám po koncerte dosvedčil, že je to vskutku náročná disciplína – sedieť, pokiaľ možno pokojne, nehybne a nepôsobiť rušivo počas delikátnych interpretácii svojich kolegov.

Záverom konštatujeme, že (Nová) Hudba na Rázcestí nesklamala ani svojim jubilejným desiatym koncertom a opätovne utvrdila jej etablujúce sa esenciálne miesto v regióne, v ktorom novú hudbu a nový svieži vietor potrebujeme možno viac, než si myslíme. Vďaka, (Nová) Hudba na Rázcestí. Vďaka, VENI ensemble.

Bc. Pavol Béreš

ROK 2025 V ZNAMENÍ BOHATÝCH HUDOBNÝCH AKTIVÍT ADAMA MARCA

Prednáška v Katowiciach. foto: Aleksander Benedykt

V podaní skvelého slovenského gitaristu Adama Marca odzneli v januári 2025 diela slovenskej hudobnej scény v rámci medzinárodne rešpektovaných koncertných sezón v Latinskej Amerike. Laureát troch medzinárodných gitarových súťaží navštívil tentokrát tri susediace štáty na severovýchode Brazílie: Rio Grande do Norte, Paraíba a Pernambuco.

Jeho medzinárodné turné odštartoval pobyt v brazílskom štátne Rio Grande do Norte, ktorý navštívil po prvýkrát. Privítala ho univerzita EMUFRN Escola de Música da Universidade Federal de Rio Grande [Hudobná škola Federálnej univerzity v Rio Grande do Norte], s ktorou nadviazal nové partnerstvo. Na jej pôde, v skvelej koncertnej sále, odohral Adam Marec výnimočný koncert, viedol majstrovské kurzy pre študentov a workshopy pre učiteľov. V susednom meste Arez, ktoré spolupracuje na realizácii hudobného projektu podporovaného univerzitou, odznel v jeho podaní v miestnom kostole recitál predovšetkým pre deti zo sociálne znevýhodnených rodín a miestnu komunitu.

Turné pokračovalo v susednom štáte Paraíba, kde sa upevnilo už existujúce partnerstvo s IFPB (Instituto Federal da Paraíba). V rámci spolupráce s danou inštitúciou viedol Adam Marec majstrovské kurzy a za účasti riaditeľa hudobného oddelenia huslistu Viniciusa Amarala odohral koncert, na ktorom boli uvedené v podaní oboch interpretov dve skladby, vrátane Sonatíny pre husle a gitaru slovenského skladateľa Jána Králika. Počas pobytu v Paraíbe navštívil Adam Marec Rádio Tabajara, kde nahral rozhovor a propagoval spoločný projekt. Druhú etapu turné uzavrela úspešná prezentácia gitarového umenia pre arcidiecézu regiónu v priestoroch s maximálnou kapacitou pre verejnosť.

Brazílske turné skončilo v Pernambucu, tentoraz vo vnútrozemí štátu v meste São Caetano, kde sa Adam stretol so vzdialenejšou a núdznejšou komunitou a participoval v hudobnom projekte zameranom na prácu s deťmi zo sociálne znevýhodnených prostredí v regióne (Orquestra dos Meninos de Sao Caetano). Pri tejto príležitosti získal cenné skúsenosti a poznatky o tom, ako študujú hudbu a poskytol im intenzívne popoludňajšie vyučovanie, v rámci ktorého ich oboznámil s rôznymi technikami zacielenými na zlepšenie

hry na gitare. Na mestskej radnici v São Caetano vystúpil na otvorenom koncerte pre komunitu s kapacitou viac ako 200 ľudí, pričom súčasťou programu bolo spoločné vystúpenie Adama Marca s deťmi, počas ktorého zahrali brazílsku úpravu európskej skladby Rolanda Dyensa Tango en Skaï.

Turné ukončil workshop pre učiteľov gitarovej hry v Centro de Criatividade v hlavnom meste Pernambuca, v Recife a koncert – gitarový recitál, na ktorom odzneli okrem iných aj diela slovenských skladateľov Petra Špiláka a Jána Králika.

Brazílske turné Adama Marca sa mohlo zrealizovať na základe finančnej podpory Interného grantového systému Fakulty múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Po návrate do Európy pokračovali rôznorodé umelecké aktivity doc. Adama Marca v poľských Katowiciach, kde bol členom odbornej poroty na International Guitar Competition (20. – 22. februára 2025). Účastníci súťaže a verejnosť si mohli vypočuť aj jeho prednášku o slovenskej gitarovej tvorbe. Potom sa jeho činnosť načas presunula len do domáceho prostredia. Ako porotca sa zúčastnil ďalšej edície krajskej prehliadky súborov Divertimento musicale, ktorá sa konala 23. marca 2025 v reprezentačných priestoroch Zrkadlovej Siene Primaciálneho paláca v Bratislave. Naďalej rozvíjal intenzívnu spoluprácu so svojimi priateľmi a kolegami a ako člen zoskupenia Slavonic Duo nahrával s huslistom Andrejom Baranom Sonatinu pre husle a gitaru od Jána Králika priamo v jeho štúdiu.

Záver marca a začiatok apríla patril opäť významnej medzinárodnej aktivite: v rámci BIP programu Erasmus+ (Blended Intensive Programme) sa zúčastnil so skupinou študentov FMU AU na intenzívnom kultúrno-vzdelávacom týždni v slnečnej Andalúzii. Spolu s dekanom FMU doc. Mgr. art. Mgr. Petrom Špilákom, PhD., ArtD. navštívili prestížne Real Conservatorio Superior de Música «Victoria Eugenia» de Granada, kde študenti rozvíjali svoje interpretačné schopnosti a umelecké cítenie pod vedením medzinárodných odborníkov.

V polovici apríla sa Adam Marec opäť vydal za hranice Slovenska a v susednom Maďarsku sa v meste Segedín zúčastnil na medzinárodnom gitarovom festivale Szeged International Guitar Festival (17. – 19. 04. 2025). Aktívne sa podieľal na vedení majstrovských kurzov a koncertoval, pričom využil príležitosť upevniť kontakty s umelcami z celého sveta.

Aj ďalšie mesiace roku 2025 sa budú niesť v duchu bohatej umeleckej a pedagogickej činnosti. Adama Marca čakajú mnohé koncerty, poroty v celoslovenských a medzinárodných súťažiach v hre na gitare a v komornej hre (Smižany, Levoča, Čadca, Štúrovo a Martin) a majstrovské kurzy (medzinárodný gitarový festival Prešovské dni klasickej gitary 14. – 16. mája 2025). V mesiacoch august a september plánuje absolvovať „Triplíce Frontiera Latin America Tour“ a koncom roka 2025 turné v juhovýchodnej Ázii.

Držíme mu palce, aby mohol aj naďalej reprezentovať slovenskú hudobnú scénu nielen v Európe, ale aj ďaleko za jej hranicami.

doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.
prodekanka pre vzdelávaciu činnosť a kvalitu
Katedra hudobno-teoretických a akademických predmetov FMU

Adam Marec s Orquestra dos meninos de São Caetano V štáte Pernambuco.
foto: Ana Carolina Tavares da Silva

SILNÁ DESIATKA OPERNÉHO ŠTÚDIA KATEDRY VOKÁLNEJ INTERPRETÁCIE FAKULTY MÚZICKÝCH UMENÍ AKADÉMIE UMENÍ – OD FIGARA PO FIGARA

Inscenácie Operného štúdia KVI FMU AU sa v ostatnom čase stali očakávaním výnimočnej udalosti. Nečudo, veď je to po koncertných speváckych umeleckých výkonoch hlavného predmetu vokálna interpretácia druhý profilový predmet a zároveň najviditeľnejšia a najpopulárnejšia prezentácia začínajúcich umelcov či pedagógov pred najširšou verejnosťou. Preveruje schopnosti a profesionálny rast v procese inscenovania uceleného javiskového diela. Inscenáciu každoročne realizuje katedra vokálnej interpretácie v úzkej spolupráci s katedrami strunových, dychových a klávesových nástrojov.

Tohtoročná úspešná inscenácia komickej opery Wolfganga Amadea Mozarta Figarova svadba mala dve premiéry v priestoroch Robotníckeho domu v Banskej Bystrici 5. a 6. mája 2025.

Vďaka mimoriadne vytrvalej systematickej práci vedúcej katedry vokálnej interpretácie profesorky Márie Tomanovej, ArtD. a silnejúcemu porozumeniu a podpore súčasného vedenia FMU pre Operné štúdio môžu byť diváci najširšej verejnosti svedkami uvedenia nových talentov a ojedinelého kultúrneho a umeleckého zážitku. Symbolická desiata operná inscenácia aktuálneho režiséra sa stala dôstojnou kultúrnou udalosťou a reprezentáciou Fakulty múzických umení AU BB hodnou tohto skromného a tichého jubilea.

Realizáciu opery mali pod dohľadom režisér a vedúci Operného štúdia Mgr. Igor Šimeg, dirigent a pedagóg Mgr. art. Daniel Simandl, ArtD. a korepetície viedol doktorand Mgr. art. Peter Dekrét.

Mozartova komická opera Figarova svadba je pre každého interpreta jednou z najväčších výziev. Náročnosťou,

popularitou aj svojou dĺžkou. Vtipná a zároveň ironická, plná smiechu aj zosmiešňovania, prekvapivých zápletiek i rozuzlení. Sieť vzťahov a výrazných charakterov s vkusnou pikantnosťou je zapletená do náročných hudobných a speváckych partov.

Pôvabnosť a štýlovosť rokokovej komickosti ďaleko presahuje svoju dobu. Príbeh o zneužívaní moci v medziľudských vzťahoch, vo veciach lásky, partnerských zväzkoch a egoizme je aj dnes mimoriadne aktuálny. Prináša na javisko množstvo napätia, situačných zápletiek a zároveň dobovú pôvabnosť. Človečensky hravá až rozmarná dejová línia praje tvorbe výrazných umeleckých výkonov.

Aktuálna inscenácia Figarovej svadby priniesla skutočne niečo výnimočné

Obe úspešné premiéry priniesli veľa skvelých výsledkov vo všetkých zložkách – študentskej, hudobnej, pedagogickej aj diváckej. Vďaka podpore vedenia katedry a školy, spolupracovníkov z praxe a práce pedagógov naplnili študenti vytýčené ciele projektu, zverené úlohy a študijný program vo všetkých oblastiach.

Vďaka grantu Nadácie Tatra banky bol projekt realizovaný v naplnenej sále prenajatého kultúrneho centra – Robotníckeho domu v Banskej Bystrici, aktuálne jedinej dostupnej mestskej inštitúcie s technickými predpokladmi a možnosťou simulácie profesionálneho divadelného priestoru.

Dielo bolo naštudované v originálnom talianskom jazyku. Tímová spolupráca aktuálneho divadelného súboru Operného štúdia s orchestrom Fakulty múzických umení AU BB Camerata Novisoliensis poskytla študentom jedinečný priestor na odborný rozvoj, získavanie skúseností a zdokonaľovanie zručností pre vstup do profesionálneho života.

Potešujúce sa stali výkony všetkých hlavných postáv aj v alternáciách, no aj skvelý výkon akčného variabilného zboru študentov. Zvládnutie naštudovania v limitovanom časovom aj fyzickom priestore ocenili diváci a prítomní odborníci spontánnymi a dlhotrvajúcimi standing ovations.

Takéto mimoriadne ohlasy najširšej verejnosti v metropole športu, klubovej a jarmočnej kultúry sú o to cennejšie. Dokazujú študentom, že svoje profesionálne zámery naplnia a že ich štúdium má jedinečný zmysel. Rozvíjať svoje talenty sa stáva nielen ich povinnosťou, ale naozaj poslaním.

Celá prezentácia komplexného hudobno-dramatického diela v predvedení mladej generácie začínajúcich umelcov bola zaznamenaná simulačným centrom AU, aj technickým pracovníkom FMU a na DVD nosiči.

Operné štúdio združuje všetky ročníky študentov vokálnej interpretácie do jedného tímu na projektoch, ktoré overujú ich získavané zručnosti, rast, pevnosť a odhodlanie naplniť svoj sen o pôsobení na umeleckej scéne. Otvára pre nich divadelný svet dramatických postáv a charakterov. Pre mnohých je to cesta k sebapoznávaniu, sebaobjavovaniu, zrkadlom, skúmaním vlastných možností a často rozhodujúcim míľnikom budúceho profesionálneho pôsobenia.

Bolí štúdium alebo prináša radosť?

„Bolestné konanie", fyzický výkon pri opakujúcich skúškach a činnosti spojené s realizáciou hmatateľného umeleckého výsledku, hrabanie sa v najhlbšom vnútri, študovanie charakterov, technické hlasové cvičenia tvoria dlhý proces hľadania najdokonalejšieho stvárnenia, interpretačného majstrovstva. Jediná možná kombinácia na ceste k cieľu – trpezlivosť, disciplína, repetície, korepetície, memorovanie, ale aj radosť z tvorby sú daňou za úspech.

Vystúpiť na javisko pred kritickú či prajnú verejnosť prináša značnú mieru

stresu. Koordinovať umelecký výkon so všetkými zložkami – hudobnou, dramatickou, pohybovou, scénickou si vyžaduje značné úsilie, vedomosti, odvahu a navyše aj obrovskú zodpovednosť pred divákom. Interpretmi lomcujú vášne, pochybnosti, nastupuje tréma, sami balansujú na hrane práce so psychikou, fyzickým a hlasovým výkonom. Hudobníci sú na tom podobne. Dirigentská palička kmitajúca nad hlavami orchestrálnych hráčov a pred očami spevákov je majákom ich výkonu aj vyznenia inscenácie.

Ocenenie divákov a odbornej verejnosti je naozaj dôležitým zadosťučinením a pre mnohých kľúčovou satisfakciou, motiváciou a uistením o správnosti tejto náročnej cesty, impulzom pre skutočné zmysluplné využitie času pedagógov i toho svojho. Ziskom sú skúsenosti, s ktorými sa viacerí stretnú možno len na akademickej pôde. Naplnenie študijného programu sa však práve preto pre každého jednotlivca stáva vždy pevným základom pre vlastnú perspektívu a profesionálnu službu iným.

Silný euforický pocit radosti z dosiahnutého výsledku pre všetky zúčastnené strany – študentov, pedagógov a divákov, vytvára ich verné puto naprieč generáciami. Mnohí diváci sledujú profesionálnu kariéru svojich talentovaných objavov naďalej.

Očakávania značného množstva študentov súčasnej generácie sú v dobe rýchlych online instantných riešení zväčša pomerne insitné. Pochopiť, že skúsenosť je nielen verbálne, ale aj fyzicky neprenosná, je pre značnú časť z nich prekvapením z praxe.

Niektorí prekročili svoje limity, iní vyšli z komfortnej zóny, ďalší siahli po najvyšších métach. Táto možnosť a študijná skúsenosť na úrovni takmer komplexnej divadelnej prevádzky im umožnila získať poznanie, ktoré mnohí okúsili po prvýkrát – že len systematická tímová a reálna spolupráca všetkých zložiek je cestou k úspechu.

Quo vadis – skromná úvaha, či prianie na záver?

Pozoruhodný je vplyv spoločenského a ekonomického vývoja, ktorý ženie študentov do rôznych zamestnaní. Mnohí sú počas štúdií nútení rozhodovať sa medzi plnením svojich snov štúdiom na fakulte múzických umení a zamestnaneckými tlakmi. Mnohí siahnu po prvej možnej príležitosti.

Poznanie, že príležitosti si vedia vytvárať alebo nachádzať v otvorenom svete kultúry na medzinárodných umeleckých scénach vnímajú ako prácu navyše. Zatiaľ. Často uprednostnia ponuky s momentom rýchleho efektu pred jedinečnou možnosťou venovať sa naplno vlastnému systematickému rastu. Štúdium na Fakulte múzických umení AU BB im poskytuje priestor, čas aj vynikajúcich pedagógov. Vidieť to najmä na zahraničných študentoch, ktorí sem prichádzajú práve pre profesionálne výstupy, vzdelanie a profesionálnu umeleckú a pedagogickú realizáciu.

Napriek tomu prevažná väčšina dokáže štúdium zvládnuť. Svojím umeleckým vplyvom a výkonom potom dokážu obohacovať životy iných, motivovať či napĺňať ich radosťou a energiou pri čoraz náročnejšom životnom tempe.

Akademická internetová stránka Operného štúdia obsahuje len strohé informácie o svojej činnosti do roku 2017. Vnímateľný nárast divákov v priebehu ostatných ôsmich rokov, práve vďaka aktuálnej desiatke operných inscenácií, však svedčí o výraznom zvyšujúcom sa vplyve na kultúrny život regiónu a povedomie divákov. Popularizácia kvalitných inscenácií klasických diel svetovej opernej tvorby prináša svoje ovocie aj vďaka spolupráci známych osobností slovenskej kultúry a domácich a svetových operných scén v pedagogických pozíciách.

Pevne verím, že aj tohtoročná jubilejná inscenácia je opäť krôčikom k vlastnému javiskovému priestoru – divadelnému aj koncertnému – podobne, ako postupne získali svoje prezentačné priestory – galériu, divadlo a produkciu obe ďalšie fakulty Akadémie umení v Banskej Bystrici. Fakulta múzických umení je najstaršou aj medzinárodne najaktívnejšou, preto podporujem skoré úspešné naplnenie všetkých snáh vedenia, pedagógov a študentskej obce aj v tomto smere.

Mgr. Igor Šimeg
foto: Andrej Hanes

NOVÁ PUBLIKÁCIA TRÉMA HUDOBNÍKA ALEBO UHV

Tento rok vyšla z pera Márie Strenáčikovej vo vydavateľstve Equilibria, s. r. o. jedinečná publikácia o fenoméne, ktorý sa týka väčšiny hudobníkov – o tréme. Hoci tréma trápi mnohých interpretov, inštrumentalistov, spevákov i dirigentov, na Slovensku sa jej nevenuje dostatočná pozornosť. Publikácia poskytuje množstvo informácií o podstate trémy, o tom, ako vzniká, ako sa prejavuje, prečo hudobníkov sprevádza na pódiách a na súťažiach, kto stojí za tým, že sa objavuje, čo ju spúšťa a kedy... Obsahuje aj dotazník na diagnostikovanie úzkosti z hudobného vystúpenia (UHV) a opisuje možnosti jej manažovania a zvládania. Venuje sa otázke, či je možné nejakým spôsobom jej predchádzať a čo môžu hudobníci robiť v rámci prevencie pred vystúpením a počas neho. Pozornosť venuje aj všeobecnému pocitu pohody, tzv. well-beingu, a myšlienkam po vystúpení, ktoré majú vplyv na prežívanie trémy. Informácie o tréme pomôžu hudobníkom pochopiť vlastné pocity a myšlienky a postupne s nimi pracovať. Súčasťou teoretickej časti knižky je množstvo autentických výrokov hudobníkov, ktoré autorka získala v priamych rozhovoroch a aktívnymi interpretmi, so študentmi a žiakmi interpretačného umenia, resp. s ich pedagógmi.

Polovicu publikácie tvoria praktické rady, efektívne cvičenia a návody na rôzne techniky, ktoré vedú k pozitívnemu mysleniu, budovaniu vnútornej stability a zdravého sebavedomia, uvedomeniu si svojho prežívania a jeho príčin a budovaniu takého prístupu k vystúpeniam, ktoré umožní hudobníkom užiť si každé vystúpenie. Jednotlivé aktivity sebarozvoja a svojpomoci sa orientujú na spoznávanie vlastného prežívania pred vystúpením a počas neho, na spracovanie negatívnych zážitkov, na zmeny myslenia a nazerania na vystúpenia, riešenie akútnych problémov na pódiu a preventívne aktivity.

Čitatelia si môžu jednotlivé aktivity skúšať a vpisovať si do knihy svoje postrehy a myšlienky, aby mohli monitorovať svoj pokrok.

Autorka knihy v úvode vysvetľuje: *„Kniha je určená všetkým, ktorí nie sú spokojní s tým, ako reagujú na hudobnú záťaž, ako sa cítia pri vystupovaní a aké výkony pritom podávajú. Je určená tým, ktorí sa chcú dozvedieť o spomínaných problémoch viac, ktorí sú ochotní na sebe pracovať a ktorí chcú urobiť maximum pre to, aby ich výkony zodpovedali ich schopnostiam a príprave. Samozrejme, nikdy nemôžeme mať všetko pod kontrolou. Vždy sa môže vyskytnúť niečo, čo nás vyhodí z konceptu a čo sme neočakávali, ale je dôležité, aby sme sa dobre pripravili, aby sme sa naučili myslieť a reagovať tak, aby nás takéto situácie ovplyvnili čo najmenej, aby sme mohli povedať, že sme urobili všetko pre to, aby sme mohli podať excelentný výkon... Takže vám držíme palce, aby ste sa dozvedeli niečo nové, aby ste sa naučili vnímať samých seba, aby ste dokázali precítiť vlastné prežívanie a orientovať sa v ňom a možno, aby ste sa naučili myslieť, cítiť a konať tak, aby sa vystupovanie stalo pre vás niečím príjemným, niečím, na čo sa tešíte, niečím, čo vám umožní dosiahnuť pocit sebauspokojenia a naplnenia a hlavne niečím, prostredníctvom čoho budete vedieť s ostatnými zdieľať krásu hudby.“* (s. 16)

Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD.
vedúci katedry dychových nástrojov

SPOLUPRÁCA FMU AU S UNIVERZITOU IVANA FRANKA V MESTE DROHOBYČ (UKRAJINA)

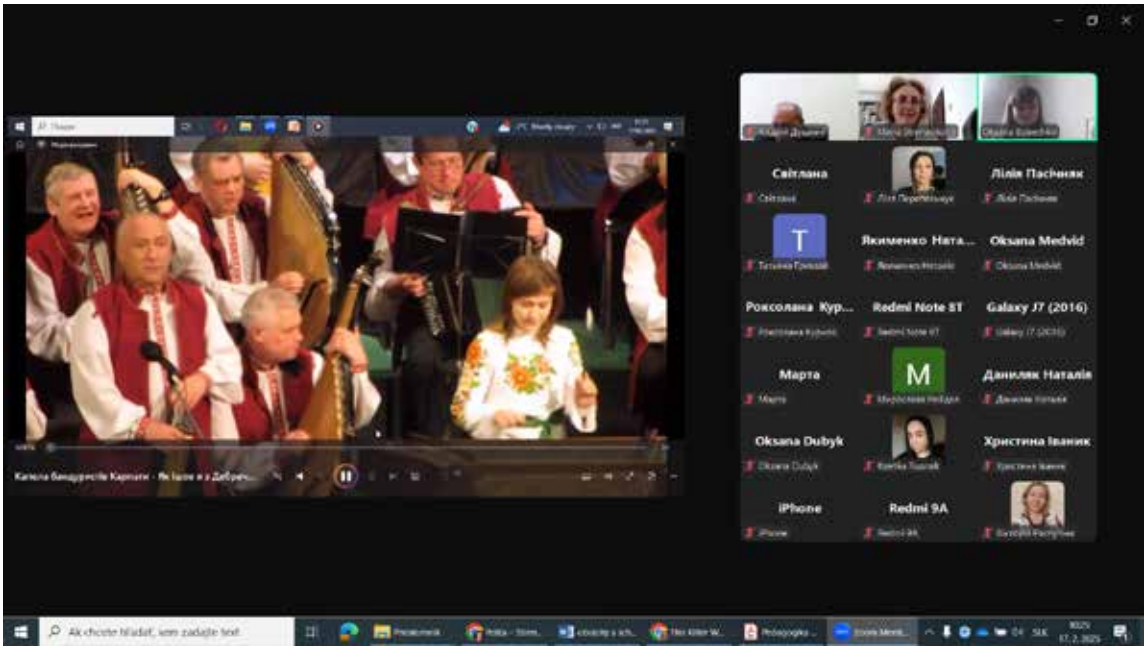

Printscreen z kurzov *Paradigmy hudobného umenia 21. storočia: reálie, výzvy a perspektívy*, 17. 2. 2025

Fakulta múzických umení Akadémie umení v Banskej Bystrici sa pravidelne spolupodieľa na organizovaní a realizácii konferencií a workshopov v spolupráci s Univerzitou Ivana Franka v ukrajinskom meste Drohobyč. V roku 2025 sa úspešne zrealizovali už dva spoločné projekty.

Prvým z nich boli Kurzy zvyšovania kvalifikácie ukrajinských pedagógov pod názvom *Paradigmy hudobného umenia 21. storočia: reálie, výzvy a perspektívy*. V rámci tohto podujatia predniesla 17. februára 2025 Mária Strenáčiková ml. prednášku prezentujúcu výsledky bádania Márie Strenáčikovej st. na tému inšpirácie súčasných autorov životom sv. Cecílie, patrónky hudobníkov.

Druhou významnou udalosťou bola spolu-organizácia X. ročníka medzinárodnej konferencie *Music Art XXI Century – History, Theory, Practice*, ktorej hlavnými organizátormi boli Ministerstvo vzdelávania a vedy Ukrajiny a Univerzita Ivana Franka v Drohobyči. Súčasťou programu konferencie 1. 5. 2025 boli príspevky Márie Strenáčikovej ml. na tému Tréma hudobníka a jej príčiny a Márie Strenáčikovej st. na tému Patrónka hudby sv. Cecília v zrkadle storočí. Súčasťou podujatia bola medzinárodná súťaž bajanistov a akordeónistov *Perpetuum Mobile*, ktorá prebiehala v termíne od 1. do 13. mája 2025. Na jej organizácii sa podieľala aj Národná ukrajinská hudobná aliancia a Confédération Mondiale de l´Accordéon. Výnimočným momentom konferencie bolo uvedenie vedeckej monografie *Music Art of the 21st Century*, ktorú vydala ISMA University of Applied Sciences v Rige (Lotyšsko) v spolupráci s Pedagogickou univerzitou Ivana Franka v Drohobyči. Členkou redakčnej rady monografie je aj Mária Strenáčiková ml. z FMU AU v Banskej Bystrici.

Najbližším spoločným pripravovaným podujatím je medzinárodná vedecko-praktická konferencia študentov, doktorandov a mladých vedcov *Interdisciplinary dialogue in open research space*, ktorá sa uskutoční v júni 2025. Podujatie je zamerané na prezentáciu poznatkov z oblasti humanitných, prírodných a sociálnych vied.

Veríme, že doterajšia úspešná vzájomná spolupráca medzi FMU AU v Banskej Bystrici a Univerzitou Ivana Franka v Drohobyči bude pokračovať aj v budúcnosti a otvorí ďalšie možnosti pre spoločné aktivity.

doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.
foto: archív autorky

TELO V TÓNE: O POHYBE, KTORÝ ZNIE

Pohyb je poéziou tela. Tam, kde slovo končí, telo pokračuje. V jemnom predĺžení ruky huslistky, v dychu fagotistu, v napätí prstov klaviristu. Hudobník neexistuje bez pohybu, tak ako tón nevznikne bez dotyku. V našich telách sa hudba nielen tvorí, ale aj prebýva. Študenti konzervatórií, akadémií (pozn. našej), ale aj ostrieľaní umelci si to nie vždy uvedomujú, kým ich telo nezačne bolieť. Až vtedy pochopia, že nie je len nástrojom, ale aj chrámom, ktorý potrebujú udržiavať.

V predmetoch *Prevencia muskuloskeletálneho systému 1–4* sa nehovorí len o chrbtici, lopatkách a fasciách. Hovorí sa o zodpovednosti. O bdelosti k vlastnému bytiu. O tom, že pohyb nie je vedľajší fenomén hudby, ale jej súčasťou. Keby sme boli len mysliace hlavy s rukami, ktoré sa hýbu, možno by sme dokázali hrať. Ale hudba nie je len o hraní. Hudba je bytie, a telo je jeho nositeľom.

Hudobníkova bolesť často začína nenápadne. Stuhnutý krk, ľahká tieseň medzi lopatkami, jemné brnenie prstov. Ignorujeme to. Sme pohltení tvorbou, technikou, tým jediným miestom v interpretácii, ktoré ešte nie je dokonalé. A tak sa telo ozýva hlasnejšie. Bolesť nám šepká: *„Zastav sa. Všimni si ma.“* Ale my ideme ďalej, až kým sa pódium stane miestom utrpenia.

Naša práca so študentami je najmä o prebudení. Nie o panike, nie o diagnózach. Ale o navrátení sa k telu ako k spojencovi. V hodinách preventívnych predmetov sa učíme nielen to, ako funguje chrbtica, ale aj ako sa telo správa pod tlakom, pri tréme, v dlhodobom napätí. Tieto poznatky nie sú len biologické. Sú existenciálne.

Ak sa vrátime k slovu *pohyb*, spomenieme si možno na tanec, šport. Ale v kontexte hudby je pohyb premyslený, cielený, často mikroskopický. Gesto ruky dirigenta, prstom tlačený kláves. Tieto pohyby (pozn. mikro) sú plné úmyslu, koncentrácie, ale aj rizika. Keď sa opakujú denne niekoľko hodín, menia sa na vzorce. Ak nie sú podporené vedomím tela, začínajú nás ničiť.

Práve preto včleňujeme do študijných osnov témy ako *posturálna hygiena, dychová technika alebo uvoľňovacie cvičenia*. Nie ako prívesky, ale ako jadro profesionálnej identity hudobníka. Ak hudobník nevie, ako stojí, nevie ani, ako znie. Ak nepočúva svoje telo, jeho tón bude vždy trochu falošný.

Hudobnícke telo nie je telom atléta, no jeho zaťaženie je porovnateľné. Atletické svaly potrebujú silu, rýchlosť a vytrvalosť. Hudobnícke svaly potrebujú jemnosť, kontrolu a presnosť. Ak zanedbáme ktorúkoľvek z týchto oblastí, náš systém skolabuje. Preto je dôležité, aby študenti vedeli o fyzioterapii, ale aj o sebe. Aby vedeli rozlíšiť, či je napätie produktívne, alebo deštruktívne. Aby sa vedeli výkonom telesne pripraviť, nie len duševne.

V predmetoch *Spoločenská, psychická a fyzická príprava hudobníka 3-4* pracujeme s celkom inou rovinou. Nielen s telom ako takým, ale s telom v priestore spoločnosti, vo vzťahu, v priestore sebareflexie. Ako sa telo správa pri pódiovom výkone? Ako reaguje na oči publika? Ako sa mení naša chôdza, hlas, gesto, keď vieme, že nás niekto sleduje? V týchto okamihoch sa stáva telo zrkadlom psychiky. A my sa učíme čítať jeho signály.

Pracujeme s nástrojmi ako je Alexandrova technika, ktorá vedie k zjemneniu pohybu a uvoľneniu napätia. Učíme sa vnímať oporu zeme, osi tela, prirodzený tonus. Dbáme na pitný režim, pretože dehydratácia ovplyvňuje nielen svaly, ale aj koncentráciu. Spánok prestáva byť luxusom a stáva sa podmienkou rovnováhy. Pohybová aktivita – či už vo forme vedomého cvičenia, chôdze, alebo tanca – je prostriedkom, ako sa spojiť so sebou.

Psychický stres, tréma, ale aj vnútorné rozpory sa zapisujú do našich tiel. Často sa stane, že študent, ktorý „iba“ stuhol, v skutočnosti nesie neviditeľný náklad pochybností, porovnaní, zlyhaní. Pohyb sa stane obranou. Učíme sa preto o reči tela. Učíme sa hýbať vedome, pretože vedomie pohybu je vedomie života.

Na konci dňa nie je cieľom len to, aby študent nebol zranený. Ale aby bol celistvý. Aby telo, ktoré vedie sláčik, bolo rovnako prítomné ako jeho ucho. Aby pohyb nebol len prostriedkom k tónu, ale jeho neoddeliteľnou súčasťou.

Hudba sa hýbe. A my s ňou.

PaedDr. Michal Marko, PhD.

VEĽKONOČNÉ KONCERTY CANSONA NEOSOLIENSIS: HUDBA, KTORÚ VIDIEŤ V PRIESTORE

Na Veľkonočnú nedeľu a Veľkonočný pondelok, keď si kresťania pripomínajú najväčší sviatok viery – zmŕtvychvstanie Krista, zazneli v sakrálnych priestoroch východného Slovenska koncerty, ktoré boli viac než len hudobným podujatím. Ženský akademický zbor Cansona Neosoliensis z Akadémie umení v Banskej Bystrici pripravil sériu Veľkonočných koncertov, ktoré spojili duchovno, výnimočné hudobné výkony a moderný umelecký prejav do celistvého zážitku.

Koncerty sa konali v Bazilike sv. Jakuba v Levoči – na mieste, kde je vystavený monumentálny oltára majstra Pavla a v Konkatedrále v Poprade, kde industriálny sakrálny priestor ozvláštnil duchovnú dimenziu koncertného zážitku.

Pod vedením dirigentky Veroniky Veverkovej zazneli súčasné sakrálne diela, skladby slovenských a svetových autorov či gospelové piesne. Koncert bol obohatený o pôsobivé choreografie rešpektujúce chrámové priestory. Výkon sólistiek, študentiek operného a muzikálového spevu FMU AU, dodali programu špecifický a rôznorodý rozmer. Na koncerte okrem speváckeho zboru účinkovali aj klavirista Gregor Zubek, perkusionista Štefan Vida a sláčikové trio Deva zložené z členiek orchestra Štátnej opery v Banskej Bystrici.

Za jeden z vrcholov koncertov boli označené skladby nórskeho skladateľa Ola Gjeila, ktoré zazneli v úprave

pre ženský zbor, klavír a sláčikové trio. V skladbe Tundra sa excelentne predstavila študentka 2. ročníka FMU sopranistka Ema Doskočová, ktorej lyrický hlas a citlivá interpretácia práve Gjeilovho diela vytvorili silný, nezabudnuteľný moment. Mäkkosť tónu, práca s jeho dynamickými možnosťami a nesilený prejav dodal skladbe jemnosť aj emocionálnu silu, ktorá mimoriadne oslovila publikum. Ema Doskočová svojím umeleckým vkladom a muzikálnosťou ukázala vysokú úroveň štúdia na katedre vokálnej interpretácie a schopnosť interpretovať modernú duchovnú hudbu s precíznosťou i osobným prežitím.

Hudba Ola Gjeila doslova „naplnila" sakrálne priestory – akustika chrámov znásobila jej vrstevnosť, zvukové nuansy i kontemplatívnu silu. Bohato vystavaný klavírny part, v dokonalom súlade so sláčikovým triom a zborom, vytvoril sugestívny zvukový svet, v ktorom sa prepájali jemné detaily s dramatickými vrcholmi. Výkony účinkujúcich boli precízne, no zároveň hlboko ľudské a úprimné – hudba pôsobila ako zážitok, ktorý nielen znie, ale v divákoch aj po koncerte zostáva.

Pokoncertné reakcie publika na veľkonočné koncerty boli mimoriadne pozitívne. Cansona Neosoliensis svojou netradičnou interpretáciou narušila očakávania o „statickom zborovom speve". Divákov prekvapila vizuálna a priestorová práca so zborom, jeho pohyb, rozmiestnenie v celom chráme a citlivý prístup ku každému detailu. Program koncertu bol pestrý a vrstvený – ponúkol virtuózne vážne diela, emocionálne vrcholy, dramatické momenty, ale aj nadľahčený a dynamický gospel, ktorý publikum strhol energiou. Výnimočnosť koncertu spočívala aj v schopnosti priblížiť sa divákovi, doslova fyzicky i emocionálne.

Koncerty sa konali s podporou Interného grantového systému FMU AU, čo umožňuje zboru rozvíjať svoju činnosť a prinášať netradičnú interpretáciu zborového umenia publiku doma aj v zahraničí.

Mgr. art. Terézia Králiková
foto: archív zboru Cansona Neosoliensis

BODKA ZA VÝSTAVOU, PETER DECHEŤ: RÉFLEXION DU CHÂTEAU

V dňoch od 20. 09. 2024 do 01. 11. 2024 sa uskutočnila výstava autora Petra Decheťa, pod názvom Réflexion Du Château. Výstava sa uskutočnila v bratislavskej Flatgallery. Pri tejto príležitosti vznikol rozhovor, v ktorom položil riaditeľ galérie a súčasne kurátor výstavy Andrej Jaroš desať otázok maliarovi Petrovi Decheťovi.

A.J.: Vplýva prostredie (ateliér) na tvoju tvorbu?
P.D.: Absolútne áno. Treba povedať, že za ten vplyv môže architektúra z roku 1602 a špecifickosť miesta, kde sa môj ateliér nachádza. Ide o prázdny kaštieľ, v ktorom tvorím deväť rokov.

A.J.: Do akej miery sa necháš „pohltiť“ okolitým prostredím pri hľadaní motivácie, a kde sa už začína prejavovať tvoja uvedomelá osobnosť a cieľavedomá činnosť?
P.D.: Okolité prostredie vnímam vedome i podvedome. Konkrétne vo vzťahu ku kaštieľu; trávim v ňom veľa času a miera inšpirácie je nadmerná. „Pohlcuje“ ma, nadchýna, avšak nakoniec si uvedomujem svoj umelecký zámer. Súčasťou procesu vzniku diela je fáza, počas ktorej spracujem vnemy i fascináciu a podriadim ich vedomej tvorbe. Vďaka rozsiahlemu zdroju inšpirácie, ktorá pramení z tejto architektúry, má práve toto prostredie zásadný vplyv na môj dlhodobý maliarsky program.

A.J.: Vo svojej tvorbe reflektuješ historické danosti a kontexty. Ako to pomáha vyjadriť tvoje umelecké

Fotografia z vernisáže výstavy Réflexion du Château,
vľavo: Andrej Jaroš (kurátor), vpravo: Peter Decheť (autor)
Autor fotografie: Andrej Trebatický

zámery v tvojej tvorbe?
P.D.: Pracujem na základe toho, čo vidím, čo čítam; takisto používam historické fotografie. Vo všeobecnosti sa opieram o fakty, o skutočnosti, o niečo zdokumentované, potom záleží, do akej miery sa toho držím. Rád tieto skutočnosti „ohýbam", narúšam alebo priam deformujem, prispôsobujem vizuál a jazyk ikonografie. Takýto prístup prináša možnosti „odkloniť sa" od vstupných materiálov, oprostiť sa od nich a urobiť krok bližšie k maľbe. V neposlednom rade súčasne hľadám iné alebo viaceré úrovne čítania diela, a to je to, čo ma baví.

A.J.: Myslíš si, že aj umelci/umelkyne by sa mali neustále vzdelávať vo svojom odbore?
P.D.: Určite áno. Niekto to robí oficiálnou cestou cez inštitúciu (školu) a niekto individuálne, napríklad čítaním kníh. Je to o rozdelení si času a o prioritách. Každopádne by popri tom umelci/umelkyne nemali prestať tvoriť.

A.J.: Aký je tvoj pohľad na doktorandské štúdium v rámci umenia?
P.D.: Vo všeobecnosti doktorandský stupeň štúdia považujem za vhodnú voľbu, ako získať väčší umelecký rozhľad, venovať sa výskumu vybranej témy a toto bádanie pretaviť do umeleckej tvorby. Z pohľadu umelca si myslím, že takéto štúdium je prínosom. Samozrejme, pre absolventa doktorandského stupňa štúdia sa otvára potom možnosť zamestnať sa vo sfére umenia, napríklad na vysokej škole alebo v inštitúcii v oblasti kultúry alebo umenia.

A.J.: Aký máš názor na art residency? Sú vhodné iba pre študentov/študentky, alebo sú prospešné aj pre zrelých autorov/autorky?
P.D.: Umelecké rezidencie sú skvelé. Aspoň podľa mojich doterajších skúseností ich hodnotím vysoko. Či už pre študenta/študentku alebo etablovaného autora/autorku sú to vďačné príležitosti, ako prežiť niekoľko dní (týždňov) v novom prostredí a zoznámiť sa s novými autormi/autorkami, respektíve stretnúť svojich „starých známych". Na sympóziách vzniká kvantum tvorivej energie, a to až v takom množstve, že po návrate domov som si z nej obrovské množstvo priniesol do ateliéru. Dni prežité s ostatnými účastníkmi boli pre mňa vždy príjemné. V inom prípade som bol aj na rezidencii, kde som bol určité obdobie sám, čo takisto vnímam ako zaujímavú výzvu a následnú skúsenosť, ako sa adaptovať na dané prostredie.

A.J.: Kto ťa v slovenskom (svetovom) umení inšpiroval/inšpiruje?
P.D.: Ak by som mal zostaviť zoznam umelcov/umelkýň, ktorí ma inšpirujú/inšpirovali, tak by asi nebol konečný. Podarilo by sa mi spomenúť len časť z nich. Ono závisí aj na mojich obdobiach. Inšpirácie, ktoré som čerpal, sa rokmi obmieňali, takisto by sa obmieňali samotní autori/autorky. Vo všeobecnosti sa rád vraciam do minulosti, k smerom dvadsiateho storočia alebo ešte hlbšie, k starým majstrom. Niektorí ma inšpirovali/inšpirujú časťou ich výtvarného prejavu a iní svojimi životopismi, dodávajú mi motiváciu a oživujú nadšenie k mojej tvorbe. Je zložité zodpovedať túto otázku jednoznačne, ak nechcem, aby odpoveď obsahovala iba zoznam mien autorov a autoriek.

A.J.: Konceptuálne umenie je už pomaly historická záležitosť, no neustále je aktuálne, a to aj v súčasnom umení. Ako ho vnímaš ty a ako používaš jeho princípy vo svojej tvorbe?
P.D.: Áno, konceptuálne umenie je v súčasnej tvorbe stále aktuálne, podobne, ako aj iné takmer historické alebo už historické záležitosti. Čerpáme ich z minulosti, a tým ich „renovujeme". Konceptuálne umenie vnímam ako dôležité pole, jednoducho povedané, ak je kvalitne prevedené, tak si zaslúži pozornosť a uznanie. Ideu (obsahovú rovinu) diela považujem vo svojej tvorbe za nevyhnutnú. Kladiem na ňu približne rovnaký dôraz, ako na formu diela. Venujem čas hľadaniu východísk pre vhodné reflektovanie mojich zámerov.

A.J.: Aké témy rezonujú v tvojej autorskej tvorbe?
P.D.: Témy sú prepojené pamäťou (osobnou a aj kolektívnou), architektúrou (pamäťou miest), skúmaním archívnych materiálov, deformáciami, prázdnotou, fenoménom moci a jej zneužitím.

A.J.: Aký je tvoj názor na súčasnú situáciu v kultúre na Slovensku?
P.D.: Vieme, že situácia je veľmi vážna, pretože osoby dosadené do pozícií vedenia kultúry a kultúrnych inštitúcií sú diletanti s nekalými úmyslami. Ničia všetko, čo tu pred nimi profesionáli v oblasti kultúry a umenia rokmi systematicky a prácne vybudovali. Keď myslím na to, že tento katastrofický scenár už horší byť nemôže, zakrátko sa žiaľ dozvedám, že môže. Preráža sa tu jedno dno za druhým. Pôvodná kvalitná práca sa nezmyselne rúca, respektíve už sa zrútila. Dúfam, že sa situácia zmení, že do funkcií sa vrátia odborníci, dúfam, že koniec tomuto obdobiu nie je ďaleko. Avšak potrvá dlho, kým sa veci napravia a vrátia sa do pôvodného stavu.

A.J.: Peter ďakujem za odpovede. Nech sa Ti darí!
P.D.: Ďakujem Andrej za otázky, za možnosť výstavy vo Flatgallery a za kvalitné kurátorovanie. Prajem všetko dobré...

Pohľad na inštaláciu diela Rezerva (III.), výstava Réflexion du Château
Autor fotografie: Peter Decheť

GRAPHIC ART LAB²: MEDZINÁRODNÉ GRAFICKÉ LABORATÓRIUM NA PÔDE AKADÉMIE UMENÍ V BANSKEJ BYSTRICI

V termíne od 16. do 21. marca 2025 sa na Katedre grafiky Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnil 2. ročník medzinárodného Blended Intensive Programu Erasmus+ s názvom Graphic Art Lab². Podtitul podujatia „Digitál vs. analóg" už vopred naznačoval jeho zameranie orientované na skúmanie prienikov medzi tradičnými a súčasnými digitálnymi prístupmi v oblasti grafického umenia.

Účasť a koncepcia

Do projektu sa zapojili štyri partnerské umelecké vysoké školy: tri z Poľska a jedna z Českej republiky. Zahraničnú účasť tvorilo 36 študentiek a študentov, domáca Fakulta výtvarných umení Akadémia umení v Banskej Bystrici prispela 14 účastníkmi. Oproti minulému ročníku zaznamenal projekt nielen nárast počtu účastníkov, ale aj posun v jeho štruktúre. Kým v predchádzajúcom ročníku išlo o pevne dané kurzy, tento rok si študenti mohli vybrať z piatich tém, ktoré realizovali v rôznych grafických technikách a ich kombináciách.

Štruktúra programu

Program prebiehal v niekoľkých fázach:

- Úvodná online fáza: študenti získali vstupné informácie o projekte a jeho témach.
- Prípravná fáza: zahŕňala návrhy, skice a konzultácie k plánovaným autorským projektom.
- Hlavná prezenčná fáza: prebiehala na pôde Katedry grafiky AU v Banskej Bystrici, kde študenti realizovali vybrané projekty v grafických ateliéroch.
- Záverečná fáza: po skončení prezenčnej časti študenti predstavili výsledky svojej práce prostredníctvom krátkych online prezentácií a zdieľali fotodokumentáciu procesu.

Ciele a prínos

Graphic Art Lab² bol koncipovaný ako tvorivé laboratórium zamerané na aktívnu komunikáciu medzi pedagógmi a študentmi s dôrazom na experimentovanie v oblasti tradičnej aj digitálnej

grafiky. Študenti si osvojili nové technické a technologické prístupy, rozvíjali zručnosti v rámci tímovej spolupráce a získali praktické skúsenosti v rôznych médiách.

Realizované dielne

V rámci programu prebehlo päť špecializovaných workshopov, každý s dôrazom na súčasné formy grafickej tvorby:

Eko-grafika – alternatívne a ekologické spôsoby tvorby matríc a tlače s netoxickými, vodou riediteľnými farbami; vedenie: prof. Katarzyna Winczek a Barbara Czapor Zaremba (Univerzita Jana Długosza, Częstochowa, PL);

Šablónová tlač – prepojenie digitálnych tlačí s ručnými grafickými a kresliarskymi zásahmi; garanti: prof. Andrzej Markiewicz a prof. Adam Romaniuk (Technická univerzita Radom, PL);

Tvorba v prostredí AI – využitie umelej inteligencie a generatívnych foriem v grafike pod vedením prof. Arkadiusza Marcinkowského;

Alternatívna sieťotlač – workshop zameraný na inovatívne techniky sieťotlače; vedenie: prof. Zbyněk Janáček a doc. Marek Sibinský (Ostravská univerzita, CZ);

Želatínová tlač a alternatívna monotypia – kurz pod vedením Evy Hnatovwj, ArtD. a doc. Mgr. art. Patrika Ševčíka, ArtD.

Medzi hlavné tematické okruhy študentských projektov patrili:

- detail,
- hmota,
- hybridný portrét,
- dva princípy – dve matrice,
- nevidené fragmenty.

Tieto názvy reflektovali rôzne výtvarné prístupy, ktoré študenti rozvíjali prostredníctvom grafických techník, digitálneho experimentu či klasických remeselných postupov.

Zúčastnené univerzity

Fakulta umení, Univerzita Jana Dlugosza, Częstochowa (PL),

Fakulta umení, Technická univerzita, Radom (PL),

Fakulta architektúry, Poznaňská univerzita (PL),

Fakulta umenia, Ostravská univerzita, Ostrava (CZ),

Fakulta výtvarných umení, Akadémia umení v Banskej Bystrici (organizátor, SR).

Projekt Graphic Art Lab[2] potvrdil svoj význam ako medzinárodná platforma pre rozvoj grafického myslenia a experimentu. V porovnaní s prvým ročníkom priniesol prepracovanejšiu časovú organizáciu, koncentrovanejší priebeh a kvalitnejšie výstupy.

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
Vedúci katedry grafiky FVU,
autor a organizátor projektu
foto: archív autora

ECHOAU: KEĎ SA TELO STÁVA NÁSTROJOM A HLINA PARTITÚROU

ECHOau (Energická Choreografia Orgánov Akadémie Umení) je jednodňový medzifakultný projekt, ktorý sa uskutočnil na pôde Akadémie umení v Banskej Bystrici. Jeho cieľom bolo vytvoriť živý dialóg medzi študentmi Fakulty výtvarných umení, Fakulty múzických umení a Fakulty dramatických umení prostredníctvom jedinečnej performatívnej spolupráce.

Celý projekt bol v rukách študentov – od ideového zámeru cez tvorivý proces, až po samotnú realizáciu.

ECHOau prepája sochárstvo, pohyb a hudbu do jednej živej intermediálnej kompozície založenej na koncepte objektovej partitúry. V praxi to znamenalo, že každý performer – pohybujúci sa v priestore a pracujúci s hlinou – bol v reálnom čase prepojený s hudobníkom. Ten sledoval dynamiku a gestá performera a okamžite na ne reagoval vlastnou hudobnou interpretáciou. Vznikal tak unikátny vzťah medzi telom, matériou a zvukom, kde sa pohyb premieňal nielen na hmotu, ale aj na hudbu.

Modelovanie hliny sa v tomto kontexte nestalo len umeleckým aktom, ale aj viditeľnou stopou pohybu, nositeľom pamäti a impulzom pre zvukovú štruktúru. Každý dotyk, tlak či gesto sa pretavilo do dvoch súbežných línií – fyzickej a akustickej.

V súčasnom umení čoraz viac badať snahu o procesualitu a interdisciplinaritu. Projekt ECHOau túto tendenciu posúva ešte ďalej – spája performatívne sochárstvo s experimentálnou hudbou a otvára priestor pre nové formy umeleckého výrazu.

Výsledkom je priestorová partitúra – hlinený objekt, ktorý v sebe uchováva záznam o performancii a jej zvukovom sprievode.

Projekt bol zdokumentovaný audiovizuálne. Nahrávky vznikali pod vedením odborníkov z Fínska a ich študentov, ktorí počas dňa viedli paralelný zvukový workshop. Ich prítomnosť obohatila výstup o ďalší rozmer a účastníkom poskytla cenné skúsenosti v oblasti záznamu a spracovania performatívneho umenia.

ECHOau ukázalo silu spolupráce naprieč umeleckými disciplínami a naznačilo, ako sa aj samotný akt tvorby môže stať výpovedným médiom. Hlina, pohyb a zvuk sa stretli v jednom priestore, aby spoločne rozprávali príbeh o dotyku, prítomnosti a rytme tela.

Hypervýstavný rok Natálie Šimonovej

MAĽBA – SONDA DO PAMÄTI PRIESTORU

V týchto krajinách otvorila doktorandka katedry intermédií a digitálnych médií Natália Šimonová výstavy počas pozoruhodného, hypervýstavného roka 2025, v ktorom sa predstavila na ôsmich výstavách – samostatných i kolektívnych, v Európe aj v Ázii. Šimonová patrí medzi výrazné osobnosti mladej slovenskej maliarskej scény s medzinárodným dosahom vďaka odvahe, dôslednosti a osobitému maliarskemu rukopisu.

Na konci januára ste mohli navštíviť kolektívnu výstavu City Lights vo Francúzskom inštitúte v Bratislave, na ktorej bola prítomná Šimonová niekoľkými maľbami spolu aj so slovenským maliarom Michalom Mrázom či s dvomi francúzskymi autormi Jérômom Borelom a Alainom Le Boucherom. Výstavu kurátorsky zastrešil Vladimír Beskid v spolupráci s francúzskym galeristom Olivierom Waltmanom.V rovnakom čase Šimonová prispela diptychom malieb do benefičnej aukcie Spolu s odvahou, ktoré ste mohli vidieť počas týždennej výstavy v aukčnom dome Soga v Bratislave. V apríli predstavila hneď niekoľko výstav, zúčastnila sa doktorandského cyklu The Doctors 2.0: Umenie lieči a vzdeláva, kde malo návštevníctvo možnosť nazrieť na archívnu hrdzu skrz maľbu zo série Vitiligo. Cyklus výstav kurátorsky zastrešila Gabriela Garlatyová a ideovo Gabriela Birošová. V tom istom čase na opačnej strane sveta bola otvorená kolektívna výstava Move Towards Each Other v Qu Art Múzeu v Číne, kde má Šimonová podpísanú zmluvu na niekoľkoročnú spoluprácu

Záber zo samostatnej výstavy Tribúny, Ploty, Antény v Múzeu moderného umenia Danubiana v Bratislave
foto: archív Natálie Šimonovej

so Slovenskou ambasádou v Šanghaji. Ako sama dodáva: *„Musela som pri dvoch výstavách siahnuť do vlastného archívu malieb, výstavných projektov je mnoho, ale vždy musia byť mimoriadne kvalitné a pestré. Keby som nemala čo vystaviť, tak sa radšej výstav nezúčastním. Našťastie, maľujem skutočne veľa, len za posledný rok som namaľovala okolo 15 dvojmetrových obrazov.“* Za kľúčovú výstavu považuje doktorandský projekt Metavrstvy v Považskej galérii umenia v Žiline pod kurátorským vedením Adriána Kobetiča. Ten vo svojom texte vyzdvihol jej zaujatý pohľad na zdanlivo bežné mestské prostredie a schopnosť preniknúť k jeho hlbším významovým vrstvám: *„Prístup Natálie Šimonovej je zdôraznením jedného zo základných princípov umeleckej tvorby: dôkladného pozorovania nuáns ľudského prostredia a zameranie sa na jeho spletité významové vrstvy. Vďaka tomu, že je autorka zaujatou pozorovateľkou premien okolia, umožňujú jej analýzy narážať na mnohé, nesústredenému oku skryté vzťahy. Okrem toho, že ich odkrýva, poukazuje však často aj na ich krásu, odhaľujúcu sa neraz iba vďaka snahe o hlbšie pochopenie.“* Len dva dni po vernisáži v Žiline odcestovala Šimonová do Paríža, kde otvorila spolu s maliarom Jiřím Marekom výstavu Na križovatke spomienok v Českom centre. Kurátorka Marie Kopecká Verhoeven k ich spolupráci uviedla: *„Pri koncipovaní výstavy bola Natália pre mňa jasnou voľbou. Myslím si, že spojenie malieb Šimonovej a Mareka sa vydarilo; spája ich okrem iného práca s kolektívnou pamäťou. Už pri našom prvom stretnutí som vedela, že to bude fungovať.“*

Natália Šimonová uzatvára svoje zahraničné výstavné aktivity najväčšou výstavou československého umenia v zahraničí Terra Incognita v Múzeu Liaunig v Rakúsku. Kurátor Miroslav Haľák ju zaradil medzi 144 vystavujúcich autorov a autoriek z Čiech a Slovenska. Šimonová je na výstave zastúpená ako najmladšia účastníčka mimo základnej kurátorskej línie, v ktorej sa ocitá s ďalšími piatimi autormi a autorkami, pričom tieto nové polohy umenia ponúkajú súčasný komentár. Zaujímavosťou je, že pre výstavu vytvorila dve inštalácie, z ktorých jednu môžu návštevníci vidieť až do 31. októbra 2025 v korutánskych horách. Začiatkom mája otvorila spolu s kurátorom Vladimírom Beskidom výstavu Tribúny, Ploty, Antény v Danubiane. Pre túto výstavu pripravila nové, doposiaľ nevystavené maľby, ktoré sa nachádzajú v dialógu s monumentálnymi abstraktnými plátnami rozprestretými na dvoch protiľahlých stenách výstavného priestoru múzea.

A čo ďalej? *„Určite s výstavami a všetkými mojimi aktivitami v tomto roku nekončím. Aktuálne pripravujeme výstavy na rok-dva vopred. Každý projekt si starostlivo vyberám a často aj odmietam, aj keď to tak nevyzerá. Postupne chystám aj niekoľko publikácií, stále mám veľa práce. Ostatné ukáže čas.“*

Natália Šimonová (*1995, Žiar nad Hronom) v roku 2020 absolvovala štúdium maľby v ateliéri Rastislava Podobu na Akadémii umení v Banskej Bystrici, kde v súčasnosti pokračuje doktorandským štúdiom intermédií pod vedením Jiřího Davida. Vystavovala na niekoľkých kolektívnych a samostatných výstavách na Slovensku, v Českej republike, Rakúsku, Bulharsku, Francúzsku, Luxembursku, USA a v Číne. Je laureátkou ocenenia Maľba roka 2020 a Púpavy development 2024, bola tiež finalistkou Ceny Nadácie Novum 2024 a Strabag Artaward International 2021, kde získala Cenu uznania. Zúčastnila sa niekoľkých workshopov na Slovenku, v Poľsku, Maďarsku, ako aj rezidencie vo Francúzsku a v Izraeli. Natália Šimonová sa vo svojej tvorbe venuje najmä médiu maľby, kresby, frotáže a inštalácii, ktorými skúma otázky kolektívnej a osobnej pamäti prostredníctvom námetov mestského mobiliáru a prvkov verejného priestoru. Žije a tvorí v Prašiciach pri Topoľčanoch.

Mgr. art. Gabriela Birošová

Natália Šimonová so svojou inštaláciou v Múzeu Liaunig v Rakúsku
foto: Eva Švecová

MODELOVANIE S CAMILLE CLAUDEL

V letnom semestri sme mali na Katedre sochárstva a priestorovej tvorby na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici v rámci predmetu základy modelovania spoluprácu s performerkou Líviou Balážovou, ktorá nám ukázala veľkú časť svojej aktuálnej tvorby. Spoločne sme vytvorili workshop pre študentov prvého ročníka zameraný na prácu s telom a matériou hliny.

Lívia pochádza z Levíc a tancu sa venuje v podstate celý život. Od útleho veku navštevovala tanečný odbor na ZUŠ v Leviciach, tanec absolvovala na Konzervatóriu Jána Levoslava Bellu v Banskej Bystrici, kde spolupracovala s tanečníkmi ako Daniel Raček, Stanka Vlčeková alebo Tomáš Nepšinský. Po maturite bola prijatá na Salzburg Experimental Academy of Dance, kde strávila jeden rok a odtiaľ putovala do prestížnej belgickej školy P.A.R.T.S. Viedla workshopy v Nemecku, Belgicku, Kanade, Čile, Kostarike, Maďarsku, Mexiku, Nikaragui, New Yorku, Paname, Portugalsku, Českej republike, Rusku, Rakúsku a Grécku. S manželom Zebastiánom Méndez Marín je spoluzakladateľkou Colectivo Priekopník Veverička, kde buduje umelecké a performatívne procesy založené na hrách slúžiacich ako kreatívny nástroj na prelomenie stereotypných vízií performerov a divákov o scénickom akte. Posúva tak hranice umeleckej tvorby, obchádza poučky a uprednostňuje ľudské princípy ako empatia, rešpekt a konsenzus ako udávajúce faktory pre oslavu krásy a rozmanitosti.

J.: My sme sa prvýkrát stretli na predstavení EU.GENUS, na ktorom si spolupracovala so zoskupením MED A PRACH. Scénografia tohto predsta-

venia vychádza z priestoru sochárskeho ateliéru, čo mne bolo veľmi blízke. Ako vznikalo toto konkrétne predstavenie?

L.: EU.GENUS vznikal štyri mesiace a bol pre mňa úžasnou skúsenosťou. Keď sme dostali libreto, kde boli napríklad aj skladby renesančných interpretov a my ako tanečníci sme museli aj spievať, takže pri tomto som bola rada, že na to máme až štyri mesiace. Skúsenosť, ktorá sa viaže práve so spevom v EU.GENUSe bola taká, že keď sme začínali skúšky práve spevom, tak sme sa nerozspievavali ako speváci, ale režisér nám povedal aby sme sa fyzicky rozcvičili, veď sme tanečníci, a telo je nástroj ktorý poznáme najlepšie. Potom, keď už bolo telo zahriate, aj ten spev išiel. Myslím, že práve takáto komplementárna skúsenosť spájania umenia, prepojenie tanca, spevu a hovoreného textu, bola veľkou devízou tých štyroch mesiacov strávených na tvorbe EU.GENUSu. Skúšali sme v telocvični, v Novej Cvernovke, kde sme mali akoby otvorený ateliér. A prvý mesiac to bol naozaj ateliér na experimentovanie. Bolo tam strašne veľa vecí od hudobných nástrojov a zvukovej techniky cez knihy a papiere až po sochárske stojany a hliny. Tam sme trávili čas a učili sa hrať na hudobných nástrojoch, čítali knihy, ale čo bolo pre mňa dôležité aj pre kontext mojej súčasnej tvorby, bola práca práve s hlinou. Tu som si to vlastne prvýkrát vyskúšala a našla aj tému, ktorou sa zaoberám v súčasnosti, Camille Claudel.

J.: Ty si už v EU.GENUSe pracovala s témou, alebo osobnosťou Camille Claudel a my sme sa opäť stretli na tvojom masterclass tréningu CNK Záhrada, ktorý vychádzal z pohybových prvkov a práce s hlinou, ktoré sú naviazané na tvoj výskum témy Camille Claudel. Ako dlho už teda pracuješ na tejto téme?

L.: Intenzívne na tom pracujem už rok a pol, ale ak by som sa mala vrátiť až ku koreňom tejto inšpirácie, tak ju mám rozležanú v hlave od realizácie spomínaného EU.GENUSu. To bolo v roku 2018. Spomedzi inšpiračných vplyvov bola práve osobnosť Camille Claudel asi najsilnejším, ktorý sa odzrkadlil v predstavení EU.GENUS. Následne som si začala o téme čítať, videla som dokumenty a filmy, ale hlavný impulz vznikol až potom, ako sme prestali intenzívne hrávať predstavenie a mala som pocit, že sa potrebujem k tejto téme vrátiť a rozpitvať ju.

J.: Osobnosť Camille Claudel je nám, ako sochárom, dobre známa a po absolvovaní tvojho masterclassu, ktorý bol pre mňa o symbióze tela a matérie hliny, sme mali pár stretnutí. Prišla si sa aj pozrieť na modelovanie a prípravu hliny k nám do ateliérov a nakoniec sme sa dohodli na vzájomnej spolupráci. V čom si sa posunula, keď si bola v našich sochárskych, ateliérových priestoroch?

L.: Tým, že tento proces je už dlhý a jedna moja kolegyňa v Grécku mi povedala (keď sme sa rozprávali o Camille), že je ako tá hlina, s ktorou pracujem, je to proste dlhý proces. Toto prirovnanie k matérii, s ktorou fyzicky pracujem sa pre mňa stalo zmyslom. Ja som mala prvé predstavenie work in progress s Camille na konci roku 2023 v Stredoslovenskej galérii, v ktorej sa realizovala 30. mája tohto roku aj premiéra finálnej verzie predstavenia. Work in progress verzie predstavenia

boli realizované na rôznych miestach na Slovensku a v zahraničí, kde sa samotné predstavenie formovalo. Ideovo, formálne ale aj scénograficky. Na začiatku som mala tri dlhé baletizolové pásy (z predstavenia EU.GENUS), na ktorých sa odohrával celý proces. Do divadla Pôtoň som si nemohla vziať, z logistických dôvodov, tri pásy, tak som vzala iba jeden a zase to pôsobilo inak. Vyvolávalo to akúsi jednu cestu, jeden život, jednu ženu, jednu hlinu. V Grécku na rezidencii, kam som letela, mi povedali, že baletizol nemajú, ale majú kartónový papier, k čomu som najskôr bola skeptická, no ponúkol mi nové výrazové prostriedky. Tie rôzne miesta, kde som pracovala s touto témou mi ponúkali náhľady, kontexty a ten environment, prostredie celého predstavenia sa mi tvorilo tými cestami. A keď sme sa my dvaja stretli a navrhol si mi spoluprácu, takpovediac si otvoril dvere do ateliéru. Pre Camille si neviem predstaviť lepšie miesto na tvorbu ako v sochárskych ateliéroch a zároveň sa aj podeliť o môj výstup práve so sochármi. Bol to pre mňa veľký stres, ale zároveň krásny feedback od študentov.

J.: Ja by som sa rád dostal k nášmu spoločnému workshopu, ktorý bol súčasťou tejto spolupráce a odohral sa v druhej polovici semestra. My dvaja sme ho spoločne viedli a rozprávali sme sa o tých prvkoch, ktoré spájajú modelovaciu prax a pohyb, ale konkrétnu dramaturgiu sme nemali. Obaja máme prax vo vedení workshopov, ja z tej technologickej – sochárskej praxe a ty z tanečnej – pohybovej; vznikla tam zaujímavá symbióza týchto dvoch svetov. Ako si ty vnímala samotný workshop? Bol niečím iný od tvojej bežnej workshopovej praxe?

L.: V celkovej svojej podstate nebol iný. Ja mám vždy rada (a deje sa to práve v takých uvoľnenejších priestoroch ako v Záhrade alebo u vás v ateliéri), keď prídu ľudia, ktorí nie sú tanečníci, ľudia venujúci sa rozličným veciam. Vtedy, a stalo sa to aj v prípade nášho workshopu, je tá skupina rôznorodá a jednotlivci dokážu od seba navzájom nabrať strašne veľa informácií. Dôležitým prvkom v tom je adaptácia na partnera a kolektív, ktorá im potom v budúcnosti môže pomôcť. My sme ale podľa môjho názoru išli veľmi prirodzene. Od toho, ako sme si prvýkrát v ten deň chytili hlinu do ruky, rozcvičovali sa s ňou, kráčali, hádzali si ju medzi sebou, až po moment, keď ju nahodili na konštrukciu. A v tom momente, ako mali prázdne ruky, zase do nich chytili hlinu a pokračovali, až kým nenahodili celú konštrukciu.

J.: Druhým cvičením, ktoré sme s nimi robili, bolo časovo-limitované modelovanie, kedy sme im dali interval 20/20, teda dvadsať sekúnd pracovať, dvadsať sekúnd pozorovať, ktoré sa opakovalo desať až pätnásť kôl. Témou bolo len telo a telesnosť, neohraničené proporciou alebo vizuálom. Vo výsledku mali šesť až desať minút na to, aby zobrazili to, čo mali iba vo vlastnej predstavivosti. Prvá šesťminútovka bola taká poznávacia, v druhej sa už zorientovali a v poslednej sa už vo vzduchu dalo sústredenie aj krájať. Ako rozcvičku sme si toto cvičenie zopakovali aj týždeň po workshope a osobne mám pocit, že sa všetci posunuli zase o kus ďalej. Aký si z toho mala pocit ty?

L.: Toto cvičenie malo pre mňa silnú emóciu a takisto som vnímala sústredenie, ktoré sa tam odohrávalo. Je to totižto viac o hre, ako o tom, že tu teraz idem niečo cvičiť. Pretože to „cvičenie“ je akoby podľa nejakej schémy a keď to nesplním tak to nebude dobré. Naopak, takýmto hravým spôsobom tam zrazu vzniká priestor na voľnosť. A potom aj z toho môjho, tanečného pohľadu sa aj samotné telo správa inak, keď je takto oslobodené.

J.: To bolo veľmi pekne povedané. Ja som vďačný za našu spoluprácu tento semester. Náš spoločný workshop dal aj mne nové impulzy a podnety, ktoré by som chcel zapracovať do výučby a rád by som pokračoval v spolupráci s tebou alebo s inými tanečníkmi, možno práve s Divadlom Štúdia Tanca.

L.: Ja, keď som sa rozprávala s vašimi študentami, som videla záujem z ich strany mať týmto smerom bližší kontakt s DŠT a tým, že ten súčasný tanec nie je až tak strašne škatuľkovaný, bolo by to aj pre ich stranu veľmi plnohodnotné. Takže si myslím, že treba len nadviazať kontakt v tomto smere.

https://colectivopv.com/

Mgr. art. Jakub Cmarko
lektor a technik katedry sochárstva a priestorovej tvorby
foto: Ivana Sláviková, Maximiliána Gontková

THE DOCTORS

Kolektívny výstavný projekt doktorandstva Fakulty výtvarných umení

Výstavný projekt **The Doctors** predstavuje aktuálnu tvorbu doktorandstva Fakulty výtvarných umení AU BB prostredníctvom dvoch tematických výstav: The Doctors 1.0 – Nežná (2024) a The Doctors 2.0 – Umenie lieči a vzdeláva (2025). Dominika Kováčiková, Matúš Maťátko, Natália Šimonová, Martin Bízik, Peter Decheť, Gabriela Birošová, Jana Čepa, Adam Engler a Jana Farmanová predstavujú svoje aktuálne výskumno-umelecké výstupy v rôznych médiách, ktorými reagujú na otázky dneška. Diela prepájajú osobné výpovede s angažovanými postojmi a individuálne gestá so spoločenskými výzvami. Obe výstavy spája dôraz na autorskú výpoveď, interdisciplinaritu, ale aj schopnosť výtvarného umenia liečiť, spájať a kriticky reflektovať realitu. Iniciátorkou projektu The Doctors je vizuálna umelkyňa Gabriela Birošová, ktorej konceptuálne textartové práce zároveň udávajú poetický a ideový rámec výstav. Projekt kurátorsky láskavo zastrešila Gabriela Garlatyová, vedúca Katedry teórie a dejín výtvarného umenia FVU AU BB.

The Doctors 1.0 – Nežná
Výstavný cyklus Mladé kone

Výstava The Doctors 1.0 – Nežná (23. 11. – 31. 12. 2024), realizovaná v rámci výstavného cyklu Mladé kone v trebišovskej galérii Koniareň, je prvou komplexnou kolektívnou prezentáciou doktorandstva Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Výstava tematizuje nežnosť ako estetický aj spoločenský fenomén – nie ako slabosť, ale ako vedomý akt reakcie voči násiliu, autorite a bezcitnosti. Nežnosť ako spoločenské gesto, ako forma odporu aj ako filozofia tvorby. Diela prezentujú široké spektrum médií od performancie, fotografie, grafiky cez maľbu, textartové intervencie či interaktívnu a intermediálnu tvorbu. Nežnosť sa tu javí ako tichá sila. Vystupuje ako kľúčový koncept, ktorý pretína feministické prístupy, ekológiu, pamäť, ale aj kolektívne a individuálne traumy. V centre pozornosti je ľudskosť a schopnosť vcítenia, zdieľania a kritického, ale láskavého gestického reagovania.

Výstava s názvom Nežná pracuje s významami tohto slova: nežnosť ako citová plnosť, mäkkosť, prívetivosť, pokojnosť je zároveň označením Nežnej revolúcie, historickej udalosti v roku 1989, kedy sa zrútil politický totalitný režim a zmenil sa na demokratický. Kľúčovým slovom výstavy sa tak ukazuje slovo sloboda, ktorá je predpokladom tejto zmeny. Kým Nežná označuje jemný prechod k demokratickej moci bez násilia, premena spoločnosti bola zároveň radikálnou.

Textartová intervencia na výstave The Doctors 1.0 – Nežná - instatná poézia © Gabriela Birošová, 2021/24
Matúš Maťátko, 89, kombinovaná technika na plátne, 2018
Foto: Gabriela Birošová

Fotografia z otvorenia výstavy The Doctors 2.0 – Umenie lieči a vzdeláva; Galéria Artotéka, Mestská knižnica Bratislava
Foto: Ivana Rožková

Práve dnes by sme sa mali zamýšľať nad týmito formami nežnosti a premeny, či práve dnes nie je naša neschopnosť urobiť revíziu kritických problémov spoločnosti mostom pre mocenské praktiky, ktoré sa nám teraz vracajú. Čo je to byť nežným a nežnou? Je to skromnosť, nekonfliktnosť, ktoré by mohli byť povahy stereotypnej? Skrýva sa za tým to, ako stále uvažujeme o rolách žien a mužov v spoločnosti? A ako potom dešifrujeme to, čo považujeme za opak nežnosti, teda bezcitnosť, drzosť, zlobu, nepriateľskosť a konfliktnosť, ktoré vymedzuje slušnosť a ľudskosť, dokonca tak, že ju potláča? Uvažovať o nežnom znamená uvažovať o tom, čo je ľudské, kedy a ako sa stávame ľuďmi, ako sa prejavujeme a konáme v spoločenskom a politickom rámci, ale aj v osobnom živote.

The Doctors 2.0 – Umenie lieči a vzdeláva

The Doctors 2.0 s podtitulom Umenie lieči a vzdeláva, prezentovaný v Galérii Artotéka (3. 4. – 30. 4. 2025), nadväzuje na výstavu Nežná a rozvíja diskusiu o spoločenskej úlohe umenia – nielen ako estetického či remeselného prejavu, ale ako spôsobu porozumenia svetu, nástroja liečenia aj platformy na zdieľanie a učenie. Témou výstavy je „duševná práca" – často neviditeľná, no krehká a zásadná činnosť, ktorou umelecká prax obohacuje a kultivuje verejný priestor. Autorské pozície nie sú iba vizuálne, ide o multidisciplinárny a hypermediálny súbor výpovedí, ktorý má potenciál meniť spôsob, akým vnímame rolu umenia v spoločnosti. The Doctors 2.0 zároveň tematizuje otázky vzdelávania a kultúrneho prenosu: Čo môže umelec učiť? A ako? Výstava sa pýta na hranice tvorby a výskumu, na ich prekrývanie i napätie. Vzniká tak komplexný obraz tvorby, ktorá nie je len intímna, ale aj kolektívna a verejná. Skúmanie identity a role doktorského študentstva v umení od výskumnej, kritickej, ale tiež terapeutickej (liečitelia duší) a individuálnej až spontánnej povahy umeleckej činnosti. Nejde len o remeselnú stránku diela, orientáciu a prehľad v oblasti dejín umenia, ide o zodpovedné pomenovanie vlastného postoja, hlasu a myšlienkovej schopnosti svoju tvorbu intelektuálne vysvetliť, zdieľať a šíriť do verejného priestoru. Multimediálne prepojenie priestorovej, spoločensky angažovanej či grafickej tvorby s tradičnou maľbou vytvára dynamický dialóg, ktorý diváctvo vyzýva k zamysleniu nad úlohou umelca a umelkyne v súčasnej spoločnosti. Zároveň je sledovanie týchto autorských prístupov aj sondou do toho, čo súčasné umenie, jeho prevádzka a vôbec jeho podstata je, čo ju performatívne a participatívne utvára a akú nadobudne v praxi spoločenskú rolu a uplatnenie.

The Doctors nie sú len umelci a umelkyne, sú to aj vizionári a vizionárky, poeti a poetky, ktorí sa snažia preniknúť hlbšie do psychológie a sociálnych súvislostí, ktoré sú dverami k sebakritickému spoznávaniu. Tvoriť umenie, pracovať v oblasti umenia a kultúry totiž v súčasnosti zahŕňa rôzne spôsoby tvorivosti a práce, ktorá je navyše zraniteľná, najmä pre svoju krehkú povahu duševnej, a teda na prvý pohľad hmotne neviditeľnej práce. Jej spoločenský dopad a prínos je však mimoriadne dôležitý. Tvorí zdravú klímu v spoločnosti, v jej rôznych vrstvách (generačných, historických, tiež pamäťových) a zapisuje sa aj v individuálnych príbehoch a osudoch spoločenstva.

f. m. doc. Mgr. Gabriela Garlátyová, PhD.

VAŠE PROBLÉMY NA NAŠE HLAVY

Výstava v Galérii mladých reflektuje svet mladých žien cez autorskú knihu, objekt i vizuálnu esej

V priestoroch Galérie mladých (Nitrianska galéria) v Nitre od 13. 3. 2025 prebieha výstava s výrazným názvom *„Vaše problémy na naše hlavy“,* ktorá ponúka pohľad na vnútorný svet mladej generácie žien prostredníctvom osobitého vizuálneho jazyka. Výstavu kurátorsky pripravili Andrea Pleidel a Ľudmila Kasaj Poláčková a predstavujú sa na nej študentky a absolventky Ateliéru grafiky a vizuálnej tvorby Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici.

Už samotný názov výstavy naznačuje ústrednú tému – preberanie problémov iných ľudí, spoločenských očakávaní a duševného tlaku, ktorý sa postupne premieňa na osobné bremeno. Tvorba mladých autoriek však nie je len výpoveďou o súčasnom psychickom nastavení generácie, ale aj zrkadlom doby, v ktorej vyrastali – plnej paradoxov, digitálneho pretlaku, environmentálnej krízy a neistôt.

Autorská kniha ako médium výpovede

Výstava sa sústreďuje na autorskú knihu – médium, ktoré spája výtvarné umenie s literárnou formou, ale zároveň otvára priestor pre experiment, materiálovú voľnosť, prípadne intímnosť. Autorky využívajú knihu nielen ako nositeľa textu či ilustrácie, ale ako objekt, ktorý sám o sebe komunikuje. Stránky sa rozkladajú do priestoru, menia tvar, kombinujú papier, textil, plast či kov, vytvárajú priestorové eseje.

Diela pracujú s rôznymi témami, ako sú témy rodiny, intimity, emocionálneho vyhorenia alebo otázkami ženského tela a identity.

Výstava, ktorá sa dotýka aj bez dotyku

Kurátorky výstavy, Andrea Pleidel a Ľudmila Kasaj Poláčková, kladú dôraz na proces tvorby ako sebapoznanie, ale aj ako spôsob komunikácie s okolitým svetom. Nejde o veľké gestá či politické výzvy, ale o jemné, sústredené výpovede, ktoré v tichosti rezonujú v divákovi. Výstava je komorná, no pritom výpovedná. Vstupujete do priestoru, kde sa nekríči, ale počúva a najmä cíti.

Citlivo vystavaná inštalácia vytvára dojem, akoby ste vstúpili do mysle niekoho iného. Každý objekt, každá stránka knihy, každý kreslený alebo iný detail v sebe nesie príbeh. Mnohé diela majú denníkový charakter – neskrývajú zraniteľnosť, ale práve naopak, kladú ju do centra pozornosti.

Mladé ženy – mladé umenie – vážne témy

„Vaše problémy na naše hlavy“ je výpoveďou generácie, ktorá cíti intenzívne, koná premyslene a tvorí hlboko. Vo vybranej kolekcii diel sa mladé autorky snažia nájsť vlastné umelecké vyjadrovanie prostredníctvom tém, ktoré sú im blízke a prítomné na ich ceste sebapoznávania a vlastnej prezentácie. Ich diela sú intímne, premyslené a zároveň otvorené – hovoria jazykom vizuálnym,

haptickým, aj poetickým. Kurátorsky vyvážená výstava ukazuje, že autorská kniha nemusí byť len výtvarným objektom, ale môže byť psychologickým dokumentom, sociálnym komentárom, či dokonca formou tichej revolty voči očakávaniam a normám.

Galéria mladých sa týmto projektom opäť potvrdzuje ako dôležité miesto pre podporu začínajúcich autorov a autoriek, ako aj pre umelecký dialóg, ktorý si váži obsah rovnako ako formu. Výstava je dôkazom, že niekedy tie najtichšie hlasy znejú najhlasnejšie.

„Výstava je aj prehliadkou desaťročného vývoja Katedry grafiky a Ateliéru grafiky a vizuálnej tvorby na AU v Banskej Bystrici pod vedením Patrika Ševčíka. Zároveň je upozornením na skutočnosti, ktoré mladé ženy obklopujú, či ide len o určitý okamih, dlho pretrvávajúcu situáciu alebo každodennú realitu,“ uviedli kurátorky Andrea Pleidel a Ľudmila Kasaj Poláčková.

Výstavný projekt je súčasťou jubilejných výstav v Nitrianskej galérii, ktorá si pripomína 60. výročie svojho založenia. *„Je aj prezentáciou ateliéru, ktorý vedie Patrik Ševčík narodený v Nitre. Nitrianska galéria sa v tomto výročnom roku snaží upriamiť pozornosť verejnosti na autorov, ktorí sú rôzne prepojení s nitrianskym regiónom,“* doplnili organizátori.

Výstava „Vaše problémy na naše hlavy“ potrvá do 15. júna 2025 v Galérii mladých – Nitrianska galéria.

doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
foto: Enriko Heringh
https://nitrianskagaleria.sk/event/vase-problemy-na-nase-hlavy/

VÝSTAVA GRAFIKY NA HRIŇOVSKÝCH DŇOCH DIVADLA 2025

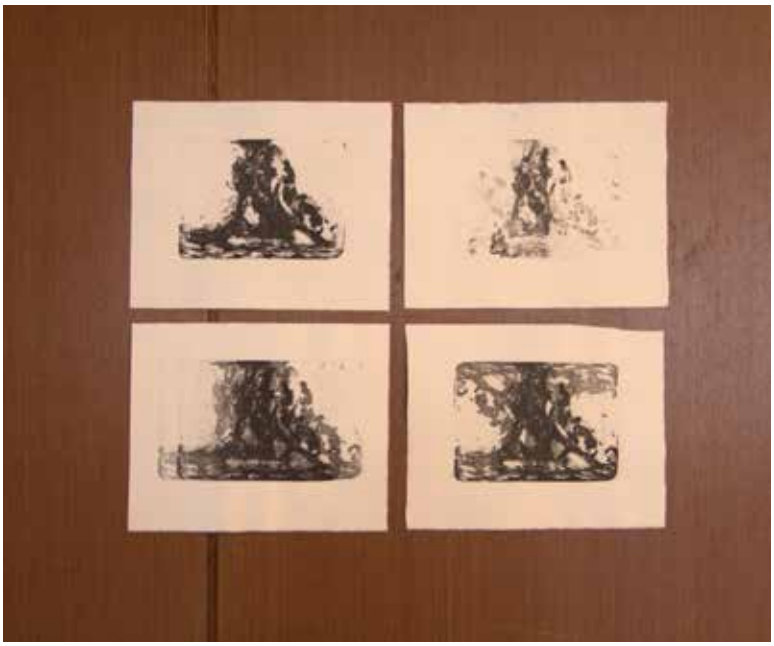

Fakulta výtvarných umení v mesiaci marec pripravila výstavu študentov katedry grafiky pri príležitosti Hriňovských dní divadla 2025. Tohtoročný výstavný koncept predstavuje výber z tvorby študentov, ktorí v uplynulých dvoch semestroch absolvovali študijné pobyty na partnerských školách v rámci programu Erasmus+.

Výstava približuje, ako medzinárodné skúsenosti obohacujú individuálny vizuálny prejav mladých autorov a potvrdzujú, že grafika je živé, dynamicky sa rozvíjajúce médium poskytujúce priestor pre experiment aj osobné vyjadrenie. Vybrané diela reflektujú široké spektrum osobných tém, ktorým sa jednotliví autori venovali.

Každý vystavujúci predstavuje vlastný, špecifický vizuálny jazyk, ktorý sa formoval v kontakte s novým kultúrnym prostredím a v tvorivom dialógu s rôznorodými grafickými technikami – od litografie, leptu a akvatinty, až po sieťotlač a digitálnu tlač. Výstava ponúka pohľad na mladú generáciu tvorcov, ktorí sa prostredníctvom grafiky vyjadrujú k vnútorným stavom, spoločenským otázkam i vzťahu k prírode. Zároveň ukazuje, aký silný impulz pre umelecký rast môže predstavovať štúdium v zahraničí.

Za podporu a spoluprácu pri realizácii výstavy vyslovujeme srdečné poďakovanie Mestu Hriňová a vedúcemu katedry grafiky doc. Mgr. art. Patrikovi Ševčíkovi, ArtD.

Miesto konania: Mestské kultúrne stredisko Hriňová, Partizánska 1613/7, 962 05 Hriňová
Kurátori: doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD., Tomáš Varadzyn

Vystavujúci: Adam Baník, Sarah Horna, Anna Kopisová, Anastasiia Kovalova, Anna Mária Matejovská, Miloš Mozdík, Tomáš Varadzyn

Prehľad autorov a navštívených partnerských škôl:

Adam Baník
(Staatliche Akademie der Bildenden Künste Karlsruhe, Nemecko)
Litografia – Hravá, intuitívna séria bez konkrétnej témy, prenášajúca vizuálne hľadanie z papiera na kameň.

Sarah Horná
(Ésam Caen/Cherbourg, Francúzsko)
Autorská grafika – Tvorba na pomedzí krajiny, pamäti a introspekcie. Intímne splynutie prírodných fragmentov a osobného prežívania.

Anna Kopisová
(Universidad Miguel Hernández de Elche, Španielsko)
Lept a akvatinta – Motív pupočnej šnúry ako symbol vzťahovej prepojenosti medzi ľuďmi a prírodou.

Anastasiia Kovalova
(Staatliche Akademie der Bildenden Künste Karlsruhe, Nemecko)
Litografia – Umenie ako priestor normalizácie strachu zo smrti – osobná výpoveď s univerzálnym presahom.

Anna Mária Matejovská
(Ésam Caen/Cherbourg, Francúzsko)
Sieťotlač a risografika – Rozpracovanie témy strachu a psychických mechanizmov v podvedomí, ako aj vizuálny denník z ciest po Normandii.

Miloš Mozdík
(Ésam Caen/Cherbourg, Francúzsko)

Digitálna tlač; lept/akvatinta – „Cesta do Paríža“ ako grafický záznam pohybu, „Nočný chodec III“ ako štúdia pohybu a organickej štruktúry v temnom priestore.

Tomáš Varadzyn
(Akademia Sztuk Pięknych w Warszawie, Poľsko)
Lept, akvatinta, litografia, serigrafia – V cykle „Necítim, teda som“ analyzuje narcizmus ako spoločenský fenomén, v „Osídlach labyrintu“ zobrazuje vnútorný boj medzi autenticitou a skrývaním.

Tomáš Varadzyn, študent 4. ročníka, Katedra grafiky FVU AU v BB
foto: autor

ŠTVRTÝ TECHNOLOGICKÝ WORKSHOP ŠPERKU S MILOŠOM CETTLOM NA FAKULTE VÝTVARNÝCH UMENÍ

V dňoch 26. – 28. marca 2025 sa na Katedre sochárstva Fakulty výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici uskutočnil štvrtý technologický workshop zameraný na autorský šperk, vedený zahraničným odborníkom z praxe Milošom Cettlom zo Zlína.

Od roku 2019 sa tento workshop etabloval ako stabilná súčasť odbornej výučby v rámci bakalárskeho študijného programu I-DM-PT a pravidelne raz ročne rozširuje technologické zručnosti študentov v oblasti umeleckého spracovania kovov.

Tohtoročný workshop priniesol významné rozšírenie programu – po prvýkrát bol obohatený o technológiu vákuového odlievania šperkov zo striebra. Ako praktická ukážka procesu predchádzala odlievaniu striebra skúšobná séria s použitím bronzovej zliatiny, ktorá umožnila študentom bezpečne a odborne pochopiť princípy a fázy odlievacieho procesu.

Cieľom série workshopov vedených Milošom Cettlom je systematické budovanie technologického základu, ktorý je nevyhnutný pre samostatnú a kvalitnú realizáciu autorskej tvorby. Dôraz sa kladie na precíznosť, technickú správnosť a funkčnosť výstupov, čo účastníci vnímajú ako dôležitý protiváhový prvok k ateliérovo orientovanej výučbe s konceptuálnym zameraním. Samotný šperkársky workshop prebiehal v otvorenej a kolaboratívnej atmosfére, s priestorom na individuálne konzultácie, spätnú väzbu a diskusiu o technických postupoch.

Workshop je súčasťou širšej snahy katedry sochárstva technologicky obohacovať študentov bakalárskeho stupňa štúdia. V rámci tohto zámeru prebieha každoročne aj Iron Casting Workshop zameraný na odlievanie liatiny v sochárskom kontexte. Obe aktivity cielene podporujú technologickú gramotnosť študentov a rozvíjajú ich schopnosť narábať s materiálom v praktickej, ale aj v experimentálnej rovine.

Oba projekty by nebolo možné realizovať bez organizačnej a finančnej podpory vedenia Akadémie umení v Banskej Bystrici. Poďakovanie patrí najmä prorektorovi PaedDr. Petrovi Vítkovi, ktorý opakovane zabezpečuje finančné krytie týchto odborných vzdelávacích formátov so zdrojov programu Erasmus+.

Mgr. art. Ivana Sláviková, ArtD., FVU
foto: Maximiliana Gontková

VÝSTAVA MAREKA SIENKIEWICZA V GALÉRII FX

Výstava s názvom „O miznúcich poľských záhradách“ je analytickým prieskumom do kultúrnej pamäte, identity a symboliky krajiny.

Výtava v Galérii Fx predstavovala pokračovanie Sienkiewiczovho cyklu, ktorý zahŕňal aj predchádzajúce projekty ako *„O zanikajacich Polských Ogrodach“*, *„Z Różą“*, *„Domek dla każdego Polskiego Ptaka“* a *„Wobec“*. Sienkiewicz sa na tejto výstave snažil prepojiť rôzne tematické línie a vytvoriť jednotný naratív o vzťahu medzi prírodou a kultúrou, pričom záhrada slúžila ako symbolický priestor, kde sa tieto dve sféry stretávajú a vzájomne ovplyvňujú.

Hlavným motívom bola záhrada ako kultúrny a prírodný priestor, ktorý je pod vplyvom historických, spoločenských a politických faktorov. Sienkiewicz vo svojej tvorbe využíva rôzne materiály a formy, ako sú inštalácie, sochy, obrazy a objekty, aby vyjadril zložitosť vzťahu medzi človekom a prírodou. Jedným z kľúčových prvkov je použitie barsču (Boľševnika) Sosnowského, inváznej rastliny pôvodom z Kaukazu, ktorá sa stala symbolom ekologických a politických problémov v Poľsku. Táto vizuálne zaujímavá rastlina je známa svojou agresívnou expanziou. Pre Sienkiewicza stáva metaforou pre nežiaduce zásahy do prírodného a kultúrneho prostredia. Charakteristický prístup autora je v hľadaní rovnováhy medzi viditeľným a neviditeľným, reálnym a imaginárnym s hlbokým filozofickým a symbolickým obsahom. V jeho dielach sa stretávajú rôzne vrstvy významu, ktoré vyzývajú diváka k reflexii a interpretácii. Výstava *„O miznúcich poľských záhradách“* sa tak stáva miestom, kde sa prelínajú osobné spomienky, historické udalosti a kultúrne symboly, vytvárajúc tak priestor pre introspekciu a dialóg o minulosti, prítomnosti a budúcnosti krajiny ako aj samotného autora.

Pôvodná výstava bola prezentovaná v Galérii Centrum Kultury i Sztuki Wieża Ciśnień v Konine minulého roku. Súčasťou výstavy v Galérii Fx bola aj novo vytvorená inštalácia s názvom Wobec ktorá bola syntézou a recykláciou diela „Požehnanie s Romanticizmom“ formou letriztických prvkov, ready - made symbolického oltára oscilujúc medzi naším kultúrnym dedičstvom a svetom umelej inteligencie. Výstava Mareka Sienkiewicza bola pre návštevníka pozvaním na hĺbavé vnímanie vzťahu medzi človekom, prírodou a kultúrou. Prostredníctvom týchto diel sa otváral dialóg o tom, ako naše činy a rozhodnutia ovplyvňujú krajinu a jej identitu. Je to výzva na uvedomenie si hodnoty prírodného a kultúrneho dedičstva a potreby jeho ochrany pred zánikom.

doc. Mgr. art. Jozef Suchoža, ArtD.
foto: autor

WOBEC

Akadémia umení v Banskej Bystrici

art3.

Časopis Akadémie umení v Banskej Bystrici.
Vychádza 2x ročne.
Nepredajné.

Vydáva:
Akadémia umení v Banskej Bystrici
Kollárova 22
974 01 Banská Bystrica
IČO vydavateľa – IČO 31 094 970

Dátum vydania:
jún 2025
Číslo:
01/2025
Ročník:
XV.

Adresa redakcie:
Rektorát AU, miestnosť č. 116
Telefón:
048/43 20 116
e-mail:
art3@aku.sk
Internet:
www.aku.sk

Predná strana obálky:
Muzikál Jesus Christ Superstar (s. 50)
Foto: Samuel Janiš

Zadná strana obálky:
Monodráma V tieni Einsteina (s. 34)
foto: Samuel Janiš

Redakčná rada:
prof. MgA. Ing. Michal Murin, ArtD.
PaedDr. Peter Vítko
doc. Mgr. art. Eva Varhaníková, ArtD.
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.
doc. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia:
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD./FVU — šéfredaktor
doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD./FMU — zástupca šéfredaktora
Iren Glézlová/Sekretariát redakcie, Public relations AU
PhDr. Alena Vrbanová, PhD./FVU
Maximiliana Gontková/FVU
Mgr. art. Gabriela Birošová/FVU
Mgr. et Mgr. art. Anna Arendáriková, PhD./FMU
Mgr. art. Andrej Sontág, ArtD./FMU
Mgr. art. Eva Miškovičová, PhD./FMU
Pavol Béreš/FMU
Mgr. art. Zuzana Budinská, ArtD./FDU
Mgr. art. Marek Janičík, ArtD./FDU
Mgr. art. Petra Kovalčíková, ArtD./FDU
Mgr. art. Soňa Kočanová, ArtD./FDU
Ing. Ivana Badinská/Knižnica AU

Grafický dizajn a DTP spracovanie:
doc. Mgr. art. Patrik Ševčík, ArtD.

Jazyková korektúra:
doc. PhDr. PaedDr. Mária Strenáčiková, PhD.

Redakcia si vyhradzuje právo príspevky krátiť, redakčne upraviť alebo aj neuverejniť. Za obsah príspevku zodpovedá autor.

Použité písmo:
Circular (Lineto)
Fazeta (Adtypo – Andrej Dieneš)

Tlač:
Equilibria, s. r. o.

Vytlačené na recyklovanom papieri.

EV 5325/16
ISSN 2453-7349

Worskhop s Líviou Balážovou
foto: Ivana Sláviková

:ns
Albert
O heu
na